

முருகுதிதழ்

VIII 1, 2

BULLETIN OF
THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY
MADRAS

EDITED BY

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.

Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT
GOVERNMENT PRESS

MADRAS

1955

Price, Rs. 2-0-0.

RARE BOOKS FOR SALE.

The following publications of the Government Oriental Manuscripts Library, Triplicane, Madras-5, will be sold for the amount noted against each which is only *half the original price* :—

	RS. A. P.
1. Brahmasiddhi of Maṇḍana Miśra with the commentary of Śaṅkhaṇi—an advanced work on Advaita Philosophy	3 14 0
2. Rāmānujacampū with commentary	1 8 0
3. Vyākaraṇa Mahābhāṣya of Patañjali with the commentary of Kaiyaṭa and the super commentary of Annambhaṭṭa, Volume I	10 6 0
Do. Do. Volume II	4 8 0
4. Back volumes of the Multilingual Half-Yearly Bulletin containing in print rare manuscripts in Sanskrit, Marathi, Islamic and other South Indian Languages (each volume)	2 0 0
5. The Descriptive and Triennial Catalogues of the Manuscripts in the Library Published on or before 1950, are also available for sale at half rate.	

Sales tax, packing and postage extra. The amount should be sent *in advance*.

Please apply to the Curator.

Vol. VIII

No. 1

BULLETIN OF
THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY
MADRAS

EDITED BY

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.

Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT
GOVERNMENT PRESS
MADRAS

1955

TABLE OF CONTENTS

	PAGE
Mahimnastava with the commentary of Dēcayāmātya (Sanskrit). Edited by Sri T. Chandrasekharan, M.A., L.T.	1
Nānavulā (Tamil). Edited by Pulavar Sri M. Pasupati	31
Nakkanadīpam (Tamil). Edited by Vidvan V. S. Krishnan . .	41
Egaṇṭivāri vacanamulu (Telugu). Edited by Vidvan Sri M. Sarabhayya	53
Śaṅkaradēvara kanda by Śaṅkaradēva (Kannāḍa). Edited by Vidvan C. Madhusudana Bhaṭ	69
Tarūsvarūpam Rājākkannmāruṭe Kathā (Malayālam). Edited by Sri M. P. Mukundan	89
Poona Pett Kaifiyat (Marāṭhi). Edited by Sri K. Thulajaram Ksheerasagar	97
Fadhkirat-al-Ansāb (Persian). Edited by Syed Hamza Husain, Munshi-e-Fāzil	105

MAHIMNASTAVA by Puṣpadanta

(with the commentary of Decayāmātya).

Edited by

SRI T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,

(Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras).

Mahimnastava, which is now printed is in praise of Lord Śiva. This is one of the five Śiva-stotras called Pañcastavī. It consists of 32 verses. Since this eulogy begins with the word *Mahimna*, it is called Mahimnastava on the analogy of Kenopanīṣat. It is intended to be repeated daily for the purpose of attaining eternal salvation by the grace of Lord Śiva. There are some differences of opinion about the authorship of this treatise which is generally attributed to Puṣpadanta. Puṣpadanta, a Gandharva, daily used to take flowers from the garden of a king. Knowing this, the king scattered Śivanirmālya on his way in order to prevent Puṣpadanta from entering the garden. Unaware of this, Puṣpadanta stepped on those flowers and lost his energy. After investigation, Puṣpadanta came to know that he had stepped over Śivanirmālya, as a result of which he became powerless. He then composed this hymn to expiate that sin.

Another commentator on this eulogy, called Ahobala, narrates another tale. Puṣpadanta composed this hymn to glorify Lord Śiva who appeared before him in response to his severe penances.

There are other stories also. Puṣpadanta once preached atheism. As a result of this, he found that the idols which were worshipped by him were missing from his house. Immediately he not only changed his views but also uprooted his teeth with the help of which he was preaching atheism, and offered them as flowers to Lord Śiva along with this eulogy specially composed by him. It is also stated that he was hence called Puṣpadanta.

Decayāmātya, our present commentator, attributes this work to Kumārila Bhaṭṭa, the famous commentator on Śābarabhāṣya. He relates a story in this connection. There was a king called Bijjala. He embraced Buddhism along with his subjects. This resulted in some confusion in the country. On hearing this, Lord Śiva ordered his two sons to take human form and protect the Vedic rites. Accordingly, Gaṇeśa took the form of Prabhākara while Skanda took that of Kumārila Bhaṭṭa. Each of them composed a hymn by the power of which the king perceived Lord Śiva. Mahimnastava is the h m composed by Kumārila Bhaṭṭa.

There are others who hold the view that Kumārila was the incarnation of Lord Subrahmanya and that he was the author of the work Mahimnastava composed by him under different circumstances. Kumārila lost the idols worshipped by him as a result of his propagation of the Mīmāṃsā-Śāstra, which denies the existence of God. To expiate that sin he composed this Stotra.

All these different stories make it difficult to determine without doubt the author of this work. The colophons of the different copies of this work available in this library, far from helping us to decide the matter, add more to the confusion.

This work is accompanied by an erudite commentary by Decayāmātya. This work has been commented upon by 12 other persons. Further details about the commentators, will be found in the previous issue of this Bulletin, i.e., Volume VII, No. 2.

A list of the commentators and the names of the commentaries on this work is given below :—

1. Amarakanṭha.
2. Upadeva.
3. Kaivalyānanda.
4. Bhagīratha Mīśra.
5. Madusūdanasarasvatī.
6. Rāmajīvana Tarkavāgīśa.
7. Rāmānanda Tirtha.
8. Viśveśvarasarasvatī.
9. Vopadeva.
10. Paramānanda Cakravartī.
11. Śrīdharasvāmī.
12. Haragovindāśrama—Vaiṣṇavī.
13. Govindarāma—Prakāśa.
14. Gopāla Bhaṭṭa—Stuticandrikā.
15. Ahobala—Kalpalatā.
16. Śvetagiri—Śivaprakāśikā.
17. Decaya—Pañcikā.
18. Buddhisūri—Kāṇmudi.

Out of these, some commentaries are available in this library.

The present edition is based on the following manuscripts :—

1. D. No. 11121, Palm-leaf. Size $14\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Script, grantha. Lines, 6 on a page. Good.
2. D. No. 11120, Palm-leaf, Size $16\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Script, Telugu. Lines, 8 on a page. Injured.
3. R. No. 1251, Palm-leaf. Size $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Script, Telugu, pages 62. Lines, 9 on a page. good. Presented in 1913-14 by Sri Jaganmohana Rao of Masulipatnam.

श्रीः

॥ महिम्नःस्तवटीका ॥

उपोद्घातः ।

वंशे तदीये वनजासनाभाः कौण्डिन्यनाम्ना कलिता
मुनीन्द्राः ।

षड्दर्शनीदर्शनपारगैर्यैर्वेदाश्च यज्ञाश्च विशेषितार्थाः ॥

तदन्ववाये तपनः प्र ।

तद्धर्मपत्नी तरुणीमणीनां वराग्रगण्या भुवि कोम्ममाम्बा ॥

उमया परमेशानं रमया पुरुषोत्तमम् ।

संस्तुवन्त्यन्नयामात्यमनया ॥

[कोम्मा]म्बा गर्भपाथोधेः समभूवन् त्रयः सुताः ।

अयलन्नप्रधानारूपास्तिप्पयामात्यशेखरः ॥

देविराजमहामन्त्री पित्रोः पादाब्जसेवकः ।

तत्रा ॥

. धर्मपत्नी बभूवाय्यलुमन्त्रिणः ।

अरुन्धती वसिष्ठर्षेरनसूया भृगोरिव ॥

तस्या[म]य्यलुमन्त्रीशात् पुत्रद्वयमजायत ।

. त्यमणिर्गणाधिपस्तमस्तयोः ॥

कुमारसदृशः श्रीमान् तिप्पयामात्यशेखरः ।

. ॥

कवे विभो तिप्पगवात्यहीननहात्यवागप्पतिभो विवेकः ।

इत्यादिकाव्ये ? ॥

. कृपा रमाम्बा कृपणार्तिहन्त्री ।

अपारमानान्वयसिन्धुजाता सा तिप्पयार्या(सद)[दत्त] विष्ट

सूनुम् ॥

स चान्नयामात्य इति प्रसिद्धः समन्वयात् ।

. ॥

अन्नयः सचिवः श्रीमान् सन्नयः सर्ववर्त्मसु ।

सन्नयार्थसमो विद्वा[न] (स)न्नयागार्चितातिथिः ॥

सन्नगेश्वरसंकाशः पन्नगेश्वरस ।

. द्वौ,

दुग्धाम्भोराशिमध्यात् सरासिजसदने(वाम) [वेयमा]

. विर्वभूव ।

अस्याः कृष्णाम्बिकायाः पतिरभिजनवानन्नयामात्यवर्यः,

तस्याः पद्मालयायाः पतिरभिजनवान् पद्मनाभो यथैव ॥

. . . लग्नं विदुषां पुष्पाति मृगतृष्णिकाम् ।

कूर्मावतारपादा च मीनावतरलोचना ॥

सिंहावतरमध्येयं वराहावतरोद्धहा ।

कण्ठजङ्घानाभिदेशैर्वामनावतरान्विता ॥

रामावतरसर्वाङ्गी ।

. रेण राहिता कृष्णाम्बिका ॥

राजा यथोपायचतुष्टयेन विष्णुर्यथा बाहुचतुष्टयेन ।

ब्रह्मा यथा वेदचतुष्टयेन भात्यन्नयः पुत्रचतुष्टयेन ॥

भूमिर्य छयेन ।

विद्या यथा वर्गचतुष्टयेन कृष्णा बभौ पुत्रचतुष्टयेन ॥

श्रीपर्वताख्यः प्रथमः कुमारः पुत्रो द्वितीयोऽय्यलुमन्त्रिवर्यः ।

तृतीयपुत्रोऽजानि देवमन्त्री ततोऽभवत्काण्डयमन्त्रिवर्यः ॥

. गैः श्रीपर्वतेन मुनिना सदृशप्रभावः ।

श्रीपर्वतेश्वरपदाम्बुजचञ्जरीकः श्रीपर्वतोऽब्धिनगधीरगभीर-

चित्तः ॥

युगन्धरो नीतिविचारणायां धुरन्धरः स्वामिहितक्रियायाम् ।
जलन्धरो तस्यलार्यः ॥

यद्बुद्ध्या बुद्धिमन्तो निखिलबुधगणा यस्य शौर्येण शूराः
भृत्या यद्भाग्यलक्ष्म्या प्रतिदिनमभवन् बान्धवा भाग्यवन्तः ।
यन्नीत्या नीतिमन्तः सकलनृपवरामात्यवर्गा भवेयुः
सोऽयं वानस्यलार्यः ? ॥

कोण्डयामात्यचन्द्रोऽयं मण्डलाधिपवैभवः ।
कुण्डलीन्द्रसमो वाचा चन्द्ररश्मिप्रभोज्ज्वलः ॥
मण्डनाधिकलावण्यः खण्डनः खलवैरिणाम् ।
दण्डनाथिपरा ? ॥

. कोण्डवंश्यो
यस्य प्रभावगृणनं गणनातिवर्ती ।
सोऽयं गुरुर्भवति यूरकुलावतंस-
श्रीदेचमान्त्रिवरवीरमहेश्वरस्य ॥

यद्रक्षादीक्षितोऽसौ परमशिवमते वार ?
यस्मादस्तेशमादादखिलमनुपतिं देचयामात्यवर्यः, ।
.

सोऽयं श्रीचन्द्रमौलिर्जयति गुरुवरः प्रोलनाराध्यवंश्यः ॥
नाडिङ्गुलगोपसचिवः सचिवग्रगण्यः
श्रीसार्ववतिम्मसचिवेश्वर[भा]गिनेयः ।
.

देचार्यमन्त्रिणि निधाय सुखं समास्ते ॥
श्रीकोण्डवीडुनगरे नगरेखहर्म्य-
भर्म्याणि भूषणवराणि वितानजालम् ।
छत्रध्वजांश्च मखवैरिमहेश्वराय
प्रादत्त देचय ॥

• • • सप्त भुवनव्याप्तं यशो यत्कुले,
सप्तर्षिप्रवरो हि यत्कुलगुरुः कौण्डिन्यनामा मुनिः ।
युरेग्रामनिवासवासनवशाद्युरारूपया विश्रुतः,
सोऽयं देचयमन्त्रि • • • • • : • • ॥

[येनापा]लि कपालिपादयुगलध्यानकैतानव्रतं
येनातारि जितारिणा सुतसुहजायात्ममोहाम्बुधिः ।
येनालावि कलाविदां प्रथमतः पाशाख्यबन्धच्छटा
सोऽयं देचयमन्त्रि • • • • • ॥

येनाकारि त्रिदशतटिनीजूटपादाब्जसेवा
येनाधारि व्रतमसुलभं धीरमाहेश्वरत्वम् ।
येनावारि स्फुटमरिकुलं बाह्यमाभ्यन्तरं वा
सोऽयं स्तुत्यः कविबुधजनैः यूरदेचार्यमन्त्री ॥

विद्वान्विद्व • • • • •
शूरः शौर्यप्रथितमहसां पुण्यवान् पुण्यवत्सु ।
प्राज्ञः प्राज्ञेष्वतुलमहिमा नीतिमानीतिमत्सु
श्रीमान् देचप्रभुमणिरसावन्नयामात्यसूनुः ॥

तन्मतिस्तन्मतिरिव तन्नीतिस्तस्य नीतिवत् ।
त • • • • • : • • • • • ॥

पारावारप्रचलदचलभूभागभोगीशकन्या
दन्यासन्या • • सशंसमयसमुद्वेलदुग्धाब्धिरासीत् ? ।
यत्कीर्तिस्त्यायमाना सुरसुरयुवतीकिन्नरीगीयमाना
सोऽयं श्रीयूर • • • • • ॥

स चायं देचयामात्यो महिमस्तुतिपञ्चिकाम् ।
लक्ष्मीधरकटाक्षेण कुरुते गुरुतेजसा ॥

विश्वेशपार्वतीपुत्रं लोललक्ष्मीधराह्वयम् ।

विद्वद्गुणपतिं वन्दे द्विजराजशिरोमणिम् ॥

तत्र तावद्भट्ट

स्तुवन्ति 'महिम्नः पारं ते इत्यादिस्तुत्या । अत्रेमां (ग्रन्थां) [गाथां]
वदन्ति = पूर्वं विज्जलो नाम महाराजा राजन्यवंशाग्रणीः धरणीमपीपलत् ।
तस्मिन् समये बौद्धमतबाहुल्यात्
'यथा राजा तथा प्रजाः' इति न्यायेन सर्वाः प्रजास्तन्मतेनावर्तिषत ।
ततो वैदिकः सर्वोऽपि मार्गः खिलीकृतः तेन राज्ञा । तत इन्द्रादयो देवा
इमं वृत्तान्तं महादेवाय न्यवेदयन् । ततो महादेवः (कुमारगजान)
नावाह्वय उमाभ्यां भूलोकमवतीर्य, वेदमार्गो निर्वाह्य इत्याज्ञापितवान् ।
तदाज्ञानुसारेण कुमारस्वामी भट्टाचार्यरूपेण जनित्वा हेरम्बस्तु प्रभाकररूपेण
(जनि) त्वा [गत्वा] परिषदं विज्जलाख्यराजन्यस्य च
वेदान्तवेद्यं परमेश्वरं प्रत्यक्षेण दर्शयामासुः स्तोत्रद्वयेन ।

भट्टाचार्यकृतं 'महिम्नः पारं ते इत्यादिकम् । प्रभाकरगुरुकृतं तु स्तोत्रं
कथ्यते:—

जय

तपसि निरत पृथुलभुजमहित जय विषमनयन जय गिरिशशयन गल-
निहितगरल जय सुजनसरल जय विजितमदन कृतसततनटन जय
वृषभवाहन धृतरजनिजनक जय भुवनजनक जय भुवनशमन जय
कलितभुवन नमस्ते नमस्ते ।

अत्र कैश्चिदुक्तं भट्टाचार्यः प्रभाकरगुरुश्च निरीश्वरवादं कृतवन्तौ ।
तदनन्तरं देवपूजासमये पेटिकायां देवता नास्ति । अतः परं अपचार-
निवृत्त्यर्थं
गुरुमते वा उपास्यत्वेन देवता नास्तीति नोक्तम् । उपासनाफलं
ददातीत्युक्तमेव ।

अतोऽस्मदुक्तकथानुसन्धानमेव सम्यक् । इतरेषां तु अममूलमेतत् ।
यत्प्रभाकरगुरुणा तर्कपादे ईश्वरवादे
भट्टाचार्यैरपि महिम्नः स्तुतिः पठितेति । महिम्नः पारं ते इत्यादि ।

॥ श्रीः ॥

॥ महिम्नःस्तवः ॥

(देचयामात्यकृतटीकासहितः)

महिम्नः पारं ते परमविदुषो यद्यसदृशी
स्तुतिर्ब्रह्मादीनामपि तदवसन्नास्त्वयि गिरः ।

अथावाच्यस्सर्वस्वमतिपरिणामावाधि गृणन्
ममाप्शेषः स्तोत्रेहर ! निरपवादः परिकरः ॥ १ ॥

अस्यार्थः—महिम्नः अत्यैश्वर्यस्य । पारमवधिम् । ते तव । परं
उत्कृष्टम् । अविदुषोऽविजानतः । यद्यसदृशी अननुरूपा चेत् ।
स्तुतिः स्तोत्रम् । ब्रह्मादीनां ब्रह्मा प्रजापतिरादिर्येषां ते वाचस्पतिप्रभृतयः,
तेषामपि । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । तत् तर्हीत्यर्थः । अवसन्नाः
अवसादं प्राप्ताः । कुण्ठिता इति यावत् । त्वयि, त्वयि विषये ।
गिरः वाचः । अथेति शङ्काच्छेदे । अवाच्यः अनिन्द्यः ।
सर्वो जनः । स्वमतिपरिणामावाधि. स्वस्य स्तोतुः मतिः प्रज्ञा तस्याः
परिणामः प्रसारः अवधिर्भार्यादा यस्मिन्कर्मणि तद्यथा भवति तथा ।
गृणन् स्तुवन् । 'लक्षणहेत्वोः क्रियायाः' इति हेतौ शतृप्रत्ययः । स्तोतु-
मित्यर्थः । ममापि, अपिशब्दः सम्भावनायाम् । एषः स्वमतिपरिणा-
मावाधिगृणनरूपः । स्तोत्रे स्तुतिविषये । हर ! भक्तानां दुरितं हरतीति
हरः, तस्य सम्बुद्धिः हे हर ! । निरपवादः अपवादेभ्यः परिपन्थिवचनेभ्यो
निष्क्रान्तो निरपवादः । निरङ्कुश इत्यर्थः । 'निरादयः क्रान्ताद्यर्थे
पञ्चम्या' इति समासः । परिकरः सामग्री ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे हर ते महिम्नः परं पारमविदुषः स्तुतिरसदृशी
यदि तद् ब्रह्मादीनामपि गिरः त्वय्यवसन्नाः । अथ सर्वः स्वमतिपरिणा-
मावाधि गृणन् अवाच्यः एष ममापि स्तोत्रे परिकरः निरपवादो भवति ।
'अस्तिर्भवन्तीपर' इति भवतिपदमध्याहार्यम् ।

अयमभिप्रायः—हे परमेश्वर ! अपर्यन्तं भवन्महिमानं ब्रह्मादयोऽपि न जानन्ति । तत्र के वा वयम् ? यथाशक्ति स्तवने ब्रह्मादीनामिवास्माकमपि शक्तिरस्त्येवेति भवन्महिमस्तुतिविषये ब्रह्मादयो भूतोऽधिका न भवन्तीति । अत्र वाक्यार्थहेतुकं काव्यलिङ्गमलङ्कारः ।

अथ ‘ममाप्येष स्तोत्रे हर निरपवादः परिकरः’ इत्यत्र स्तोत्रहङ्कार-प्रतीतौ तां परिहर्तुमाह—अतीतः पन्थानम् इति ।

अतीतः पन्थानं तव च महिमा वाङ्मनसयो-

रतद्व्यावृत्त्या यं चकितमभिधत्ते श्रुतिरपि ।

स कस्य स्तोतव्यः कतिविधगुणः कस्य विषयः

पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वचः ॥ २ ॥

अस्यार्थः—अतीतः अतिक्रान्तः । पन्थानं मार्गम् । विषयत्वमिति यावत् । तव च । चकारः शङ्काच्छेदे । महिमा ऐश्वर्यम् । वाङ्मनसयोः वाक् च मनश्च वाङ्मनसे तयोः । ‘अचतुर’ इत्यादिना अक्रान्तो निपातः । अतद्व्यावृत्त्या तत् ब्रह्मस्वरूपं सत्यज्ञानानन्तानन्दात्मकं ततोऽन्ये अतदः असत्याज्ञानपरिच्छिन्नदुःखात्मकाः पदार्थाः, अतद्व्यो व्यावृत्तिरतद्व्यावृत्तिः । पर्युदासः । तथा ।

एतदुक्तं भवति—‘सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म’ ‘आनन्दं ब्रह्म’ इत्यादि-श्रुतिवाक्यस्थपदानि सत्यादिगुणविशिष्टं ब्रह्मस्वरूपं प्रतिपादयितुं न शक्नुवन्ति; ‘साक्षी चेता केवलो निर्गुणश्च’ इत्यादिनिर्गुणप्रतिपादक-श्रुतिविरोधात् । अतश्च ताद्विरोधपरिहाराय प्रतीयमानविशेषणविशेष्यभावान्वयनिर्वाहाय च सत्यमित्यादौ असत्यव्यावृत्तं सत्यमेव, अज्ञानव्यावृत्तं ज्ञानमेव परिच्छिन्नव्यावृत्तमनन्तमेव, दुःखव्यावृत्तमानन्दमेवेति लक्षणावृत्त्याश्रयणेन सत्यादिपदैर्ब्रह्मस्वरूपं विशिनष्टि श्रुतिरिति ।

यं महिमानम् । चकितं सभयं यथा भवति तथा । क्रिया-विशेषणमेतत् । अभिधत्ते प्रतिपादयति । अत्राभिधानं तात्पर्येण बोधनमात्रं, न त्वभिधाव्यापारेण निरूपणम् । ‘यतो वाचो निर्वर्तन्त’ इति श्रुतिविरोधात् । श्रुतिरपि, श्रुतिर्निगमः । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । स तादृशः ।

महिमा । निर्गुणस्वरूपमिति यावत् । कस्य पुरुषस्य । स्तोतव्यः स्तोतुं शक्यः । न कस्यापीत्यर्थः । सविशेषमेव वस्तु स्तोतव्यं न निर्विशेषमिति भावः । ननु सन्ति हि ब्रह्मणो धर्माः आनन्दो विषयानुभवो नित्यत्वञ्चेत्यत आह—कतिविधगुण इति । कतिविधाः कादृक्प्रकारा गुणा यस्य स कतिविधगुणः । ये तु आनन्दविषयानुभवनित्यत्वादयः, तेऽपि शुद्धचैतन्यस्वरूपानतिरिक्ताः अतिरेकेण निरूपयितुमशक्याः अतः उक्तं कतिविधगुण इति । कस्य प्रमाणस्य । विषयो गोचरः । न कस्यापीत्यर्थः । प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरो न भवति । कुतः ? तेषां प्रत्यक्षानुमानोपमानशब्दार्थापत्त्यादीनां परागर्थविषयतया प्रत्यगर्थस्वरूपगोचरत्वाभावात् । अत उक्तं कस्य विषय इति ।

ननु ब्रह्मस्वरूपं निर्विशेषत्वात् स्तोतुमशक्यं (यदि) तर्हि जोषमास्यतामित्याशङ्क्य निर्विशेषं मास्तु स्तोतव्यम्, सविशेषं स्तुम इत्याह—पदे त्वर्वाचीन इति । तुशब्दः पूर्वोक्तव्यावर्तकः । पदे वस्तुनि । अर्वाचीने पञ्चविंशतितत्त्वादपरे । पतति प्रसरति । न मनः कस्य न वचः । नेत्यत्र कस्येत्यत्र च काकुः । सर्वस्याप्यर्वाचीने पदे मनः वचश्च प्रसरत्येवेत्यर्थः ।

एतदुक्तं भवति—‘पञ्चविंश आत्मा भवति’ इति श्रुतेः ब्रह्मस्वरूपं शुद्धचैतन्यं सदानन्दात्मकं शिवतत्त्वं पञ्चविंशतितत्त्वम् । इतराणि चतुर्विंशतितत्त्वानि अर्वाञ्चि तानि पञ्च भूतानि शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाः ज्ञानेन्द्रियपञ्चकं, कर्मेन्द्रियपञ्चकं मनोबुद्ध्यहङ्कारचित्तात्मकमन्तःकरणचतुष्टयमेकं तमो रजः सत्त्वं चेति चतुर्विंशतितत्त्वानि । तमोगुणप्रधानं हरतत्त्वं रजोगुणप्रधानं भवतत्त्वं, सत्त्वगुणप्रधानं मृडतत्त्वमिति हरभवमृडतत्त्वातीतं चतुर्थं शिवतत्त्वम् । ‘शिवमद्वैतं चतुर्थं मन्यन्ते’ इति श्रुतेः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे हर ! तव च महिमा वाङ्मनसयोः पञ्चानमतीतः यं महिमानमद्वैद्यावृत्त्या श्रुतिरपि चाकितमभिधत्ते, स कस्य स्तोतव्यः, स च कतिविधगुणः, स च कस्य विषयः । किन्तु अर्वाचीने पदे कस्य मनो न पतति । कस्य वचो न पतति । अत्रापि वाक्यार्थहेतुकं काव्यालिङ्गमलङ्कारः ॥ २ ॥

नन्वेवमर्वाचीनपदरूपमपि स्तोतुं न शक्यते । कुतः ? अर्वा-
चीनपदरूपाणां हरभवमृडरूपतत्त्वानां संगुणानां मध्ये यागध्वंसादीनां
संहारिरूपाणां गुणानां हरतत्त्वैकनिबन्धनानाम्, गौरीविवाहादीनां जगदु-
त्पादनरूपाणां गुणानां भवतत्त्वैकनिबन्धनानाम्, हालाहलधारणादीनां
जगद्रक्षाहेतूनां गुणानां मृडतत्त्वैकनिबन्धनानामानन्त्यादिति[ते] वृथाहङ्कारोक्ति-
रित्याशङ्क्य, तां परिहर्तुं सगुणस्वरूपगतकतिपयगुणकीर्तनमात्रेणापि वाणी
पवित्रा भविष्यतीत्युद्योगेनोक्तं—‘पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न
वचः’ इति । अतो नाहङ्कारलेशप्रतीतिर्नाप्यशक्यार्थविषया स्तुतिरित्य-
भिसन्धायाह—**मधुस्फीता** इति ।

मधुस्फीता वाचः परमममृतं निर्मितवत-

स्तव ब्रह्मन् किं वागपि सुरगुरोर्विस्मयपदम् ।

मम त्वेतां वाणीं गुणकथनपुण्येन भवतः

पुनामीत्यर्थेऽस्मिन्पुरमथन ! बुद्धिर्व्यवसिता ॥ ३ ॥

मधुना क्षौद्रेण स्फीता उपवृंहिताः । अत्यन्तमधुरा इति यावत् ।
तथा च श्रुतिः ‘इयं वाव सरधा । तस्या अग्निरेव सारधं मधु’ ।
इति । अग्निशब्देन वेदार्थ उपलक्ष्यते । अतो मधुस्फीता वाचः
वेदान्ता एव । परमं पूज्यम् । अमृतं मोक्षम् । मोक्षस्यैव स्वर्गादिकं
प्रति पूज्यत्वम् । ‘सन्महत्परमोत्तमोत्कृष्टाः पूज्यमानैः’ इति सूत्रे
परमशब्दः पूज्यवचनो निर्दिष्टः । अतोऽत्रापि पूज्यवचनः । यद्वा
परमशब्द उत्कृष्टवचनः । ‘अमृतशब्दस्सायुज्यवचनः । सायुज्यरूप-
मोक्षस्य सार्ष्टिसालोक्यसामीप्यसारूप्यलक्षणचतुर्विधमोक्षापेक्षया उत्कृष्टत्वात् ।
परमपदस्यामृतपदेनान्वयस्तमञ्जसः । यद्वा परमं परमस्वरूपं, अमृतं अमृत-
स्वरूपम् । वाचः रूपकत्वान्न विशेष्यलिङ्गता । परमामृतरूपा वाच
इत्यर्थः । निर्मितवतः कृतवतः । अयमर्थः—परब्रह्मस्वरूपामृतस्वरूप-
मधुस्फीता वाचो निर्मितवत इत्यन्वयः । तव ब्रह्मन् ! जगदुत्पादक !
अनेन परमेश्वरस्य जगत्कर्तृत्वं वेदकीर्त्यत्वं चेति ‘जन्माद्यस्य यतः’
‘शास्त्रयोनित्वात्’ इति सूत्रद्वयार्थः सूचितो भवति । किंशब्दः

आक्षेपे । वागपि शब्दप्रपञ्चात्मिका स्तुतिः । अपिशब्दस्तम्भा-
वनायाम् । सुरगुरोः बृहस्पतेः । विस्मयपदम् । यद्वा—मधुस्फीता
वाचः परमममृतं निर्मितवतः तत्र हे ब्रह्मन् ! वेदकर्तः ! किंवागपि
निरर्थकं पदं हुंफडादिकम् । अपिशब्दस्तमुच्चये । सुरगुरोरपि विस्मय-
पदम् । किन्तु मम एतामुच्चार्यमाणां वाणीं गिरम् । गुणकथनपुण्येन
गुणकथनेन यत्पुण्यं तेन । भवतः । पुनामि पवित्रीकरोमि । इत्यर्थेऽस्मिन्
इत्यस्मिन्नर्थे । हे पुरमथन ! त्रिपुरहर ! बुद्धिर्व्यवसिता उद्युक्ता ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे ब्रह्मन् ! मधुस्फीता वाचः परमममृतं च
निर्मितवतः, यद्वा परमममृतं मधुस्फीता वाचो निर्मितवतस्तत्र सुरगुरोर्वा-
गपि विस्मयपदं किम् ? यदा किंवागपि सुरगुरोर्विस्मयपदम् ? किन्त्वेतां
मम वाणीं हे पुरमथन ! भवतो गुणकथनपुण्येन पुनामीत्यस्मिन्नर्थे
बुद्धिर्व्यवसिता । अत्रापि वाक्यार्थहेतुकं काव्यालिङ्गम्, परमममृतमिति
रूपकम्, तयोस्तंसृष्टिः ॥ ३ ॥

अर्वाचीनपदगुणवर्णनया वाचं पुनामीत्युक्तम् । तदर्वाचीनं पदं
कीदृशं कीदृग्विधमिति ? तत्राह—तवैश्वर्यम् इति ।

तवैश्वर्यं यत्तज्जगदुदयरक्षाप्रलयकृत्

त्रयीवस्तु व्यस्तं तिसृषु गुणभिन्नासु तनुषु ।

अभव्यानामस्मिन्वरद ? रमणीयामरमणीं

विहन्तुं व्याक्रोशीं विदधत इहैके जडधियः ॥ ४ ॥

अस्यार्थः—तव । ऐश्वर्यं महिमा । यत्तत् यदित्यर्थः । यच्छब्दो-
त्तरस्थितस्तच्छब्दो यच्छब्दार्थमेवाभिधत्ते । ‘यत्तदुदेति मह’ इति
श्रुतिव्याख्यानावसरे भगवान् भाष्यकार आह—‘तदुपरि यत्तदर्थः,
यदुपरि तद्यदर्थ’ इति । अत्राह कैयटः—‘तच्छब्दोपरि स्थितस्य
यच्छब्दस्य, यच्छब्दोपरि स्थितस्य तच्छब्दस्य च प्राप्तिद्ववाचकत्वात्

पूर्वोक्तशब्दार्थप्रासिद्ध्या उत्तरशब्दार्थतिरोधानात् पूर्वशब्दार्थ एवोत्तर-
शब्दार्थः स्यात्' इति । अतश्च यत्तद्वैश्वर्यमस्ति तत् जगदुदयरक्षा-
प्रलयकृदिति न भ्रमितव्यम् । जगदुदयरक्षाप्रलयकृत् जगतां लोकाना-
मुदयः उत्पत्तिः रक्षा स्थितिः प्रलयो विनाशस्तान् करोतीति तथोक्तः ।
त्रयीवस्तु त्रय्याः वेदत्रयस्य वस्तु प्रतिपाद्यवस्तु । व्यस्तं पृथक् पृथगनु-
बद्धम् । अधिकारभेदादिति भावः । तिसृषु गुणभिन्नासु गुणैः सत्त्वर-
जस्तमोभिर्भिन्नासु सम्भिन्नासु । उपहितास्त्वित्यर्थः । तनुषु शरीरेषु ।
अभव्यानां मन्दभाग्यानाम् । अस्मिन् तवैश्वर्ये । व्रियत इति वरो
मोक्षः साष्टर्चादिः तं ददातीति वरदः । यद्वा रावणादीनां त्रैलोक्याधि-
पत्यादीन् अर्जुनादीनां पाशुपतास्त्रादीन् वरान् ददातीति वरदः, तस्य
सम्बुद्धिः हे वरद ! अनेन लीलापरिगृहीतविग्रहो भक्तैः प्रत्यक्षेण
परिदृश्यमानः परमेश्वरो युक्तिभिर्नापलपितुं शक्य इत्यत उक्तं वरदेति ।
रमणीयां आपाततो रम्याम् । अरमणीं वस्तुतश्चानिष्टकारिणीम् । विहन्तुं
स्वकीयमात्मानं नाशयितुम् । व्याक्रोशीं निन्दाम् । विदधते कुर्वते । इह
जगति । एके कतिचन । जडधियो मूढाः ।

अत्रेत्यं पदयोजना— हे वरद ! यत्तद्वैश्वर्यं जगदुदयरक्षाप्रलयकृत्
त्रयीवस्तु तिसृषु गुणभिन्नासु तनुषु व्यस्तं भवति । तस्मिन् तवैश्वर्य-
विषये अरमणीं अभव्यानां रमणीयां व्याक्रोशीं इहैके जडधियो विहन्तुं
विदधते । लीलापरिगृहीतविग्रहं भक्तानुग्रहकारिणं परमेश्वरं प्रत्यक्षायमाणं
यस्तु निन्दति स मन्दभाग्य इत्यर्थः ॥ ४ ॥

तामेव व्याक्रोशीमाह—किमीह इति ।

किमीहः किंकायः स खलु किमुपायस्त्रिभुवनं

किमाधारो धाता सृजति किमुपादान इति च ।

अतर्क्यैश्वर्ये त्वय्यनवसरदुःस्थो हतधियः

कुतर्कोऽयं कांश्चिन्मुखरयति मोहाय जगतः ॥ ५ ॥

का ईहा इच्छा यस्य स किमीहः । किंकायः कः कायो यस्य स किंकायः । कीदृकाय इत्यर्थः । स खलु । तच्छब्दः प्रसिद्धवाची । खलुशब्दो वाक्यालङ्कारे । स इति । यत्तदोर्नित्यसंबन्धेऽपि प्रसिद्धवाचकत्वान्छब्दस्य यच्छब्दापेक्षा नास्ति ।

यथाह—‘अनुभूतप्रकृतप्रसिद्धार्थाभिधायकस्तच्छब्दो यच्छब्दोपादानं नापेक्षत इति । क्रमेणोदाहरणं यथा—

‘सेयं ममाङ्गेषु सुधारसश्छठासुपूरकपूरशलाकिका दृशोः ।
मनोरथश्रीर्मनसः शरीरिणां प्राणेश्वरी लोचनगोचरं गता ॥’

सेयमित्यत्रानुभूतार्थविषयत्वात् तच्छब्दो यच्छब्दोपादानं नापेक्षते ।

‘स राज्यं गुरुणा दत्तं प्रतिपद्याधिकं वभौ ।’

इत्यत्र तच्छब्दः प्रकृतार्थवाचकत्वात् यच्छब्दोपादानं नापेक्षत इति ध्येयम् । किमुपायः, के उपायाः साधनानि यस्य स किमुपायः । यथा पठनिर्माणे तुरीयेमादयः, घटनिर्माणे दण्डसलिलपाषाणादयः तद्वदित्यर्थः । त्रिभुवनं त्रयाणां भुवनानां समाहारस्त्रिभुवनम् । पात्रादित्वात् ङीप्प्रत्यय-प्रतिषेधः । किमाधारः क आधारे यस्य स किमाधारः । कुलालवत् कस्मिंश्चित् वस्तुनि स्थित्वैव निर्मातव्यमिति भावः । धाता स्रष्टृत्वापन्न ईश्वरः । सृजति निर्मिमीते । किमुपादानः किं उपादानं यस्य स किमुपादानः । कुलालस्य मृदिव तन्तुवायस्य तन्तव इव चेति भावः । चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । किमुपादानज्ञप्तिः किञ्चिकीर्षः किंव्यापारः किसामर्थ्य इत्याद्युन्नेयम् । अत्र सर्वे किंशब्दा आक्षेपवाचकाः । अतर्क्यैश्वर्ये, अतर्क्यमचिन्त्यं ऊहितुमशक्यं अमीमांसाविषय इति यावत् । तर्क ऊहो विचारो मीमांसेति पर्यायाः । पूजितविचारवचनो मीमांसा-शब्दः । अतर्क्यमैश्वर्यं सामर्थ्यं यस्य स तस्मिन् । त्वयि विषये । अनवसरदुस्थः अनवसरेण अप्रवेशेन अतितुच्छतया तर्कस्य विषया-भावादौस्थ्यमापन्नः अप्रतिष्ठित इति यावत् । हतधियः नष्टप्रज्ञान् । कुतर्कः कुत्सितस्तर्कः । तर्कस्य कुत्सितत्वमप्रतिष्ठानात् । कांश्चित् विदुषः । मुखरयति वाचालयति । मोहायाज्ञानाय विनाशायेत्यर्थः । जगतो जगमात्मकस्य प्रपञ्चस्य ।

अत्रेत्यं पदयोजना—स खलु धाता. त्रिभुवनं किमीहः किंकायः
किमुपायः किमाधारः किमुपादानश्च सृजतीत्ययं कुतर्कः अतर्क्यैश्वर्ये त्वयि
विषये अनवसरदुःस्थो जगतो मोहाय हतधियः कांश्चिन्मुखरयति ।

अत्रेदमाकूतम्—किमीह इत्याक्षेपस्य किमीह इत्येवोत्तरम् । केवलं
लीलैव । किंकाय इत्याक्षेपस्य किंकाय इत्येवोत्तरम् । निरवयव एव ।
किमुपाय इत्याक्षेपस्य किमुपाय इत्येवोत्तरम् । निरुपाय एव ।
त्रिभुवनमिति त्रीणि भुवनानि विचित्ररूपाणि विचित्रोपादानकानि कथमेकः
सृजतीत्याक्षेपस्य त्रिभुवनमित्येवोत्तरम् । एक एव किमाधार इत्याक्षेपस्य
किमाधार इत्येवोत्तरम् । निराधार एव धाता, धातृत्वावस्थापन्नत्वं कथं
निष्कलस्येत्याक्षेपस्य धातेत्येवोत्तरम् । निष्कलस्यैव धातृत्वम् किमुपादान
इत्याक्षेपस्य किमुपादान इत्येवोत्तरम् । स्वस्यैवोपादानत्वात् ।

अत्रेदं रहस्यम्—परमेश्वरस्य शुद्धचैतन्यरूपसदाशिवतत्त्वस्यानाद्य-
विद्याविजृम्भणात् कर्तृत्वादिकमौपाधिकं अभिन्ननिमित्तोपादानत्वञ्च श्रुतयः
साङ्गिरन्ते । ‘तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशस्सम्भूत’ ‘यथोर्णनाभिः
सृजते’ इत्यादयः शिवतत्त्वस्याभिन्ननिमित्तोपादानत्वप्रतिपादिकाः । ‘सूर्या-
चन्द्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत्’ इति धात्रवस्थापन्नस्य सदाशिवतत्त्वस्य
सृष्टिप्रतिपादिका श्रुतिः ।

‘पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात्पूर्णमुदच्यते ।’

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥’

अदः कारणाविद्या । पूर्णं सर्वत्र परिपूर्णम् । पूर्णमिदं अविद्या-
कार्यरूपमिदं प्रपञ्चस्सर्वत्र परिपूर्णम् । कथमाविद्यातत्कार्ययोः पूर्णत्वं ?
तत्राह—पूर्णात्पूर्णमुदच्यत इति । पूर्णात् ब्रह्मस्वरूपात् सदाशिवतत्त्वात्
पूर्णं अविद्यातत्कार्यरूपं उदच्यते प्रतीयते । तदेव समर्थयते—पूर्णस्य
पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते । सदाशिवतत्त्वं संहतिकाले पूर्णस्याविद्या-
तत्कार्यरूपस्य पूर्णं पूर्णत्वम् । आदाय आकृष्य । पूर्णमेवावशिष्यते ।
स्वयमेव परिपूर्णमवस्थितम् । अविद्यातत्कार्ययोरौपाधिकं पूर्णत्वमिति

श्रुतेरर्थः । अतश्च किमीह इत्यादिनोच्छिखितस्य तर्कस्य कुतर्कत्वमिति सिद्धम् । किञ्चायं प्रपञ्चः सकर्तृकः कार्यत्वादिति कार्यत्वं कारणं साधयतीत्यलमतिविस्तरेण ॥ ९ ॥

धर्मिग्राहकप्रमाणं तावदाह—अजन्मान इति ॥

अजन्मानो लोकाः किमवयववन्तोऽपि जगता-

मधिष्ठातारं किं भवविधिस्नादृत्य भवति ।

अनीशो वा कुर्याद्भुवनजनने कः परिकरो

यतो मन्दास्त्वां प्रत्यमरवर ! संशेरत इमे ॥ ६ ॥

अजन्मानः उत्पत्तिशून्याः । लोकाः प्रपञ्चाः । किमित्याक्षेपे । अवयववन्तोऽपि । अपिशब्दो विरोधे । वस्तु सावयवं सदुत्पत्तिमन्न भवतीति विरुद्धमिति भावः । जगतां लोकानाम् । अधिष्ठातारं कर्तारम् । किमित्याक्षेपे । भवविधिरुत्पत्तिक्रिया । अनादृत्य तिरस्कृत्य भवति । उत्पत्तिमद्वस्तु उत्पादकं विना स्वयमेवोत्पद्यत इति वक्तुमयुक्तमिति भावः । वाशब्दस्तम्भावनायाम् । अनीशः ईश्वरव्यतिरिक्तः सम्भावितश्चेत् तस्य, भुवनजनने भुवनानां त्रयाणां विचित्ररूपाणां विचित्रोपादानकानां जनने उत्पादने । कः कीदृशः । परिकरः सामग्री । नास्तीत्यर्थः । अदृष्टद्वारा वयमेव कर्तार इति मतान्तराणि निरस्तानि वेदितव्यानि । अतो धर्मिग्राहकप्रमाणमेव विचित्रोपादनसकलजगन्निर्माणशक्तिमन्तं परमेश्वरमेतन् साधयति इति । यतो हेतोः कुतो हेतोः तं हेतुं न पश्याम इत्यर्थः । मन्दाः मन्दभाग्याः । त्वां प्रति । कर्मप्रवचनीययुक्ते द्वितीया । अमरवर ! अमराणां देवेन्द्रादीनां वर श्रेष्ठ ! देवमनुष्यगन्धर्वपितृणां देवाः श्रेष्ठाः तेषामिन्द्रादयः श्रेष्ठा इति तारतम्यनिबन्धनं श्रेष्ठत्वं त्वय्येव विश्रान्तम् । संशेरते सन्दिहते । इमे सांख्यादयः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे अमरवर ! लोका अवयववन्तोऽपि अजन्मानः किम् ? भवविधिर्जगतामधिष्ठातारमनादृत्य भवति किम् ? अनीशो वा कुर्यात् । तस्य भुवनजनने परिकरः कः ? यतो हेंतोरिमं मन्दाः साङ्ख्यवादयः त्वां प्रति संशेरते ।

ननु, सिद्धान्ता अनेके व्यवस्थिता भवदूषणमात्रेण न दूषिता इत्याशङ्क्य, तिष्ठन्तु नाम परसिद्धान्ताः पाशुपतमेव [मतं] ते सर्वेऽप्यनुवर्तन्त इत्याह—**त्रयी साङ्ख्यम्** इति ॥

त्रयी साङ्ख्यं योगः पशुपतिमतं वैष्णवमिति
प्रभिन्ने प्रस्थाने परमिदमद्रः पथ्यमिति च ।

रुचीनां वैचित्र्यादजुकुटिलनानापथजुषां
नृणामेको गम्भ्यस्त्वमसि पयसामर्णव इव ॥ ७ ॥

त्रयी वेदत्रयी प्रतिपाद्यज्ञमीमांसाशास्त्रमित्यर्थः । पथाहापस्तम्बः—
'स त्रयाणां वर्णानां त्रिभिर्वैदैः' इति । साङ्ख्यं कापिलमतम् । योगः पतञ्जलिमतम् । पशुपतिमतं पाशुपतम् । वैष्णवं पाञ्चरात्रम् । इति एवंप्रकारेण । प्रभिन्ने पृथक् पृथग्व्यवस्थिते । प्रस्थाने निबन्धने । तीर्थकरनिर्मितं निबन्धनं प्रस्थानमित्युच्यते । परं उत्कृष्टम् । इदम् । अदः स्वमतम् । पथ्यं परलोकप्रापकत्वेन हितकारीति । चकार उक्तसमुच्चयार्थः । तत्र हेतुः रुचीनां वैचित्र्यात् । 'लोको भिन्नरुचि' रिति न्यायादिति भावः । एवं ऋजुकुटिलनानापथजुषां ऋजवः अवक्राः कुटिला वक्राः ते च ते नानाविधाश्च ते च ते पन्थानश्च ऋजुकुटिलनानापथाः । समासान्तष्ट्व् । नानापथान् जुषन्ते प्राप्नुवन्तीति तथोक्ताः तेषाम् । नृणामेको गम्भ्यः सेव्यः । प्राप्यस्त्वमसि[भवसि] । पयसां नदीनिर्झररथ्योदकादीनामर्णवः समुद्र इव ।

यद्यपि पूर्वमीमांसायां साङ्ख्यमते च ईश्वरो नास्ति । तथापि कर्मसाध्यफलप्रदाता तेषामवश्यमङ्गीकर्तव्यः । अपूर्वस्याचेतनस्य[वा] कालान्तरदेहान्तरदेशान्तरभाविस्त्वं तद्विफलप्रदायकत्वाशक्तेरिति हृदतोऽर्थः ।

अत्रेत्थं पदयोजना—त्रयी साङ्ख्यं योगः पशुपतिमतं वैष्णवमिति
प्रस्थाने प्रभिन्ने सति रुचीनां वैचित्र्यादिदं परमदः पथ्यञ्चेति ऋजुकुटिल-
नानापथजुषां नृणां त्वमेक एव पयसामर्णव इव गम्योऽस्ति ॥ ७ ॥

एवमीश्वरसद्भावे तर्कसहकृतमुपनिषत्प्रमाणं निरूप्य तस्यैव औपनिषदस्य
पुरुषस्य लीलास्तुवन्नाह—महोक्ष इत्यादि ॥

महोक्षः खट्वाङ्गं परशुरजिनं भस्म फणिनः

कपालञ्चेतीयत्तव वरद ! तन्त्रोपकरणम् ।

सुरास्तां तामृद्धिं दधति तु भवञ्छूप्रणिहितां

न हि स्वात्मारामं विषयमृगतृष्णां भ्रमयति ॥ ८ ॥

महानुक्षा षहोक्षः । ‘अचतुर’ इत्यादिना अकारान्तो निपातः ।
अनेन धर्माख्यवृषवाहनलीला सूचिता भवति । खट्वाङ्गं अयं खट्वाङ्गशब्दः
शूलप्रोतशिरःकपालवचनः । अनेन दक्षशिरःकपालधारणेन यागध्वं-
साख्या लीला सूचिता । परशुः कुठारविशेषः । अनेन कालायसवधाख्या
लीला सूचिता । अजिनं कृत्तिः अनेन गजासुरव्याघ्रासुरबधद्वयरूपं
लीलाद्वयं सूचितम् । भस्म भासितम् । अनेन कामदहनाख्या लीला
सूचिता । फणिनः सर्पाः । अनेन दवानलधारणं सूचितम् । कपालं
करोटिः । अनेन ब्रह्मणः चतुर्थशिरश्छेदरूपा लीला सूचिता ।
चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । अनेन श्मशाननिवासादयः सूचिताः । इति
एवं प्रकारेण । इयत् एतावत् । तव वरद ! स्वस्वरूपप्रदर्शनलक्षणं
वरं भक्तेभ्यो ददातीति वरदः । ततोऽतिरिक्तानां वराणां तुच्छत्वात्
सदाशिवतत्त्वसाक्षात्कार एव[हि] परमो वर इत्यत उक्तम् — वरदेति ।
लीलापरिगृहीतविग्रह ! प्रपञ्चः ‘तवैश्वर्य’ मित्यादिश्लोके [४] विस्तरेण
प्रतिपादितः । तन्त्रोपकरणं तन्त्रस्य संसारस्य उपकरणं साधनजातम् ।
सुरा इन्द्रादयः तां तां तादृशीम् । कल्पवृक्षकामधेनुचिन्तामाणिनव-
निधानाधिपत्यादिकां ऋद्धिं सम्पदं दधति बिभ्रति । तुशब्दो व्यावृच्यर्थः ।
भवञ्छूप्रणिहिताम्, भवतो भूः भूचलनविलासमात्रं तेन प्रणिहितां

प्रकर्षेण कदाचिदपि चलनराहित्येन निहितां दत्तामित्यर्थः । उक्तमर्थ-
मर्थान्तरेण समर्थयते—न हि स्वात्माराममिति । स्वात्मैव स्वस्वरूपमेव
आरामो विहरणस्थानं यस्य सः तम् । यद्वा स्वं जीवात्मानं आत्मतया
परमात्मतया आरमति अनुसन्धत्त इति स्वात्मारामः, महायोगीत्यर्थः ।
तम् । विषयमृगतृष्णा विषया इति मृगतृष्णा विषयमृगतृष्णा ।
मध्यमपदलोपी समासः । यद्वा मृगतृष्णाप्राया विषया इति कृत्वा विषया
एव मृगतृष्णेति रूपकसामसः । यद्वा विषया मृगतृष्णेवेति उपमिति-
समासः । व्याघ्रादेराकृतिगणत्वात् 'उपमितं व्याघ्रादिभिः सामान्या-
प्रयोगे' इति समासः । न भ्रमयति भ्रान्तिं न जनयति ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे वरद ! महोक्षः खट्वाङ्गं परशुः अजिनम्
भस्म फणिनः कपालश्चेतीयत्तव तन्त्रोपकरणम् । सुरास्तु भवद्भूषाणिहितां
तां तामृद्धिं दधति । तथा हि विषयमृगतृष्णा स्वात्मारामं न
भ्रमयति हि ॥ ८ ॥

शिवलीलाः प्रस्तोष्यन् शिवतत्त्वदूषकानुपहसति— वं कश्चित् इति ॥

ध्रुवं कश्चिद्ब्रूते सकलमपरस्त्वध्रुवमिदं
परो ध्रौव्याध्रौव्ये जगति गदति व्यस्तविषये ।
समस्तेऽप्येतस्मिन् पुरमथन ! तैर्विस्मित इव
स्तुवन् जिह्रेमि त्वां न खलु ननु घृष्टा मुखरता ॥ ९ ॥

ध्रुवं नित्यम् । कश्चित्. विद्वान् अख्यातिवादी । ब्रूते व्यक्तवाग्भिः
प्रतिपादयति । सकलं समस्तं प्रपञ्चम् । अपरः अन्यः ¹असत्ख्याति-
वादी । अध्रुवं क्षणिकम् । इदं जगत् । [ब्रूत इत्यन्वयः] । परः
अन्यथाख्यातिवादी । ध्रौव्याध्रौव्ये ध्रुवस्य भावो ध्रौवं नित्यत्वम्,
अध्रुवस्य भावोऽध्रौव्यमनित्यत्वम् । जगति प्रपञ्चे । गदति व्यक्तवाग्भिः

¹ आत्मख्यातिवादी ।

समर्थयते । व्यस्तविषये व्यस्तश्चासौ विषयश्च व्यस्तविषयः तस्मिन्व्यस्त-
विषये । जगद्विशेषणमेतत् । परमाण्वाकाशादेर्घ्रैर्व्यं द्व्यणुकादेर्घ्रौ-
व्यमिति व्यस्तविषयता । अन्य इत्यध्याहार्यम् । अन्यः सदसत्ख्याति-
वादी । समस्तेऽपि, अव्यस्तविषयेऽपि कृत्स्नेऽप्येतस्मिन् जगति ।
घ्राव्याघ्राव्ये गदतीत्यन्वयः । अपिशब्दः समुच्चयार्थः । हे पुरमथन !
त्रिपुरहर ! तैः तादृशैर्वादिभिः । विस्मित इव उपहसित इव । 'स्मिङ्
ईषद्वसन' इति धातोः कर्मणि निष्ठा । अपसिद्धान्तोक्तौ प्रतिवादिभि-
र्हासिते यादृशी लज्जा जायते सदसद्विलक्षणख्यातिवादिनो मम तदभावेऽपि
लज्जा तादृशी जायते । सर्वेषां विदुषां वैदुष्यहानिकरं वदन्तीति ।
स्तुवन् स्तोत्रं कुर्वन् । जिह्मेमि लज्जितोऽस्मि । त्वां भवन्तं ।

अयं भावः—परैरुपहासाभावेऽपि लज्जिता वयम् । अस्माभिरनिर्वच-
नीयख्यातिवादिभिरुपहसितास्तन्तो निर्लज्जाः परस्परं कलहायन्त इति ।
न खल्वित्यत्र काकुरनुसन्धेया । नन्विति शिवं प्रति सम्बोधनम् धृष्टा
धार्ष्ट्यवती । निर्लज्जेत्यर्थः । धाष्ट्यं धाण्यं वैयात्यमिति पर्यायाः ।
'धृष्टे धृष्टुर्वियातः स्या'दित्यमरसिंहेन पर्यायताभिधानात् ।

माघे—

अन्यदा भूषणं पुंसां क्षमा लज्जैव योषिताम् ।

पराक्रमः परिभवे वैयात्यं सुरतेष्विव ॥

अयमर्थः—स्त्रीणां अन्यदा लज्जा भूषणम् । सुरते वैयात्यं लज्जात्याग
एव भूषणमिति वदन् वैयात्यशब्दलज्जात्यागशब्दयोरैक एवार्थ इति
लज्जाभावपरतया वैयात्यशब्दं प्रयुक्तवान् कविरिति ध्येयम् । मुखरता
मुखरस्य भावो मुखरता दुर्मुखत्वम् । 'दुर्मुखे मुखराबद्धमुखौ' ।
इत्यमरः । 'निर्लज्जः को न पण्डित' इति लज्जां विहाय पण्डितमन्यः
मुखर इत्यर्थः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—कश्चिद्विद्वान् सकलं भ्रुवं ब्रूते । अपरस्तु
विद्वान् इदं जगत् अभ्रुवं ब्रूते । परो विद्वान् व्यस्तविषये जगति

ध्रौव्याध्रौव्ये गदति । अन्यस्तु विद्वान् समस्तेऽप्येतस्मिन् ध्रौव्याध्रौव्ये
गदति । हे पुरमथन ! तैर्विस्मित इव त्वां स्तुवन् जिह्मेमि । ननु मुखरता
धृष्टा न खलु ।

अयमभिप्रायः—परमेश्वरे अध्यस्तं जगत् आविर्भावतिरोभावाभ्या-
मुत्पत्तिविनाशवदिव प्रतिभाति शुक्तिकायां रजतमिव । अतो ध्रौव्यमध्रौव्यं
[व्यस्ते समस्ते वा] ध्रौव्याध्रौव्ये चेति मतचतुष्टयमनादरण्यमित्यलमति-
विस्तरेण ॥ ९ ॥

शिवलीलाः प्रस्तौति—तवात्मानम् इति॥

¹तवात्मानं यत्नाद्यदुपरि विरिञ्चो हरिरधः

परिच्छेत्तुं यातावनलमनल²स्तम्भवपुषः ।

ततो भक्तिश्रद्धाभरगुरु गृणद्भ्यां गिरिशय³

स्वयं तस्थे ताभ्यां ⁴त्वयि किमनुवृत्तिर्न फलति ॥ १० ॥

तवात्मानं निजस्वरूपम् । यत्नात्प्रयत्नमवलम्ब्य । यच्छब्दः
कारणवाची १ उपरि ऊर्ध्वम् । विरिञ्चो ब्रह्मा १. 'विरिञ्चश्च विरिञ्चनः'
'विरिञ्चि' रित्यमरशेषे । हरिः विष्णुं अधः अधोभागे । परिच्छेत्तुं
परिमातुम् । यातौ गतौ । अनलं असमर्थो । अनलस्तम्भवपुषः, अनलस्य
स्तम्भः अनलस्तम्भः तस्य अनलस्तम्भस्य वपुरिव वपुर्धस्य स तथोक्तः ।
ततः तदनन्तरम् । भक्तिश्रद्धाभरगुरु, भक्तिर्भजनतात्पर्यम् । श्रद्धा
विश्वासः । तयोर्भरोऽतिशयः 'तेन गुरु यथा भवति तथा । क्रिया-
विशेषणमेतत् । गृणद्भ्यां स्तुवद्भ्याम् १. हे गिरिशय ! गिरौ शेत इति
गिरिशयः तस्य सम्बुद्धिः गिरिशय ! स्वयं आत्मना १ तस्थे स्थितम् ।

१ मु. पु. १ & २ तवैश्वर्यम् ।

२ मु. पु. १. & २ स्कन्ध ।

३ मु. पु. १ & २ शयत् ।

४ मु. पु. १ & २ तव ।

भावे लिट् । ताभ्यां हरिविरिञ्चाभ्याम् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—
त्वयि विषये । किं आक्षेपे । अनुवृत्तिरनुसरणम् । न फलति । नेत्यत्र
काकुः । फलत्येवेत्यर्थः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे गिरिशय ! अनलस्तम्भवपुषः तवात्मानं
उरुलिङ्गस्वरूपं परिच्छेत्तुं विरिञ्चः उपरि हरिः अधः प्रयत्नाद्यत्
यस्मादहङ्काररूपकारणात् यातौ सन्तौ अनलमसमर्थौ, जाताविति शेषः ।
ततोऽशक्तत्वाद्धेतोर्भाक्तिश्रद्धाभरगुरु गृणद्भ्यां ताभ्यां स्वयं तस्ये । तथा
हि त्वय्यनुवृत्तिः किं न फलति ।

एतदुक्तं भवति—तदाशिवतत्त्वपरिच्छेदार्थं हरिविरिञ्चौ वराह-
हंसरूपिणौ उरुलिङ्गमूर्तेः पादप्रदेशं शिरःप्रदेशञ्च द्रष्टुकामौ गत्वा
तद्द्वयं द्रष्टुमशक्नुवंतौ महालिङ्गमूर्तेः परीक्षापराधशान्तये स्तुतिं चक्राते
इति पौराणिकी कथात्रानुसन्धेया ॥ १० ॥

अयत्नादापाद्य त्रिभुवनम्^१ वैरिव्यतिकरं

दशास्यो यद्बाहूनभृत रणकण्डूपरवशान् ।

शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः

स्थिरायास्त्वद्भक्तैस्त्रिपुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ ११ ॥

अयत्नादिति । अयत्नादप्रयत्नात् । घाटीमात्रेणेति यावत् । आपाद्य
निर्वर्त्य । त्रिभुवनं त्रिलोकीम् । अवैरिव्यतिकरं, वैरिभिः शत्रुभिर्व्यतिकरः
सम्बन्धः अविद्यमानो यस्य तत् अवैरिव्यतिकरम् । दशास्यः दश
आस्यानि मुखानि यस्य सः दशास्यः । दशास्यादिशब्दा विशेषण-
मात्रवाचका अपि प्रसिद्ध्या विशेष्यविशेषपरा एवेत्याहुः । यत्पदं
वाक्यार्थकर्मकम् । बाहून् भुजान् विंशतिसङ्ख्याकान् । अभृत धृतवान् ।
रणकण्डूपरवशान् रणविषये कण्डूः कण्डूतिः तथा परवशा निर्भराः
तान् । शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः ; शिरांस्येव पद्मानि
शिरःपद्मानि । शिरःपद्मानां श्रेणी शिरःपद्मश्रेणी । तथा रचितः

चरणावम्भोरुहे इव तयोः बलिः पूजा यस्यास्तस्याः । स्थिरायाः दृढायाः ।
त्वद्भक्तेः त्वयि भक्तिस्त्वद्भक्तिस्तस्यास्तेवायाः । त्रिपुरहर ! विस्फूर्जितं
विस्फुरणम् । इदमेतत् ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे त्रिपुरहर ! दशास्यः अयत्नात् अवैरि-
व्यतिकरं त्रिभुवनमापाद्य रणकण्डूपरवशान् बाहूनभृतेति यत्, इदं
शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भोरुहबलेः स्थिरायास्त्वद्भक्तेः विस्फूर्जितम् ।
यत्तदोः नित्यसम्बन्धात् यद्यपि यच्छब्दोपात्तस्य तच्छब्देनैव परामर्शः
कर्तव्यः । तथापि महाकविप्रयोगात् इदमदःशब्दाभ्यामपि परामर्शो
विद्यत एव । यथा—

माघे—

यत्तु दन्द्यते लोकमदो दुःखाकरोति माम् ।

इति ॥ ११ ॥

अमुष्य त्वत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं

बलात्कैलासेऽपि त्वदधिवसतौ विक्रमयतः ।

अलभ्या पातालेऽप्यलसचलिताङ्गुष्ठशिरसि

प्रतिष्ठा त्वय्यासीद्भ्रुवमुपचितो मुह्यति खलः ॥ १२ ॥

अमुष्येति ॥ अमुष्य एतस्य रावणस्य । त्वत्सेवासमधिगतसारं
तव सेवया समधिगतस्सारो यस्य तत् । भुजवनं भुजसङ्घम् । बलात्
गर्वात् । कैलासेऽपि त्वदधिवसतौ विक्रमयतः विक्रमवत्कुर्वतः,
विक्रमवच्छब्दात् 'तत्करोती'ति णिच् । 'णाविष्ठवत्प्रातिपदिकस्ये'ति
[वार्तिकात्] इष्ठवद्भावः । 'विण्मतोर्लुक्' इति मतुब्लुकि 'तुरिष्ठेमेयस्मृ'
इति टिलोपः । 'लक्षणहेत्वोः क्रियाया' इति हेतौ लटः शतृप्रत्ययः ।
अलभ्या लब्धुमशक्या । पातालेऽपि पाताललोकेऽपि । अलसचलिताङ्गुष्ठ-
शिरसि । अलसं यथा भवति तथा चलितमङ्गुष्ठशिरः अङ्गुष्ठाग्रं
येन स तस्मिन् । प्रतिष्ठा स्थितिः । त्वयि सति आसीत् । उक्तमर्थ-
मर्थान्तरेण समर्थयते—भ्रुवं नूतम् । उपचितः समृद्धि गतः । मुह्यति मूढो
भवति । खलो दुर्जनः ।

अत्रेत्थं पदयोजना— हे. त्रिपुरहर! त्वत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं बलात् त्वदधिवासतौ कैलासेऽपि विक्रमयतोऽमुष्य रावणस्य त्वयि अलस-चलिताङ्गुष्ठशिरसि सति पातालेऽपि प्रतिष्ठा अलभ्या आसीत् । खलः उपचितस्सन् मुह्यति ध्रुवम् ॥ १२ ॥

यद्वद्वि सुत्राण्यो वरद परमोच्चैरपि सती-

मधश्चक्रे बाणः परिजनविधेयत्रिभुवनः ।

न तच्चित्रं तस्मिन्वरिवसतरि त्वच्चरणयो-

न कस्या उन्नत्यै भवति शिरसस्त्वय्यवनतिः ॥ १३ ॥

यद्वद्विमिति ॥ यदिति वाक्यार्थकर्मकम् । ऋद्धि सम्पदम् । सुत्राण्यो देवेन्द्रस्य । वरद ! परमोच्चैरपि, परमां उत्कृष्टां उच्चैरुन्नताम् सतीमपि । अपिशब्दस्सम्भावनायाम् । अधश्चक्रे तिरश्चकार । बाणः बाणासुरः । परिजनविधेयत्रिभुवनः, परिजनानां स्वसेवकानां विधेयं किङ्करीभूतं त्रिभुवनं यस्य सः । न तच्चित्रम् । तस्मिन् । वरिवसतरि सेवके सति । त्वच्चरणयोः त्वत्पादयोः । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते— नेत्यत्र काकुः । कस्यै उन्नत्यै औन्नत्याय । भवति प्रभवति । शिरसः मूर्धनः । त्वयि विषये । अवनतिः नम्रता ।

अत्रेत्थं पदयोजना— हे वरद ! परमोच्चैरपि सतीं सुत्राण्य ऋद्धि परिजनविधेयत्रिभुवनो बाणः अधश्चक्र इति यत् त्वच्चरणयोस्तस्मिन्वरिवसतरि सति तन्न चित्रम् । तथा हि त्वयि विषये शिरसोऽवनतिः कस्यै उन्नत्यै न भवति । सर्वोन्नतिहेतुरित्यर्थः ।

एतदुक्तं भवति—महेशानव्यतिरिक्तान् सर्वान् दैवानुद्दिश्य नमितं शिरो नमितमेव । महादेवं प्रति नमितं शिरसर्वोन्नतमेवेत्याश्चर्यमिति ॥ १३ ॥

कालकूटहरणरूपां लीलामाह—अकाण्डेति ॥

अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुरकृपा-

विधेयस्यासीद्यस्त्रिनयन विषं संहतवतः ।

स कल्माषः कण्ठे न तव कुरुते न श्रियमहो

विकारोऽपि श्लाघ्यो भुवनभयभङ्गव्यसनिनः ॥ १४ ॥

अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुरकृपाविधेयस्य, अकाण्डे अनवसरे ब्रह्माण्डक्षयकालव्यतिरिक्तकाल इत्यर्थः । 'काण्डोऽस्त्री दण्डबाणार्धवर्गविसरवारिषु' इत्यमरः । ब्रह्माण्डस्य क्षयो, विनाशः तस्माच्चकिता भीता देवासुराः तेषां देवासुराणां कृपा तद्विषया कृपेत्यर्थः । तस्या विधेयो वशं गतः । देवासुरकृपाधीनोऽसीत्यर्थः । आसीत् यः कल्माषः । त्रीणि नयनानि यस्य स त्रिनयनः, तस्य सम्बुद्धिः हे त्रिनयन ! क्षुम्नादित्वाण्णत्वाभावः । विषं कालकूटाख्यम् । संहतवतः उपसंहतवतः गिलितवत इत्यर्थः । स कल्माषः कालिमा । कण्ठे गले । न तव कुरुते न श्रियं श्रियं कुरुत एवेत्यर्थः । लोके तावत्कालिमा शोभावहो न भवतीति प्रसिद्ध्या निषेधे सम्भाव्ये परमेश्वरे तु स कालिमा शोभावह एवेति ज्ञापयितुं नञ्पदद्वयप्रक्षेपः । यथोक्तं वामनेन— 'सम्भाव्यनिषेधनिवर्तने द्वौ प्रतिषेधौ' इति । अहो ! इति ईश्वरं प्रति सम्बोधनम् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—विकारोऽपि अङ्गविकारः । अपिशब्दो विरोधपरिहारद्योतकः । श्लाघ्यः श्लाघापदम् । भुवनभयभङ्गव्यसनिनः, भुवनेषु सर्वेषां प्राणिनां भयभङ्गे व्यसनवतः केवलं परकार्यैकनिरतस्येत्यर्थः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे त्रिनयन ! अकाण्डब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुरकृपाविधेयस्य सतः तव विषं संहतवतः यः कल्माष आसीत् अहो परमेश्वर ! स कल्माषः तव कण्ठे श्रियं न कुरुत इति न । तथा हि भुवनभयभङ्गव्यसनिनो विकारोऽपि श्लाघ्य एव ॥ १४ ॥

मन्मथदाहरूपलीलामाह—असिद्धार्था इति ॥

असिद्धार्था नैव कचिदपि सदेवासुरनरे

निवर्तन्ते नित्यं जगति जयिनो यस्य विशिखाः ।

स पश्यन्नीश त्वापितरसुरसाधारणमभूत्

स्मरः स्मर्तव्यात्मा न हि वशिषु पथ्यः परिभवः ॥ १५ ॥

असिद्धार्था इत्यत्र असाधितार्था इति वक्तव्ये विशिखानां साध्योऽर्थः सिद्धप्राय एवेति सिद्धपदं प्रयुञ्जानस्य भावः । नैव कचिदपि सदेवासुरनरे देवाश्चासुराश्च नराश्च तैस्सहितैः । निवर्तन्ते व्यावर्तन्ते । नित्यं सदा । अहि रात्रौ चेत्यर्थः । जगति जङ्गमात्मके प्रपञ्चे । जयिनो जयशीलस्य । पराजयान्धरहितस्येत्यर्थः । यस्य मन्मथस्य । विशिखा बाणाः । सः तादृशो मन्मथः । पश्यन् हे ईश ! त्वां इतरसुरसाधारणं इतरैः सुरैः ब्रह्मविष्णवादिभिः साधारणं समानम् । अभूत् । स्मरो मन्मथः । स्मर्तव्यात्मा स्मर्तव्यः स्मरणार्हः मनोवेद्यः न चक्षुर्नास्ति आत्मा स्वरूपं यस्य स स्मर्तव्यात्मा । संहत इति यावत् । उक्तमर्थमर्थान्तरेण समर्थयते—न हीति । हिशब्दः प्रसिद्धौ । वशिषु, वंशो नामेन्द्रियजयः स एषामस्तीति वशिनः तेषु । जितेन्द्रियेषु महानुभावेष्विति यावत् । [न] पथ्यः हितः । परिभवः तिरस्कारः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे ईश ! नित्यं जयिनो यस्य विशिखाः सदेवासुरनरे जगति कचिदप्यसिद्धार्थाः सन्तौ न निवर्तन्त एव । स स्मरः त्वां इतरसुरसाधारणं पश्यन् स्मर्तव्यात्मा आसीत् । तथा हि वशिषु परिभवः पथ्यो न हि ॥ १५ ॥

ताण्डवलीलां तावदाह—मही इति ॥

मही पादाघाताद्ब्रजति सहसा संशयपदं

पदं विष्णोर्भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्णग्रहगणम् ।

मुहुर्द्यौर्दौस्थ्यं यात्यनिभृतजटाताडिततटा

जगद्रक्षायै त्वं नटसि ननु वामैव विभुता ॥ १६ ॥

मही पृथ्वी । पादाघातात् पादाभ्यामाघातः तस्मात् । व्रजति
 प्राप्नोति । सहसा शीघ्रम् । तदानामिवेत्यर्थः । संशयपदं संशयास्पदम् ।
 अस्ति नास्तीति विचिकित्सास्पदमित्यर्थः । पदं विष्णोराकाशम् ।
 भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्णग्रहगणं, भ्राम्याद्विः भुजपरिघैः रुग्णा भग्नां ग्रहगणा
 यस्मात्तथोक्तम् । मुहुः अत्यर्थम् । द्यौः स्वर्गलोकः । दौस्थ्यं दुस्थत्वम् ।
 दुस्थितिमित्यर्थः । निष्कृष्टप्रवृत्तिनिमित्ते हि त्वतलादय इत्याहुः ।
 याति गच्छति । अनिभृतजटाताडिततटा, अनिभृताभिः चञ्चलाभिः
 विक्रीणाभिरित्यर्थः, जटाभिः ताडितानि तटानि पुरप्रान्तदेशा द्वारादयो
 यस्यास्ता तथोक्ता । जगद्रक्षायै जगद्रक्षितुम् । त्वं नटसि । यद्यपि
 जलन्धरगजासुरादिवध एव जगद्रक्षणं तत्कृत्वैव शङ्करस्ताण्डवमकार्षीत्
 तथापि ताण्डवान्तो वध इति ताण्डवमपि जगद्रक्षाहेतुः अत उक्तं
 जगद्रक्षायै नटसीति । जलन्धरादीन् हत्वा ताण्डवमुपक्रम्य उत्सेकवशात्
 ताललयादिभिरं विस्मृत्य नाट्यावसानकाले चाविरम्य ताण्डवं करोतीति
 नटसीति वर्तमानार्थं लटं प्रयुञ्जानस्य भावः । ननु ईश्वरसम्बोधनम् ।
 वामैव वक्रैव गर्हिता । विभुता वैभवं मानातिरेकः । 'अति. सर्वत्र
 गर्हितः' इति न्यायादिति भावः ।

अत्रेत्यं पदयोजना—हे त्रिपुरहर ! त्वं जगद्रक्षायै नटसि । मही
 पादाघातात् सहसा संशयपदं व्रजति । विष्णोः पदं भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्ण-
 ग्रहगणं भवति । द्यौः अनिभृतजटाताडिततटा सती दौस्थ्यं याति ।
 तथा हि ननु विभुता वामैव हि ।

अयमाशयः—हे भगवन् ! भवता ताण्डवं जगद्रक्षाहेतुतया
 ब्रह्माण्डस्थित्यविरोधेनैव कार्यमिति प्रार्थ्यते ॥ १६ ॥

गङ्गाधारणरूपां लीलामाह—वियद्व्यापी इति ॥

वियद्व्यापी तारागणगुणितफेनोद्गमरुचिः

प्रवाहो वारां यः पृषतलघु दृष्टः शिरसि ते ।

जगद्द्वीपाकारं जलधिवलयं तेन कृतमि-

त्यनेनैवोन्नेयं धृतमहिम दिव्यं तव वपुः ॥ १७ ॥

वियत् आकाशं व्याप्नोतीति वियद्व्यापी । तारागणगुणितफेनोद्ग-
मरुचिः, तारागणैर्नक्षत्रसमूहैः, गुणिता द्विगुणिता, फेनोद्गमरुचिः फेनलहरी-
कान्तिः यस्य स तथोक्तः । प्रवाहः मन्दाकिनीसंज्ञकः । वारां
उदकानाम् । यः पृषतलघु, पृषत इव बिन्दुरिव लघु अल्पं यथा
भवति तथा दृष्टः अवलोकितः । शिरसि मूर्धनि । ते तव ।
हेत्वंन्तरमाह—जगदिति । जगत् भुवनं भूधरादिकम् । द्वीपाकारं
द्वीपस्येव आकारो यस्य तत् । जलधिवलयं जलधिवेष्टितम् । तेन
प्रसिद्धत्वेन । त्वयीति शेषः । कृतं निर्मितम् । इति एवंप्रकारेण । अनेनैव
अनेन हेतुद्वयेनैव । यस्य शिरसि मन्दाकिनीप्रवाहः पृषतलघु दृष्ट इत्येको
हेतुः, येन जगत् द्वीपाकारं जलधिवलयं कृतमित्यपरो हेतुः, एवंप्रकारेण
हेतुद्वयेनेत्यर्थः । उन्नेयं उद्दितव्यम् । धृतमहिम स्वीकृतैश्वर्यम् । दिव्यं दिवि
भवम् । स्वेच्छापरिगृहीतं जगदुत्पत्तिस्थितिलयैः क्रीडाशीलं सर्वतो
विजिगीषुलोकव्यवहारप्रवर्तकं द्योतमानं निगमैः स्तुत्यं आनन्दरूपं
माद्यत् परिपूर्णमिति यावत् । तेजोमयं कान्तं अवगतिस्वरूपं तव ते ।
वपुः शरीरम् ।

अत्रेत्थं पदयोजना—हे भव ! ते शिरसि वियद्व्यापी तारागण-
गुणितफेनोद्गमरुचिः वारां यः प्रवाहः पृषतलघु यथा भवति तथा दृष्टः
जलधिवलयं द्वीपाकारं जगत् तेन कृतञ्चेत्यनेनैव तव वपुः धृतमहिम
दिव्यमित्युन्नेयम् ॥ १७ ॥

(To be continued).

ÑĀNA ULĀ

Edited by

PULAVAR M. PASUPATHI.

The title of the present work is rather bewildering, for, the name of Śaṅkarācāryār is associated with the work. It is natural to presume that Śrī Ādi Śaṅkara himself would have written this piece of work in Tamil. In reality it is clear that there were some Tamil Scholars also known as Śaṅkarācāryars who have compiled works bearing on Vedānta in Tamil. Though the work bears the name “Śaṅkarācāri Tamil Vūlā”, the manuscript neither mentions the name of the author, nor any other details about him. Hence it is clearly to be borne in mind that Śrī Ādi Śaṅkara has nothing to do with this work nor was he a contemporary of the author of the Tamil Vūlā. The subject-matter of this work relates to Vedānta and is in the form of verses. The author describes very vividly the triumphant procession of a hero after defeating his powerful enemy. The streets of his city are gracefully decorated and the citizens throng in the streets to have a look at the victorious hero of the city. The author here begins his subject. He describes the several stages in the age of women beginning from the 7th year, and the author calls this stage of life in girls as “Pēthai” (பேதை). The mentality of the girls according to their ages is described vividly. They are also described as praising the hero. The author explains the thoughts of the girls according to their ages. The life of an individual from his birth till he attains salvation is also described. This work is recorded on palm leaves and bears 1535 as its Descriptive Catalogue Number.

ஞான் வுலா

இந்நூல், • “சங்கராச்சாரி தமிழாலுரைத்த வுலா” என்பதனால், சங்கராச்சாரி யென்றவொரு தமிழ் வல்ல வாசிரியரால் இயற்றப்பெற்ற தென்பது தெரியவருகிறது. “சங்கராசாரியம்” “சங்கராசாரியர் சுத்த காண்டம்” என்பன போன்ற நூல்களை இயற்றிய சங்கராசாரியரே இவரால் அல்லது வேறு என்பது ஆராயற்பாலது. வடமொழியில் சங்கரரென்று வழங்காநிற்கும் சங்கராசாரியரினும் இவர் வேறுனவர் என்றே தோற்றுகிறது. “சங்கராசாரி தமிழாலுரைத்த வுலா” என்பதைக்கொண்டும், இந்நூல் வேதாந்த விடயமாயிருப்பது பற்றியும் அவரே இதைத் தமிழில் இயற்றினாரென்ற கருத்து வாதுக்கு இடந்தரும். அதுவும் ஆராயத்தக்கதே. தத்துவ தேசிக நாயனாரியற்றிய உலாவினும் வேறாயது இந்நூல். இந்த உலாவின் இலக்கணம் இளமைப் பருவமுற்ற தலைமகனைக் குலம் குடிப் பிறப்பு முதலியவற்றால் இன்னொன்பது தோன்றச் சிறப்பாய் அவன் பவனி (உலா) வரக்கண்ட பேதை, பெதும்பை, மங்கை, மடந்தை, அரிவை தெரிவை, பேரிளம்பெண் என்ற எழுவகைப் பருவத்தினராகிய பெண்கள் மிகவும் சம்பிரமத்துடன் தங்கள் நிலைகலங்கி அவன்மாட்டுக் காதல் கொண்டு தொழுததாக, நேரிசைக் கலிவெண்பாவால் 160 அடிகளால் கூறப்படுவது. இந்நூலில், மனித உடம்பு எவ்வாறு ஏற்பட்டது? உயிர்களை ஆக்கிக் காத்து, இறுதியில் வீட்டுலகத்தை யடைவிக்கச் செய்வது எது? எந்தெந்தத் தொழில்கள் யார் யாரால் இயற்றப்படுகின்றன? யோக வழியில் ஞான நிலையை யடைவது எப்படி? என்பன போன்ற அரிய விடயங்களைச் சுருங்கிய முறையில் தெளிவான நடையில் இந்நூலாசிரியர் எடுத்துக் கூறுகின்றார். அதனோடு, இதனைக் கற்பவர், கங்காளர் பாதம் பெறுவர், உலகாளவர், வேதம் பெறுவர், மிகு ஞான மோதுங் குருவாகி யனைவோர்க் குங் குண முடையவராகித் தருவாய் இருப்பர், என்பதனையும் உபசார வழக் காய்க் கூறிச் செல்கின்றார். இங்ஙனம் உயரிய முறையில் கூறவல்ல ஆசிரியரின் பெயர், இடம் முதலியன அறியக்கூடவில்லை. இந்த நூல், இந்நூலகத்தில் டிஸ்கிரிப்டிவ் காட்லாக்கு 1535-ஆம் எண்ணில் இருந்து, பிரதி செய்து வெளியிடப்படுகிறது. பலப் பல எழுத்துப் பிழைகள் மூலப் பிரதியில் காணப்படுவதால், ஒல்லும் வகையான் திருத்தி அமைக்கப்பட்டு வெளியிடப்படுகிறது. இதனைப் பெயர்த்தெழுதிய மற்றோர் பிரதியும் இந் நூல்நிலயத்தில் இடம் பெற்றுள்ளது.

சென்னை,

1954-ஆம் ஆண்டு ஜூலைமீ 29உ.

இங்ஙனம்,

புலவர். மு. பசுபதி.

ஞான வுலா

சீரான காசிச் சிதம்பரத்தி லேகுடியாய்
பேரான நெஞ்சமே பேசக்கே—ளாராய்ந்
துன்னை யுணர்ந்தபடி யுலகத்தில் ஞானவுலாத்
தன்னை விரித்தறிவாற் றுன்பாடப்—பின்னை

5. வஞ்சப் பிறவியிலே வாராம லெந்நாளுந்
தஞ்சப் பரத்தைநீ சார்ந்திடுவாய்—நெஞ்சேகேள்
அண்ட முலகு மனைத்துயிரு மேதாங்கிக்
கொண்டசிவன் மூலத்தே குடியிருந்தான்—விண்டிடவோ
வட்டமிட்ட கோட்டை வடிவுமா ணிக்கவொளி
10. யிட்டகொத் தளநாலும் ராசாவுந்—திட்டமிட்ட
ஓகார மெனுமரசன் ஓங்காரக் கம்பமதாய்
ய [ர] கார மேல்முட்டி அளந்துநிற்பன்—ஓகாரஞ்
சுழியா மிருபுரவி சுழியி லிருந்தேறி
விழியாம் பதிபோய் மேவிநிற்கு—மழியாத
15. முச்சுடரு மாமிதுவே மூலவம் பரமாகு
மச்சுடரே மும்மலம தாகிநிற்கு—முச்சுடரே
அகரர உகார மனைத்திருக்கும் வல்லபையாள்
மகார மிஞ்சுத்தி மருவிநிற்க—கோரங்
கொண்டு கிளம்பிடுங்காண் குறிகாண வல்லவரார்
20. பண்டு தவஞ் செய்தால் பலித்திடுங்காண்—என்று
மாதா வீடு மறியும் படிமூலம்
வேதாவின் வீடு விளம்பக்கேள்—சூதாம்
படையாளி கோட்டை பார்க்கவது நாற்கோண
மடையாளங் கொத்தளங்க ளாறுண்டு—விடையாதே
25. பொன்னிறமாய்க் காணும் போர்வேந்த நவவரசன்
தன்னிடமாய் வாழ்ந்திருப்பன் சரசுவதி—பன்னுகலை
வாணி மணவாளன் மண்ணுடைய னாகிப்
பேணி யுடலைப் பிடித்திடுவன்—காணியா
னல்லத் தொழில்கே ளாக்கிராணம் புகுந்து
30. நல்ல மமமறிந்து நாதனுக்கு—மெல்ல
அணர்த்திப் பதிபுகுவா னுண்மைசுவா திட்டான
மணத்தை யறிந்தவயன் வார் [த்தை] தனை—யுணர்த்தக்கேள்
மயிரெலும்பு தோலிறைச்சி வாழ்நரம்போ டைந்தும்
பயிர் பிரமணைச்சினந்து பத்திநிற்குந்—தயிர்திருடி

35. உண்டான் பெருமை யுரைப்பேன் பிறைக்கோட்டை
கொண்டான தன்மேல்கொத் தளம்பத்து—கண்டார்
தமக்குப் பளிங்குநிறந் தான்காணு மவ்வரசன்
தமக்குமிக லெட்சிமியுந் தாரமுமா—யிமைக்கு
ளளவில் படிபோட் டறுசுவையைக் கண்டானார்
40. வளவில் புகுந்துறையும் வாழ்மாலின்—களவுகேள்
மச்சைநெடு நீருதிரம் வழங்குசுக் கிலமுனை
பச்சைநெடு மால்வகுப்புப் பகருங்கா—லிச்சை
கொண்டதிரு மாலுக்குக் குடியிருப்புப் பூரகமாங்
கண்டுகொள்ளு முருத்திரனார் கருத்தைக்கேள்—அண்டர்
45. தேடித் திகைக்குந் திரிகோணக் கோட்டைக்குள்
வேடிக்கைக் கொத்தளமீ ராறுண்டு—நாடியே
காண்பார்க்குச் செம்புநிறங் காவலனுஞ் சிகார்பதி
தான்பார் கருத்திரிய ளகாரமுமாய்ப்—பூண்பார்க்கு
நல்லகுல தெய்வ நாயகனு நாயகியு
50. மல்லல் தொழில்செய்யு மடவுகேள்—மெல்லச்
சென்று விழியிடமாய்ச் செந்துருவைத் தானறிந்து
கண்டுகடவு ளாக்கின னாரென்று—நன்றாய்த்
தெரியப் படுத்தித் திரும்பப் பதிபுகுந்து
யரிய சிகார மரசாளு—முரியதுகே
55. ளாகாரஞ் சோம்பு அனுபவிக்கு மைதினங்கள்
வாகான நித்திரையும் வருபயமு —மேகாந்த
ருத்திரரைச் சேர்ந்த வுபாய கருவியைந்துந்
தத்துவத்தை நன்றாகச் சாற்றினோம்—ருத்திரர்க்கு
ஆதார வீடு அனுகத மென்றறியும்
60. மாதா மயேசுரத்தின் வாறுகேள்—சூதான
கோட்டை யறுகோணங் கொத்தளமீ ரெட்டுண்டு
வீட்டை நிறங்கருப்பாய் விரிக்கலாம்—பாட்டைக்
கற்றறியப் போகாது காரண சாரியிடம்
பெற்றறிய வேணுமெனப் பேசுவீர்—கொற்றவனார்
65. வகாரமெனு மாசான் மைவிழி மயேசுரியாள்
விகாரமிடுந் தெய்வம் விளம்பினோம்—வகாராசன்
செய்யுந் தொழிலுடம்பில் சித்தெறும்பு தானூறி
லய்ய னரனுக்கு மறிவிப்பன்—மெய்யில்
வலித்தவிடங் காட்டும் வலிசெய்து தான்பேசுஞ்

70. சலித்தேவை யுந்திட்டிச் சண்டை கொள்ளும்—பிலத்து
ஒங்கிக் கவிபாடு முண்பதற்கு வாய்திறக்குந்
தாங்கிச் சமையேந்தித் தலைகொள்ளு—நீங்கி
வந்து மனைபுகு [ந்து] மயேசுரத்தைத் தான்சொந்த
பெந்துசன மைஞ்சுண்டு பேசக்கேள்—முந்தக்
75. கிடத்த லிருத்தல் கெம்பீர மாயோடல்
நடத்தல் நிறுத்தல் நவிலஞ்சும்—படைத்த
வல்ல மயேசுரனார் மனோகரத்தி னோடிருந்து
வெல்லுந் தலம்விசத்தி வீடென்னு—நல்ல
தெய்வச் சதாசிவனார் தெய்வச் சிகாமணியா
80. ரைவர் துரையானு ராண்டவனார்—வையம்
புரக்குஞ் சதாசிவனார் பூலோக நாயகனா
ரரக்குமணி மாளிகைக்கென் னடையாள—முரைக்கக்கேள்
சக்கரக் கோட்டை தனக்குமிரு கொத்தனங்காண்
சக்கரக் கோட்டை தானடுக்க—உக்கிரமாங்
85. கொத்தன மொன்றுண்டு கூறுவார் கண்டறியார்
மத்தன காரன் மருவுபதி—நித்த
மடங்குந் தலமதுவென் றுசாரி தானுரைத்தா
ரொடுங்குந் தலத்தை யுரைப்பதுவோ—தடங்கண்
டிருப்பர் வல்லோர்கள் கண்டபடி நெஞ்சேகேள்
90. விண்டிடுநீ கோட்டைநிறம் வெண்மை—கொண்ட
கோட்டைக்கு ராசாவார் கூறுகவோ காரபதி
யாட்டைக் கள்வ னவனாகும்—வீட்டைக்
காத்திருக்குஞ் சத்தி கன்னி மனோன்மணிகா
னற்றிசைக்குங் கா(வ)லுண்டு நவிலக்கேள்—பார்த்தக்கா
95. லோர்திசைக்கு மோர்பிரம னோர்திசைக்கு மோர்மாலு
மீர்திசைக்கு மாக யிசைந்தா—ரோர்திசைக்கு
வன்னீ ருத்திரனார் மறுதிசைக்கு மாறென்றால்
கன்னி மயேசுபரியாள் கணவனார்—முன்னிதமாங்
கார்க்குந் திசையாள காவலர்கள் நால்வரையு
100. மேர்க்கும் பிடிசொன்னோ மின்னங்கே—ளார்க்குந்
தெரிய வரிதெனலாந் தெய்வச் சதாசிவனா
ரிய தொழில்செய்யு மடவுகே—ஞரிய
சத்தந் தனைக்கேட்குஞ் சற்குருவுக் குணர்த்துஞ்
சித்தமகிழ்ந் தெவையுஞ் செய்விக்கு—நித்தம்

105. பொறிபுலன்க ளோடும் புகழ்காண நான்கோடு
மறிவிருந்த வீட்டிலிருந் தரசாளுங்—குறியதுகே
ளாதார வீடு ஆக்கினையு மென்றறியுஞ்
சூதான வீட்டின் சூட்சங்கேள்—பூதாதி
தன்னை யறிந்தவிடந் தன்செயலு மற்றவிடம்
110. பின்னை யிடமுமில்லைப் பேசங்கா—லின்ன
மாசைப் படுங்காம மழியுங்கு ரோதமெனு
மோசைப் படுலோப மொழிமோகம்—பூசை
செய்யார் மதத்தொடு செப்புதத் துவமைந்து
மெய்யாஞ் சதாசிவத்தை விரும்பிநிற்கும்—வையகத்தில்
115. தன்னையறிந் தோமென்பர் தலைவனையுங் கண்டோமென்பர்
பின்னைச் சிலநூல்கள் பேசிடுவார்—பெண்ணை
வெறுத்தோ மினிமின்னாள் வேண்டோ மினிமண்ணை
யொறுத்தோ மெனப்பேசு மொழிவில்லார்—கருத்தைக்கேள்
கோயில் புகுந்தலையுங் குழைத்துவெண் ணீறணிந்து
120. வாயில் முணுமுணுப்பு மந்திரங்க—ளாயுங்கால்
கண்ணைத் திறவாமல் கடினயோகங் கள்செய்து
மண்ணைப் பிடித்திலிங்க மாய்வகுத்தும்—பெண்ணைத்
தானுஞ் சுமந்திருந்த தண்[ன்]மை யறியாமல்
தானு மிழந்தமேனித் தான்பேசு—நானென்ற
125. மதமொழிய இருபிறப்பா மூன்றாசை நின்றவிட
மறியார் நெட்டேர் நின்றநிலை—நம்பாமல்
நம்பி ஞான வழிபாடு மற்றுச்
செம்பா லப்பலனு மற்றுத்—திகைத்திடுவார்
நம்பியொன்றைப் பிடித்தார்க்கு ஒருதீங்கு மில்லையெனக்
130. குன்றையெடுத் தான்வேதங் கூறுங்காண்—நன்றுநீர்கே
ளாதார வீடுளது மன்பத்தோ ரட்சரமுஞ்
சூதான முச்சுடருந் துலங்கிடவே—மாதாக்கள்
சத்தி யறுவரையுந் தன்கணவர் பேர்நிறமும்
புத்தி கரணம்பொறி புலன்களையு—முத்ததனா
135. லைந்து ஒன்று நாலு கருவிகளுமே
லைந்து பூதம் விளம்பியதுஞ் சீலந்
தரித்த சதாசிவனார் தன்பெருமை நெஞ்சமே
எரித்த பிரானாறு முகமெங்கே—சொல்லொருத்த
னாறுமுக மாண னஞ்செழுத்து மஞ்சமுகம்

140. வேறுமுக மொன்றுண்டு விளம்புவதோ—ஆறுமுகம்
நின்றநிலை யிதுகாண் நெஞ்சுகமே அவ்வுழுவ்வுங்
கொண்டசெய லறிந்தோர் கூறுவோர்—ஒன்றினிக்கேள்
விட்ட விடஞ்சிவமு மெய்யிலுயிர் நின்றவிடந்
தொட்ட விடமுமெனச் சொல்லலா—மட்டதிக்கும்
145. வெல்லுவா ரிந்தவுலா வேண்டிப் படித்தோர்கள்
சொல்லுவார் சதாசிவத்தின் சூட்சுமெல்லாங்—கல்லாதார்
கற்றறிந்தோர் முன்னே காணநின்று ஞானநெறி
பெற்றறிந்தோ மென்றொருத்தர் பேசுவரோ—யித்தனையும்
வாரா தொருவருக்கும் வந்தாலு ஞானநெறி
150. பேராமல் நின்று பெறவரிது—யாராலும்
பெற்றோ மெனவீம்பு பேசுவரோ பேருலகில்
மற்றோர் தெய்வத்தை வருடியார்— உத்தமரைக்
கண்டு வணங்குநெஞ்சே கச்சிக் கனிபறித்து
உண்டு களிப்பதுவே உண்மை—கொண்ட
155. சங்கரா சாரி தமிழா லுரைத்தவுலா
யிங்காருங் கற்று யியம்பினோர்—கங்காளர்
பாதம் பெறுவர் படியி லுலகாள்வர்
வேதம் பெறுவர் மிகுஞானம்—ஓது
குருவா யனைவோர்க்குங் குணமுடையா ராகித்
160. தருவா யிருப்பரெனச் சாற்று.

சங்கராசாரியார் ஞானவுலா முற்றும்.

ILAKKANADĪPAM

Edited by

VIDVĀN V. S. KRISHNAN.

This is a small treatise on Tamil grammar. It consists of 15 verses and deals elaborately with the five main divisions of grammar beginning with Phonology and ending with Rhetoric. The subdivisions of the above also are dealt with herein. The verses 13, 14 and 15, mention the three Tamil Saṅgams, *viz.*, Talai saṅgam, Idai saṅgam and Kaḍai saṅgam along with their time, place, the scholars who adorned those saṅgams and their works. This may be of some use to students of Tamil grammar to understand its various divisions.

It is unfortunate that we are unable to get any information about the author of this valuable work.

This edition is based upon a palm leaf manuscript preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, under R. No. 462 (c).

இலக்கண தீபம்.

“இலக்கண தீபம்” எனப் பெயரிய இச்சிறு நூல், தமிழ் மொழியி லுள்ள இலக்கண வகைகளை விரிவுபடக் கூறும் முறையிலே அமைந் துள்ளது. எழுத்திலக்கணம் முதலாக அணியிலக்கணம் இறுதியாக ஐந்தி லக்கணங்களிலும் காணப்பெறும் பிரிவுகளைத்தும் விளங்கக் கூறப்பட் டுள்ளன இந்நூலில். மொத்தம் பதினைந்து செய்யுட்களுள்ளன. 13, 14, 15-ஆம் எண்ணுள்ள செய்யுட்கள் முறையே, தலைச் சங்கம், இடைச் சங்கம், கடைச் சங்கம் ஆகிய மூன்றும் இருந்த இடங்கள், காலம், அக்காலத்தில் வாழ்ந்த தமிழ்ப் புலவர் பெயர்கள், அரங்கேற்றப்பட்ட நூல்கள் முதலிய வற்றைக் கூறுகின்றன. பொதுவாக இந்நூல், தமிழிலக்கணப் பாகு பாட்டினை யுணர்வதற்குப் பெருந்துணையாக விளங்கும் என்பது உறுதி. இதனை இயற்றிய ஆசிரியர் பெயர் தெரியவில்லை. இஃது, இந் நூல்நிலைய மூவருட்க் காட்லாக்கு R. 462 (C)-ஆம் எண்ணின் கீழ் வருணிக்கப் பெற்றி ருக்கும் பனையோலைப் பிரதியினின்றும் பெயர்த்து எழுதப்பட்டு, ஈண்டு வெளியிடப் பெறுகின்றது.

V. S. கிருஷ்ணன்.

இலக்கண தீபம்.

எழுத்தென்ன வொலியொரு தொகைத்தா யெழுந்துமுதல்
சார்பிரு வகைத்தாயிருந்
திருவகைப் பெயரி லிருவகைத் தாய்முறை
இனத்திலெண் ணிருவகைத்தாய்
ஒழுக்கும் பிறப்பிடத் தீரிரு வகைத்தாய்
உழப்பிலே ழிருவகைத்தாய்
உள்ளவடி வம்புள்ளி புள்ளியில் லாதென்னு
முருவிலோ ரிருவகைத்தாய்
வழுக்கின்றி மாத்திரை யினைவகைத் தாய்மூன்று
வழியின்மொழி மூவகைத்தாய்
வந்துயி ருடற்போலி யிருவகைத் தாய்மூ
வகைச்சாரி யைத்தாய்நடந்
தழுக்கின்றி விரியொன்றி னானுற தாமெழுத்
ததிகார விலக்கணமெலாம்
அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
தவலக்க ணக்கவிதையே

(1)

எண்ணிய வெழுத்ததி லேவோ ரெழுத்துப்
பதந்தொட ரெழுத்துப்பதம்
இரண்டிலுயிர் மெய்யுமுத லீருன பதநாண்கிற்
பகாப்பதம் பகுபதமாப்
பண்ணினவை யெட்டினும் பெயர்வினை யிரண்டிற்
பகுப்பலீ ரெட்டிடைபுரிப்
பாலுயி ரெட்டாக வெண்ணுன்கு பதமும்ப்
பதம்பகுதி யொடுவிசுதியுந்
திண்ணிய பதத்துடன் பதமும் பதத்துடன்
சேருருபு மெனமூவகைச்
செப்பும்பு ணர்ப்புமிடை நிலைச்சந்தி சாரியை
செயலுமவ் விகாரவியல்பும்
அண்ணியசொல் வேற்றுமையு மல்வழியு மாமெழுத்
ததிகார விலக்கணமெலாம்
அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
தவலக்க ணக்கவிதையே

(2)

திணையின் மூன்றாயப் பாலினைத் தாகியே
 இடத்திலே திரியமூன்றாய்
 வழக்குச் செய்யுளி னிரண்டாய் வெளிப்படை
 குறிப்பினிற் சென்றிரண்டாய்
 நின்றசொல் விணையிற் சொற்றிரி சொல்திசை
 வடசொலென் நிவ்விரண்டாய்ப்
 பொருளின்மூன் றாயின்னும் பெயர்வினைக ளிடையுரிகள்
 நான்கா மிவற்றினுடைப்
 பெயரொன்று மேதுணைகொ ளிடுகுறி யாதிபொரு
 ளாதிநா லாறுசொல்லாய்ப்
 பொதுச்சிறப் பாய்ச்சொன்ன வினைமுற்றெச்ச மெதிர்மறை
 குறிப்பினுற் றெகையாய்ப் பொதுச்சிறப்பா
 யணையுமிடை யுரியும்பொ துச்சிறப் பாமச்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(3)

இவ்வகையி லிடுகுறிப் பேர்மூன்று காரணத்
 திட்டபெய ரெட்டாகுபேர்
 ஈராறு பொருளாதி யோராறு மரபுபெய
 ரின்னமுந் திணைமுதற்பேர்
 செவ்வெண்ணென் பதுபினைத் திணைபா லிடப்பெயர்ச்
 சிறப்பிலீ ரொன்பதுபொதுத்
 திணைப்பெயர்கள். பின்னையிரு பத்தாறி னிற்பொதுத்
 திணைவினைக ளெட்டிவற்றுட்
 கவ்வையறு மீரெச்ச வினைகளிரு மூன்றுமுக்
 காலத்து முற்றுவின்னையுங்
 கருத்தில்மூ வொன்பது குறிப்புவினை முற்றுங்
 கணக்கிலா றென்பதென்றே
 எவ்வகைப் பெயர்வினை யனைத்துந் தெரிக்குஞ்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(4)

உடன்பாடு முற்றுமெதிர் மறைமுற்று மேவல்முற்றும்
 வியங்கோள்முற்று மொருநாலதே
 யாகும்வினை முற்றெலா மறுபொருளு முறுவினா
 வுஞ்சுட்டு மூவிடமுமே
 பரவும்வே ருதிகளு மாகவே நாலதா
 மெல்லாக் குறிப்புமுற்று
 மிசைத்தபெய ரெச்சமுங் காலமிலி காலமுள
 வெதிர்மறைக் குறிப்புநான்காம்

அடங்காத காலவினை யெச்சமறை வினையெச்சம்
 அறிகுறிப்பு வினையெச்சமே
 யன்றிமுத லானதனி வினையெச்ச மெனவே
 நாலாகும் வினையெச்சமெலா
 மடந்தாய தொழிற்பெயரு முதனிலை விகார
 மற்றைமன்னு சாரியைவிசுதி
 மூவகைக் காலமா ருலுமா ருகுமென்பர்
 வினைவகை சொல்லவலரே.

(5)

எச்சவினை பத்தாந் தொகாநிலைக ளொன்பதாம்
 இறையோ டிசைந்தபொருள்கோள்
 வேற்றுமை யிடைச்சொல்லின் வகையும்மை யோடு
 மிவ்வாறு மெவ்வெட்டதாம்
 வைச்சமு வெழுதெரீகை நிலைவினா வேகார
 மந்நான்கு மவ்வாறதாம்
 வந்ததினை பால்வழு வமைந்தவிட மைந்தாக்கும்
 வருதொகைப் பொருள்சிறப்பால்

மெச்சவரு மிடநாலு கால்முன்றி னில்வந்து
 வினைபெயர்க ளாயிடைச்சொல்
 வினைவிட மிரண்டுரிச் சொல்வினைச் சொல்லாய்
 விளங்குமிட மொன்றிவையெலாம்
 அச்சமற வேசொல்ல லாமென விதிக்குஞ்சொல்
 லதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(6)

எழுதினை முதல்கரு வுரிப்பொரு ளிரண்டே
 ழிரண்டை யிரண்டுகைகோள்
 இரண்டுகைக் கிளையீ ரிரண்டுகள விற்புணர்ப்
 பீரிரண் டெண்ணிரண்டொன்
களவுதொகை விரியிலிரு நூற்றறுபது
 உடனேழு வரைவுதொகையா
 றுள்ளவிரி யெழுபதோ டைந்துகற் பிற்புணர்ப்
 போரிரண் டேழுதொகைமேல்
 வாழ்வரு கற்புவிரி யெண்பது பெருந்திணையில்
 வந்தவிரி யீரேழுடன்
 வைத்திடுங் கிளவிநா னூற்றுமூப் பத்தாறும்
 வாயில்பதி னாலுமீராறு
 ஆழிய வகப்பாட் டுறுப்புவழு வந்தமுவு
 அகப்பொரு ளிலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(7)

அந்தவிரி வெட்சியினி லிருபது கரந்தையினில்
 ஈரேழு வஞ்சிமுவேழ்
 இகற்காஞ்சி யிருபத்தி ரெண்டிருப தேரடொன்ப
 தெழிலுழிஞை நொச்சியொன்பான்
 பாய்ந்துபொரு தும்பையிரு பத்துநா லாகுமும்
 பத்தொன்ப தாம்வாகையிற்
 பாடாணி லெண்ணுறு பொதுவில்மும் பத்தேழு
 பத்தொன்ப தாங்கைக்கிளை
 கொய்பெருந் திணையிலா ருமிவ் வாறே
 வுளங்கொள்பன் னிருபடலமாய்
 உள்ளதுணை யுந்துறையு மொன்றுபட வேவிரித்
 தோதும்வெண் பாமாலையால்
 ஆய்ந்திடு மிலக்கிய மடுக்கிய புறப்பொருளின்
 அதிகார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(8)

செய்யுள்விதி மாத்திரை யெழுத்தசை கலந்தசீர்
 சேருமடி யாப்புநிறையாய்ச்
 செப்பவரு தூக்கினோடு தொடைநோக்கு வேறுபார்த்
 தேரளவு திணைசொல் கைகோள்
 துய்யகூற் றேடுகேட் போர்களன் காலமேல்
 தேரான்று பயன்மெய்ப்பாடலாற்
 சொற்றவெச் சம்பொருள் துறைமாட்டு வண்ணமிவை
 தொகையிருபத் தாறுமிதன்மேல்
 மையறுசொ லம்மையழ குறுதொன்மை தோல்பின்பு
 வருவிருந் தியைபுபுலனோ
 வைத்தவிழை நான்கிரண் டென்னுமிவை விரிவெலாம்
 வரன்முறைமை தவருமலே
 அய்யமற் றினிதுள மகிழ்ந்துவித் தார்யாப்பு
 அதிகார விலக்கணமெலாம்
 ஆய்ந்துகூ றுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(9)

ஈரிரு வகைச்செய்யு ளுந்தொடர் நிலைக்கங்க
 மெழுநான்கு மெக்குணமுமா
 மெவ்வகைச் செய்யுட்கு மிருநெறிகள் மற்றவைக
 ளெய்துங் குணங்கள்பத்தும்
 பேரிடும் பொருளணிகள் முப்பத்து நான்கும்விரி
 பெருகுநூற் றீரிரண்டும்
 பின்னையெழு வகைமடக் கடிநான்கி லைமூன்று
 பேதத்தி னூற்றகுசமேற்

சேரவடி முழுதுமொரு சொல்லுமோ ரெழுத்தாந்
 திரும்பிய மடக்குமிருபான்
 சித்திரமு மானசொல் லணிமுழுதும் வழமலைவு
 திரியவொன் பதுமாறுமென்
 ஸூரிய மொழிந்தபடி தமிழான் மொழிந்திடும்
 அலங்கார விலக்கணமெலாம்
 அறிந்துசொல் லுவதிலக் கணக்கவிதை யல்லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(10)

ஆயிரவ ரொருவரி லெருத்தன் பிரபந்தகவி
 யவ(ர)னே காக்குளொருவன்
 அந்தாதி மடலுலாப் பரணிகோ வைக்கங்
 கனவானே காக்குளொருவன்
 போயிடம் பெருகு நாடியவன் புராணிய
 போலனே காக்குளொருவன்
 பெருட்பெருங் காப்பியப் பெருவாக்கு மற்றவுன்
 போலனே காக்குளொருவன்
 பாயிரந் தருபஞ்ச லட்சணவ தானியங்
 படியனே காக்குளொருவன்
 பரசமயத் தக்கநூல் பகர்வாதி பின்னையப்
 படியனே காக்குளொருவன்
 தேயமெண் டிசைபரவு தேசிகோத் தமனான
 சித்தபர மக்கினியாய்ச்
 செப்புவ திலக்கணக் கவிதையல் லாத
 தவலக்க ணக்கவிதையே.

(11)

தலைச்சங்க நரலா யிரத்துநா னூற்றுநாற்
 பதியாண்டு தங்கியதனிற்
 சங்கமுக் கட்பிரான் முருகவேள் கும்பமுனி
 தகுநீதி குரவர்முதலெண்
 விலக்கின்றி நானூற்று நாற்பஃதோ டொன்பதா
 மிகுபுல வர்வேறிதன்
 மேலுநர லாயிர மயிந்திர மகத்தியம்
 மெய்ந்நூல் வர்வைத்தநூல்
 கலக்கின்றி யாராயில் முதுநாரை முதுகுருகு
 களரியா விரைப்பின்னையுங்
 கரையற்ற பாடலதி லுள்ளிட டனேகமாய்க்
 காணலாஞ் சங்கம்வைத்தோர்
 இலக்காக வரும்வழுதி முதல்கடுங் கோனுடன்
 எண்ணவெண் பஃதொன்பதாம்
 இதிலெழுவர் கவியரங் கேறினோர் முதலா
 இறந்துகடல் கொளுமதுரையே.

(12)

இடைச்சங்க மூவா யிரத்தேழு நூறியாண்
 டிதிற்பொதிய முனிதொல்காப்பயர்
 கருங்கோழி மோசி கன்பாண்ட ரங்கர்
 காப்பிய ரந்துவரைமன்
 மதுரைவா முடுக்குஞ் சொன்மாறர் கீரந்தை
 யொன்பதோ டைம்பதுவாம்
 ஆசிரிய ரீருன மூவா யிரத்தறு
 நூற்றுநாற் பஃதொருவர்நூல்
 அகத்தியந் தொல்காப்பயம் வடித்த செந்தமிழ்
 பூதபு ராணமகளொடு
 இனத்துரு மிசைத்து ணக்கமி வர்நூல்
 வண்குருகு வெண்டாளிகல்
 வியகவன மாலை மற்றுமுன் சங்கம்
 வைத்தோர்மு டுக்கும்வெண்டோட்
 செழியன்மு டத்திரு மாறன்வரை முடிவிலம்
 பத்தோர்ப் தாமுதல்வ
 ரவரிவரிற் கவியரங் கேறினோ ரவர்கள் மூதூர் கபாடபுரமே. (13)

கடைச்சங்க மாறுமுன் னூற்றைம்ப தாண்டினுடைக்
 கலைஞான மேதாவிள
 நாகன்பூத நன்மாற னந்துவன் குன்றூர்க்
 கருதுநக் கீரர்முதலா
 வடைப்புண்ட நாற்பஃ தோடொன்ப தாமவர்
 நீங்கலாம் புலவர்தொகையு
 முன்னூற் றைம்பஃதோ டொன்றுதொல் காப்பயம் வாக்குநா
 லவர்வைத்த நூல் சிறப்பாய்ப்
 படைப்புண்ட பரிபாட லெழுதும் காட்டுக்கள்
 பத்துமெட் டுந்தொகையுமேற்
 பகர் கூத்துவரிகள்கிற் றிசைபேரிசை முதற்
 பலவேனம் சங்கம்வைத்தோ
 ருடற்கொண்ட முடிமாற னுக்கிரப் பெருவழுதி

 யிங்குரைத் தோர்க்கருளுங் கவியரங் கேறினோர்
 மூவருரு முத்தர் மதுரையே. (14)

ஓசைதரு திருவாலவாயிறைவ னூர்பொருட்
 குப்பூரி கிழவர்தன்பால்
 ஊமையாய் வருமுருக னவனுருத் திரசருமன்
 உணர்ந்திடும் நக்கீரர்தேர்
 கோசவுரை கொண்டுக் ரங்கொற்ற தேனுழார்
 கோதிலிடை நாகர் படியங்
 கொற்றசேயி னூராசிரியர் பெருநாக னுகுவர்
 மணலியா சிரியர்மாகில்

புளியங்கர் பெருஞ்சேந்தர் செல்லூரி வளராகிரியரான்
முண்டம் பெருஞ்சேந்தனார்
முகரியா சிரியனார் நீலகண்ட ராசைமாசற
மதித்ததிருக் குன்றத்தில்
மற்றுமொரு வர்க்கொருவ ராம்வழியி னையுரைப்ப
(ஓந்தப்படியி லிப்படியில்) மன்னிவா ராநின்றதே.

(15)

இலக்கண தீபம் முற்றும்.

EGANTIVARI VACANAMULU

Edited by

SRI M. SARABHAYYA.

(Continued from page 68 of Volume VII, No. 2.)

ఏగంటివారి వచనములు.

(అను స్మృతము.)

పల్లవి॥ పాఠశ్రవణోలి న్యసనములనుసారమత్త గజము లణచి
వీర కంకణమ్ముగట్టి విజయుండెవ్వడే !

అను॥ కోరికోరి పరమగురునిగోరి చేరరే ! మీరు
కాలకర్త పాశములను గడకుండెమ్మరే !

చర॥ కాలి మడమ యోని మూల కదలకుండ నొత్తి పట్టి
మూలబంధ మూర్ధ్వమునను మొనయు నెవ్వడే.

॥కోరి॥

ప్రాణా పానవాయువులను బరగ నైక్యముగజేసి
పూని కాయసిద్ధి బొందు పుణ్యుండెవ్వడే !

॥కోరి॥

నాద పంచకంబు దెలిసి నాడు కర్ణమందు బలిసి
నాదలయము చెందినట్టి నరుండు నెవ్వడే.

॥కోరి॥

మాటలాడువాని రుదులు నాటి బ్రహ్మరంధ్రమందు
మేటి మాంస మారగించి మెలగు నెవ్వడే.

॥కోరి॥

ఇంటిలోన మింటి నడిమి కంటిలోనఁ గన్ను దెఱచి
కంటిపాపనంటి వెనఁగు ఘనుండు నెవ్వడే.

॥కోరి॥

పరమగురుండు నేగంటి శిష్య దివ్య లింగమూర్తి
కరుణతోడ మోక్షపదవి కలుగు నెవ్వడే.

॥కోరి॥ (40)

పల్లవి॥ బొంకకను సత్యమ్ము పోనీయ కెప్పుడును
అంకింప జిహ్వకును నదియ శుద్ధి
శంకలేకను దానమంకించి నేయుటకు
బొంకకను దగినట్లు పూనుటే శుద్ధి

అను॥ ఏటి శైవము మఱి యేటి వైష్ణవమూ
ఏటి యాచారము నేటి మార్గములూ

చర॥ పరవనితలను జూచి పట్టరాని మోహము
స్థిరముగా వదలిన దేహశుద్ధి
నిరతము చాడియును నిందనేయక యెపుడు
స్థిరకాలమున్న లే చిత్తశుద్ధి.

॥ఏటి॥

పంచేదియములను పాఠసీయక యెపుడు
మంచి తనమున నిల్చి మనమనకు శుద్ధి
ఎంచి యెగంటికు నేవేళక దనలోన
నంచెఱిగి పూజింప నాత్మశుద్ధి.

॥ఏటి॥ (41)

పల్లవి॥ మతములన్నియు నీవే మర్త్య కర్మములు నీవే
యతులమైన పరమాత్మపు నీవే
గతి నీవే మాకు సద్గతుడవైనను నీవే
పతి యావజ్జీవము మా ప్రాణము నీవే

అను॥ తల్లివైనా నీవే మా తండ్రీవైనను నీవే
తల్లియు దండ్రీయులేని దైవమైనా నీవే

చర॥ నిగమార్థములు నీవే నిత్య సత్యము నీవే
పగలురేయి నీవే భాగ్యము నీవే
తగవు ధర్మము నీవే ధనము ధాన్యము నీవే
సగుణ నిర్గుణమైన సాక్షివైన నీవే.

॥తల్లి॥

భవపాశములు నీవే బంధమోక్షములు నీవే
ధ్రువము వేదాంత వేద్యుడవు నీవే
పవన తేజము నీవే బ్రహ్మాండములు నీవే
వివరించి చూడ బోను వెలియైన నీవే

॥తల్లి॥

నన్నెఱుంగ నీవు నీవే నిన్నెఱుంగ నీవు నీవే
నిన్ను నన్ను నెఱుంగ నీవు నీవే
యిన్ని నీవైయుండగాను నెన్న నేల నేగంటిశ!
మిన్ను మన్ను లేని యామున్నైన నీవే.

॥తల్లి॥ (42)

పల్లవి॥ అరివర్గముల నెల్ల నణచుటే శక్తి
పరగ నాశలక బెడఁచాయటె విరక్తి
సిరివంచనయు లేక నేయుటే భక్తి
గురువాసతి మీఱకుండుటే యుక్తి

అను॥ త్రివిధ శివానంద స్థిరుండే ప్రమాది
స విశేష తత్త్వానుభవంజే ప్రసాది

చర॥ త్రిమలాదిగుణ వివర్జితంజే త్యాగి
దమన శివేంద్రియోత్తముండే వైరాగి
సుమనశ్శివేంద్రియ సుఖి యతంజే భోగి
రమణ లింగాంగ వర్తనంజే పో యోగి.

॥త్రివిధ॥

భవరోగముల నెల్లం బఱపుటే బలిమి
ప్ర విమల సుగుణ సంపదయే కలిమి
శివభక్తి పరులం బూజించుటే చెలిమి
తవిలి యేగంటి గురుండలంజే యెలమి.

॥త్రివిధ॥ (43)

శల్ల వి॥ సన్నతమైనట్టి స్వజీవి తనకున్న తముగఁ బాయకుండగాను
మున్నూట అరవైరోగము లన్నియు తను బొందునన్న తల్లడమేల.

అను॥ వినుగు నెక్కి కుక్కకూన గఱచునన్న కొదవలేటికే

చర॥ బలువైన వజ్ర పంజరములలోపలం బలుకుచుండెడి చిలుక
యలరుచుం బిల్లి గఱచునోయని పలుకకయండెడి భయములేటికే

॥వినుగు॥

నెట్టణమ్ముగ నేకరాజ్యమేలుచున్న పట్టణపురాజుకు రాణినై
కట్టెలు నీళ్లు మోనెడి వానిన కొట్టునో యను కొదవలేటికే! ॥వినుగు॥

కరముప్పరుచి కారము బిదికెడు నమరభేనువు తనకుండగా
అరయుచుండాన అకటికొఱకై తిరియఁజోయెదనన్న దీనతయేలే ॥వినుగు॥

అంగజ హరుండేగంటి సంజయ్య లింగమూర్తి తనకుండగా
వెంగళియై గోడ వేల్పులకెల్లను వంగి మ్రొక్కు భంగమేటికే. ॥వినుగు॥ (44)

శల్ల వి॥ కానక సంసార మాయకర్తము చెలియిలేక
తేనెలోఁజిక్కిన యీగ తెరువాయె నయ్యయో!

అను॥ పోయెం జోయెం గాలమెల్లం బ్రొద్దు పోకగాకలచే
నే యుపాయమున భవు నెడఁబాయఁదగునా!

చర॥ వారక దాహముచేత పలువలుదికి చాకి
నీరు ద్రావ నెడలేక నేరమాయెనయ్యయో!

॥పోయె॥

నెట్టణ నేగంటి గురు నిత్యసంజేషు గొల్వక
వట్టి మాటలచేత వచ్చెను దివసములు.

॥పోయె॥ (45)

పల్లవి॥ అడుచును శివనుఖాభిలోపల నోలలాడకే
యాడిన యాటలవి యేలా !
పాడుచు శివ పరవశంబుననుబ్బి పాడకే
పాడినపాటలవి యేలా !

అను॥ నేయు శివానందసిరి దొలుక నతిభక్తి
నేయని క్రియలవి నేయగా నేల !
తలపోసి శివ సదంతర్యాగ మాత్మలోఁ
దలపోసి చూడని తలఁపులవి యేలా !

చర॥ తలఁపులని మఱపులోఁ దాలేక తన్ను దా
తలఁచక తలంచని తలఁపులవి యేలా !
నుడుగు వాసత్య మిమ్ముడి శాంతరసమెల్ల
నుడుగులై నడువని నుడుగులవియేలా !

॥ నేయు ॥

సాంగమై సర్వాంగలింగసంయోగంబు
నంగీకరించని యంగమదియేలా !
అంగంబు ప్రాణలీనాంగమగు చి
దంగమైయుండని ప్రాణమదియేలా !

॥ నేయుచు॥

వేడుకపరోక్ష సద్విజ్ఞానసమదృష్టి
చూడకేచూచిన చూపులవి యేలా
కూడుచు నేగంటి గురులింగపదమందు
కూడకకూడిన కూటమది యేలా !

॥ నేయుచు॥ (46)

పల్లవి॥ అదియపో “రాజానమధ్వరాన్ వసురుద్ర”
మతులనోంకారసత్య మేమియనినన్ ?
రతియజ్ఞ ములకెల్ల రాజ్యపూజ్యుఁడు చాత
ఋతసత్యంబై యీ రుద్రుఁడని తలఁచున్

అను॥ పతిలేనియజ్ఞాధిపతి రుద్రుఁడను వేద
పతి గాధపతి మేధపతి యనుచు బలుకున్॥

చర॥ స్థూలబ్రహ్మాది విపీలీకాంతరదృష్టి
నాలీల సర్వాంతరాత్మశివుఁడే
జ్వాల మత్తాదియు స్వధలు దహరాగ్నిసుషి
రాలయసరుదుఁడై యాహుతులు గొనఁగన్ ॥ పతిలేని॥

“స్థితఅహిమాన్ పశూనాం పశుపతయే తేఽద్యదబధ్నామ్యు
మతి యస్స సుకృతస్య మధ్యే” యనన్

శ్రుతి యజ్ఞ పశువు పశుపతి కొరకేయ నెడి ప
ధతులు “నీశాయ త్వాంజుష్టమే” యనన్ విధులన్ ||పతిలేని||

సుదయమతి “సుయజానుజుష్టం దేవానా
మిదమస్తుహవ్య” మనెడి జుష్టమే యదియె దేవతలకును
హరుప్రసాదము నెమ్మదినాట వేదములర్థిబలుకున్ ||పతిలేని||

చను “నబద్ధం పూరుషం పశుంత్వం యజ్ఞ
మనుబద్ధి పింఛన్ మృప్రోక్ష ? మను సూక్తులన్
ఎనయ పురుషో త్తముని యజ్ఞ” పశువని సురలు
మునులాహుతుల హరుని బూజించి రనన్ ||పతిలేని||

పరన్ “వాజశ్చ మే ప్రసవశ్చ మే” చమక
మరయ విష్ణుశ్చ మేయన్ విధులన్
హరియజులు సురలు వాజాదిశుల్యములై
యరయ నీరుద్రాగ్ని కామతులుగాదా ||పతిలేని||

అకుల మేగంటి మహదా కాశమను బయల
ప్రకటకాలాగ్ని రూపము హరునిచే
సకలబ్రహ్మాండములు సహరిబ్రహ్మాదిసురు
లొకరొకరు రుద్రాగ్ని కామతులుగారా ||పతిలేని|| (47)

పల్లవి|| పూనియిష్టలింగమూర్తి పూజనేయు వ్రేమదృష్టి
ఆనందజలధి నోలలాడుచుండగా
మేనన్ బులకలొదవన్ బ్రాణ
మాన విధుని జూచిచూచి
లీనమైన సుఖమెఱుంగలేనివాడ నైతిగా

అను|| విటిపూజ లేటిభక్తి యేటితలపు భావలింగ
కూటమైన చోటెఱింగి కూడనేరనైతిగా
ఎఱుకలేల్లన్ బ్రాణనాథునెఱింగి పాయలేని భక్తి
యెఱుకమఱపులేని యెఱుక యెఱుగనేరనైతిగా

జర|| మఱపులేనియెఱుక లింగమందున్ గీలుకొలిపితన్ను
నెఱుగలేక మఱచుమోహ మెఱుగనేరనైతిగా ||విటి పూజ||

తలఁచునంత నాత్మలోన వెలుగుదివ్యలింగమూర్తి

నైలమి నుప్రకాశమైన నెలపు నెఱుంగనేరనైతిగా

అలరు చిన్మయ ప్రకాశమైన యేగంటిగురుని

గలయ పూర్ణభావవీధి గాననేరనైతిగా

॥ ఏటి పూజ ॥ (48)

పల్లవి॥ సులభచక్షుర్ధ్య సూక్ష్మదృష్టులయందు

నల జగద్రూపములఁగియట్లుండె

అలరఁ దనహృదయకమలాంతరంగమునఁ గే

వలశివమయము విశ్వఁడుదానెకాఁడా !

అను॥ అమితసర్వజ్ఞానమానందభక్తయోగము

సమరసంబైన లింగముదానెకాఁడా !

చర॥ ఘటములోపలనున్న గగనచ్ఛవలెను తన

ఘటముబహిరంతరంగములయందు

నిటల భూమధ్య మూఱట స్వయంజ్యోతియై

యట వెలుగు శివతత్త్వమది తానె కాఁడా ! ॥ అమితసర్వ ॥

అలనిర్మలంబైన స్ఫటికంబు లోపలను

బయలు వెలినున్న యా బయలు నట్లుండె

అమర బహిరంతరంగములనేగంటి ని

క్కో నిరవయవ శ్రుభాంగము తానెకాఁడా ! ॥ అమితసర్వ ॥ (49)

పల్లవి॥ పూజించినప్పుడును పూజింపకటమున్న

పూజ చాలించినప్పుడు నేదియై

పూజలెడ నెఱల నెప్పుడు దెఱపిలేకాత్త

లేజమై వెలిగెడు దివ్యలింగంగం

అను॥ బువమింప భావింప నూహింప నెడలేక

అపఘటము బహిరంతరంగముల యందు

చర॥ నిటల భూమధ్య మూఱట స్వయంజ్యోతియై

యట వెలుగునపుడూరకున్న యపుడు

తపజగుము లుడిగినంతటిలోన వెలినుండు

నవరోక్ష మద్వయాకారమగు లింగం

॥ బువమింప ॥

ధ్యానించినప్పుడును ధ్యానింపకట మున్న

ధ్యానమెడతెగి హృదయమైన యపుడు

ధ్యానమున కాది సంత్యమునఁ జాయని సచ్చి

దానందరస ముఖండైక్య మహాలింగం ॥ బువమింప ॥

తలపోసినప్పుడును దలపోతకటమున్న
యులముడిగి తలఁపుడిగి యున్న యపుడున్
కలయనంతటిలోఁ జిదాకాశగతిని కే
వలమైన సహజ నిరవయవ మహాలింగం
అభిలవస్తువులు నంటకయండి యవలమై
యకలంకమైన యాకాశ మెట్లుండున్
ఒక ముల్లు గుట్టనించుక సందులేకాత్త
పరిపూర్ణమైన యేగంటి గురులింగం

॥ బుపమింప ॥

॥ బుపమింప ॥ (50)

పల్లవి॥ రేతర క్తమున నొనరిన తనుగుణంబులఁచి
నా తనువు మంత్రదేహముఁ జేసినాఁడూ
పాతకాపిష్టములు పరిహరింపగఁబూని
భ్యాతిగా నిష్టలింగము నిచ్చినాఁడూ

అను॥ అంజనేటికి శివాయన శంభు నేగంటి
నంజయ్యదేవు కృపనాకుఁ గలుగంగన్

చర॥ సవిశేష త్రివిధప్రసాద మార్గమే చూపి
చెవిలోన మంత్రరాస్యముఁ జెప్పినాఁడూ
భవరోగములు మాన్పఁబాలుపడి నమ్మించి
తవిలి నాతలను హస్తమువెట్టినాఁడూ
చరలింగమై వెలుగు శివయోగి యేగంటి
గురుమూర్తి నాదు దుర్గుణమార్పినాఁడూ
సిరముగా నంజయ్యదేవు కృప నామీదఁ
గరుణ జీవమృక్తిగా నిచ్చినాఁడూ

॥ అంజనేటికి ॥

॥ అంజనేటికి ॥ (51)

పల్లవి॥ పండితయ్యనదలఁచి శ్రువు శ్రీరసచేసి
గుండయ్య [గొనియాడి] కోరికలరా
దండిగా శంకరదాసుయ్యను దలఁచి
బండారు బసవన్నఁ బాడవే మనసా !

అను॥ శరణు శరణు శరణనవె మనసా

చర॥ శరణు శరణను మనసా ! శివభక్తి రతులఁ గని
చరణాంబుజములవై శిరసువంచి
శరణప్రసాదంబు నేవించి లెంకవై
పరగ భక్తుల కరుణఁబడగదవె మనసా !

॥ శరణు ॥

పరసతులఁదల్లి గా భావించవే మనస . .

పరధనమ్ముల కాశపడకుమీ' మనస

పరసిందలగు నెపుడు పలుకబూనకే మనస

పరులచిత్తము నొవ్వఁబలుకకే మనసా

॥ శరణు ॥

కర్తములయందు డగ్గఁజూవకే మనస

కర్తములు బహుజన్మ కారణములూ

కర్తములు దుస్సంగగుతులంచు శివులందు

నిర్మలజ్ఞానివై నిలుపవే మనసా !

॥ శరణు ॥

భక్తి హరిబ్రహ్మాది పశుపులెఱుఁగగ లేరు

భక్తి గురుకారుణ్య ఫలపుణ్యమూ

భక్తితో శివు గనిరి ప్రమథాదులందఱును

భక్తిముక్తుల కరుణ బడగదవె మనసా !

॥ శరణు ॥

భవులసంగముపాసి పరదైవములరోసి

భవములన్నియుఁగోసి భ్రాంతివిడిచి

శివభక్తులనుజెంది నేవలెంతయుఁజేసి

శివభక్తి మార్గమునఁ జెలఁగవే మనసా

॥ శరణు ॥

దుష్టేంద్రియంబుల దూఱిపాఱకే మనస !

అష్టాంబుజంబున నరుపు చెడకా

ఇష్టంబులొ పాణమిరపు కొలుపవె మనస

నిష్ఠ జంగమభక్తి నిలుపవే మనస

॥ శరణు ॥

అరయభక్తుల కరుణ ఆనందమునబొంది

పరగబసవని కరుణఁజ్ఞాయకెపుడూ

పరమగురుఁడేగంటి ప్రభువునంజేశ్వరుని

కరుణ జీవన్ముక్తి గనగదవె మనసా !

॥ శరణు ॥ (52)

పల్లవి॥ తనరు నానాగ్ర సంధాన దృష్టులచేత

ననుదినము నిష్టలింగము జూచునపుడె

తనుదానె చిత్కళలు గనుపట్టి గురుకృపను

మనసు లింగమునందు మగ్నమై యుండెన్

అను॥ సారమగు లింగాంగ సంధానయోగంబు

పూరితంబుగ నాగభూషణుండొసఁగెన్

చర॥ ఉడుగకెప్పుడును భూయగ మధ్యమునదృష్టి
కడువేష్కతోడ సంఘటియింపెనపుడూ
అడర నాపోజ్యోతియను మహాలింగంబు
భొడగూడు నవధానమునమగ్నమానూ.

॥సారమగు॥

సర్వపూర్ణతదృష్టి సంధానయోగంబు
పరగిచూడగ పరప్రబలమై వెలుగక
సర్వజ్ఞుడేగంటి స్వామి సత్కృపతోడ
నిర్వాణపదమంది నిర్లేపుడౌను.

॥సారమగు॥ (58)

పల్లవి॥ దశమృగములనుబట్టి తగనష్టగజములను
పశుజీవులనుగొట్టి పరగంగనూ
వెస నష్టదశముకా జీవసంగతిదాఁటి
మసలు క్లేశములను మట్టించురంత

అను॥ తారెల్లిరెల్లిరో తారెల్లెనుచునుదాళ
గతులతో హాలిఁ దలఁపుచును సుఖవార్ధినీ
కీలించి చిన్నాయ కేళి నాడూచూను
వేడిమీయమృతాము గ్రోలూదురంత.

॥తారెల్లి॥

అమితపంచాక్షరి యనుకల్పిఁబూనుక
మమతమీఱినట్టి మాయాలనూ
ప్రేమతోడఁబట్టి ఖండించి ఖండించి
విమలానుభవమున వేదించురంత.

॥తారెల్లి॥

తక్కినభవమూలఁ దగనుదుదిముట్టు
ఒక్కసారెగొని యొనరంగనూ
దిక్కైన నాగురుదేవునిఁబాయక
సొక్కిసొలుచును సొంపుతోనాడుదురు.

॥తారెల్లి॥

అష్టతనుపూలాను సరివర్గతిగుణాలు
నష్టాముచేసియును సమరంగనూ
అష్టాభరణాము ననుభవగధరియించి
నిష్ఠతోనే చిందు నెమ్మదినాడుడు.

॥తారెల్లి॥

కుండలినూర్ధ్వ త్రిమండలమునాకెత్తి
పిండాండమధ్య చిద్బిందువునుజూచి
దండిగా ప్రణవము దగఁబట్టికొమ్మున
నిండివేడుకతోడ నెమ్మదినాడింతు.

॥తారెల్లి॥

సత్తుచిత్తానంద నిత్యానుభవమూన
నత్యంత మోహమున నలరూచునూ
భక్తియుక్తిచేతఁ బాయక వేగమె
ముక్తికాంతాజూచి మోపింతురూ.

॥తారెల్లి॥

విడువారాలెల్ల నెగ్గఁబాకిమింటి
వాడనున్న సతి వలపులనూ
కూడ్చివేడి సంగమున నానందమున
నాడుదూనె చిందులాడుదరంతా.

॥తారెల్లి॥

నైరయమించినట్టి నిజలింగము
పరిపూర్ణమైనట్టి భావాతీతమున
గురుతిట్టి? యాడెడి గోసంగిరంతా.

॥తారెల్లి॥

స్థిరముగనాపాలి దివ్యలింగమై
యిరవుగసర్వాంగ మేకముగా
భరితమైయేగంటి పరమపావనమూర్తి
గురువీరమాహేశ్వర గూడుదురంతా.

॥తారెల్లి॥ (54)

పల్లవి॥ ఆదిగో! అనందం చూచితే అద్రిబ్రహ్మనందం
పదియంగుళమై పదిరెంటికికై
చెదరకపాదరెడి చిద్విందుకథా !

అను॥ ఆదిగో ! అనందం చూచితే అద్రిబ్రహ్మనందం
మాటులుపల్కినలేదు ఆ మాటుడెలియకదిరాదు

చర॥ పాటుబడకపోరాదు యేటికూటమికి మీరు

మాటిమాటికిని నాటిమానసము కాటుకపిట్టల సూటియొక్కటిగ
నాటిపిట్టవెనూటి మండలులుదాటిబయట వెల్లాటమునందుచు. ॥ఆదిగో॥

జపతపములచేలేదు ఉపవాసములుండినరాదు తన
కపటము లణచకకాదు గురుకృప లేకేదియరాదు
చపలతణచి బహునిపుణత మెఱయంగఁ
దపనకోటిరుచి యపరిమితంబుగ

॥ఆదిగో॥

వెలయుసమాధి ప్రాబునినరహరి నెప్పుడుదలచుచునుండెద
వేదములుడిగిన లేదు గురుపాదము గొల్వకరాదు.

॥ఆదిగో॥

భేదముచేదలకక రాగాదు లన్నినిశ్చేదముచేసి కాలమీద
సాంపాందియాత్మలో నాదబిందుకళలోఁ దా నెఱిగి.

(55)

పల్లవి|| రేచకాపూరకములూచూచి చౌదశ మెక్కి
యూచికుండలిని రేచగా

అను|| ఓయేగంటిలింగా ! భేచరానమేలుగంటిరా

చర|| పుతగించి కప్పనొక్కాపాముపట్టి మింటికెగయ
చింతనొక్క నక్కగూనెరా !

||ఓ యేగంటి||

వితలాయె వినఁగ వినఁగాను
హృదయకమలములోన నోంకారహాపమున
సందుకుదురుకొని నిదురచెందగా,

||ఓ యేగంటి||

అదుగో బ్రహ్మానందమాయెరా !
గంగయమునలలోన నడుమా రంగుమట్టి సాముమీదా
అంగనామణినిగలసేతిసో యేగంటిలింగా !

భంగమాయె విషయభ్రాంతులు
సన్నాపుదిడ్డిలోదూటి వెన్నెలాబయటాను జేరి
కిన్నరాచాపములువింటిని, ఓయేగంటిలింగా !
నిన్నజూచీ నన్ను మఱచితి

ఆరుకొండలునుదాటి మేరువెక్కి నేఁబోగాను
తూరుపూనఁ బ్రొద్దుపొడిచెనూ,
చేరికొందూ పరమపదమందూ
అకులేనిమాకుమీఁద మేకలైదు మేయుచుండ
ఈకలేసికాకిమింగెర
లోకులెఱుంగరు నీకె తెలుసూను.

||ఓ యేగంటి||

||ఓ యేగంటి||

56

పల్లవి|| ఫాలాక్ష నిజపాదపద్మముల నేవా
మూలమిది ప్రత్యక్షముక్తి కిది త్రోవా

చర|| బలుపుగా శివుని మదిభావించలేని
కలుషవర్తనుఁ డితర కర్మమదిహాని
అతిరు గురు మంత్రంబు నాత్మలోఁ బూని
తలఁచితర మంత్రంబు తలఁచుటే హాని ||ఫాలాక్ష||

నిజము శాంతము యోగ నిలుకడస్ఫూర్తి
కుజన జనసంఘంబు కూడు టపకీర్తి
సుజనుఁ డేగంటి గురు సుకవియే మూర్తి
భజితి భజతనుట సద్భక్తులకుఁ గీర్తి ||ఫాలాక్ష||

57

పల్లవి॥ తనుగుణము వదలక తానె తానానా
తనుగుణము వదలితే తానె తానానా
తనలోని భావము దాచెలియలేకున్న
తనలోని జీవితేశ్వను చెలియగలదా !

అను॥ అనవచ్చు తనుగుణంబులచరాదు
అనుదినము స్వయలింగమై యుండవలదా

శర॥ సుఖదుఃఖమొకటిగాఁ జూడకుండిన శివా !
సుఖమెడద స్థిర సుఖమెఱాక
సుఖమసుఖమీశునకు నూటిగా నర్పించి
సుఖమనెడి యిహ పదము చొరవెటుగవలదా ॥అనవచ్చు॥

గురు నేవ నేయక కూరుండైయుండినను
గురుపుత్రుఁ డెట్లు న్నర్దురుపు శిష్యుడు
గురుపు శిష్యుని సందుగూర్చి నేర్చిన శరమ
గురుఁడు మా యేగంటి గురు నెఱుంగవలదా ॥అనవచ్చు॥

58

పల్లవి॥ అందముగ జలసింధు మధ్యమునందు బుద్బుదబృందములలో
సందులేకన్నట్టి తదైశ్వర్య చిద్బ్రహ్మ
అందముగఁ గల్పంబులో మిన్నంటి చిత్తబళిక్యతంబై
సందులేక యజాండ భాండనికాయమిట్లగుచుండె నింతయు

అను॥ అమితేశానంద పూర్ణంబగుచు శివునందే చిన్నా
త్రమునఁ జూడ ననేక బ్రహ్మాండములనంతములగుచు నుండెను

శర॥ ఖండఖండములగుచు నభమున నిండి వెలిగెడు తారలట్ల య
ఖండ మండలమగుచు నాత్మాకాశమున బలసి
తండతండములగుచుఁ జిద్బ్రహ్మాండ పిండాండముల విశ్వక
రండనికరములోన నెంతయు నుండు చిన్నయ రూపమింతయు ॥అమిత॥

సురుచిరంబగు చిత్రపటమున సురల సమయల నరులగిరులఁ ద
రుల శరధుల ఖగమృగంబుల ధరధరాచరుల
మరగఁ జేసినయట్ల నాత్మాంజరమునను విశ్వప్రపంచము
విరచితంబుగఁ జిత్రమంతయు వెలయు నేగంటిశ్వరునిచే ॥అమిత॥

59

పల్లవి॥ చను ప్రేమ ప్రియసతుల చక్కని రూపములుఁజూచి
ఘనదివ్య లింగభావన చేయఁబాసెన్
ననువైన లిగువు చన్నులు ముట్టు తమకమునఁ
దన మనసు శివలింగమును ముట్టఁబాసెన్

అను॥ యీలాగు సుఖముల్నిద్రయ మోహపాశముల
పాలుగావల నె భవబంధములచేతన్॥

చర॥ రతి కూర్చికొనరు మధురములొత్కృశల్కు విని
శ్రుతి శివానంద సన్నతి నేయఁ బాసెన్
రతిక్రమాపేక్షలను రయము నధరముగ్రోలి
గతివెడి ప్రసాదభోగంబెల్లఁ బాసెన్ ॥ యీలాగు ॥

సురతవేళల కళలఁ జూపు సతులకుఁ జిక్కి
నెయ్య గురుపాద సుస్థిరఁ జేయఁబాసెన్
సరస కేళీవిలాసపు మాటలకుఁ జిక్కి
పరమగురు మంత్రంబు పఠియింపఁ బాసెన్ ॥ యీలాగు॥

అలరు నానా సుఖములస్థిరంబని తెలిసి
గురుని శ్రీపాదంబు కొలువంగఁ బాసెన్
పరమగురుఁ డేగంటి ప్రభువు సంజేశ్వరుని
కరుణలేకెన్న టికిఁ గర్మకావలనెన్ ॥ యీ లాగు॥

పల్లవి॥ ఒప్పిన క్రియలు డుగకుండులేపాటి
తప్పకా మనసు శివుఁడలఁచులే సూటి
తప్పి గురువాక్యమ్ము తిప్పలే వోటి
చొప్పెఱుంగరానట్టి సుఖుడియె మేటి.

అను॥ ఏకాంత లింగసాహిత్యుఁడే మర్రి
కాక సంసార సంగతుఁడె దుమ్మర్రి

చర॥ పూని సత్యము గోలుపోనిదే నీతి
హీనజనులను గూడులే యపఖ్యాతి
జ్ఞాన సజ్జన గోష్ఠి గల్గులే ప్రీతి
లోనైన లింగాభిమానమే ఖ్యాతి ॥ ఏ కాంత॥

ఫలము లేశం వాశపడనిదే భక్తి
కలిగి సంగములుడిగి నిలుచునే. యుక్తి
తెలిసి మోహపు లతలు తెగుటే విరక్తి
బలిసి యేగంటి గురుం దలచుటే ముక్తి ||వి.కాంత||

61

పల్లవి|| కలిమిలేములచేత ఘనభోగములచేత
కలిహములచేత హంకారములచేత
కులమదంబులచేత గూహకంబులచేత
చలముచేతను గుటిల సంగముచేత

అను|| పోయెగాలము వృథాపోకలైజనులార
యే యుపాయమున శివు నెఱిగెదరు మీరు

చర|| వట్టియాసలచేత వైభవంబులచేత
పట్టం బసలేని దుర్భిమలచేత
జాట్టుకొను భామినుల నుఖవాక్యములచేత
గట్టిన మోహంధకారముచేత ||పోయె||

పలువిధంబులచేత బహుచింతనలచేత
బలువైన సంసారబంధములచేత
తలచ నేగంటి గురుతత్వ యుక్తంబెల్ల
దెలియగారాని సందేహములచేత ||పోయె||

62

పల్లవి|| దుగదచ్చి చ్చిత్రకలు దూరాన నుండవలె
తిగ చక్కునతులకును తెరపుటొలగ
పగడలో చొకమెడ వాయుకుండగఁజూసి
నెగడం బోరానిదక నిక్కచ్చిగాకా

అను|| అడవలె సొగటాలు నట్టి పందెమువేసి
వీడి భవబంధములు వీగిపోవగనూ

చర|| అరసి తీవంచయును నందు మార్గము దెలిసి
తరువాత తిగలనక తలపునఁ దలంబీ
సరగ చొవంచయును జాల పందెము వేసి
ముదములోడుత నొక్క ముజ్జోడు విలుగ

||అడవలె||

పదివారలును సారె పాయజోడుగను
నిది తొమ్మిదింటును పితవు దెలిసీ
సడయఁడేగంటి గురుస్వామి నంజేశ్వరుని
పదవిఁ గలసిన సారె పందె సారె

॥అడవల॥ 63

॥పల్లవి॥ పరగంగ మాతృ గర్భమున నవమాసములు
నొదిగి మలమూత్రములఁ బొరలి వెడలీ
పరితాపమున స్తన్యపానము లొకరీతి
నరయఁ గులజుండేడి నభముండు నేడి

॥అను॥ రేతరక్తములను లీయమగు దేహంబు
జాలిఁజూతువులనుచుఁ బ్రాతి దనకేలే !
చర॥ జననంబు మరణంబు సప్తధాతులు చింత
తనుగుణము పంచభూత వికారమై
యొసర నుఖదుఃఖములు నీషణత్రయముతో
ఘనమైన కులపొది కాదనఁగనేడి

॥రేతరక్త॥

మతమేక వివ సన్సార్ధుండై గురుమూర్తి
పతిచేత పూర్వకర్తములఁ బాసీ
గతిసీవె యేగంటి కర్తయని కొలిచినను
నతఁడె పో సత్కులజుండని పలుకు శ్రుతులు

॥రేతరక్త॥ 64

॥పల్లవి॥ తనువు ప్రాణము మనసుదగనేకముగఁజేసి
తనువులో నుండేటి దైవ మెఱింగీ
తనువు కోరికలణఁచుఁ దత్వ సంధానులకు
దినము శివుఁడలఁచేటిధీరులకుగాక

॥అను॥ కలదె జీవన్ముక్తి ! కర్మాంతరాత్మలకు
తలఁప శివయోగసంధానులకు గాక

చర॥ పరగ వడ్డల కమలభావంబు కీ లెఱింగి
యరసి లింబోద్భవంబమరంగజేసి
శిరసునను శలిగేటి చంద్రమండలమండు
గరమర్ధి మెలఁగేటి ఘనులకేకాక

॥కలదె॥

సలితంబగు హృదయ సరసిరుహముననేచి
 పలువలుకు ? ప్రణవసంభవములొనా
 కలయనేగంటి గురుతత్వయుక్తంబుగ
 కలసి వర్తించేటి ఘనులకేగాక

॥కలదె॥ 65

॥పల్లవి॥ చేతనంబైన పరశివునిఁ గానకకదా !
 చేతనమునేనని చిక్కితివి జీవి
 చేతనముచేత తను చిక్కు దెలిసినలింగ
 చేతనమే చేతనము జీవీ !

॥అను॥ జీవగుణముడిగి నిర్జీవివై యానంద
 జీవితేశ్వరులొనఁ జెందవే ! జీవి
 చర॥ దేహిదేహంబని దేహంబులొనున్న
 దేహిఁ గానకకదా తిరిగితివి జీవి !
 దేహి దేహముల సందేహముడిగిన లింగ
 దేహందె దేహంబు జీవి

॥జీవగుణ॥

గురుఁడు నీలొనున్న గురునిఁ గానకకదా
 గురుఁడు నీరూపమని కూలితివి జీవి !
 గురువు శిష్యుని సందుఁగూర్చు నేర్చిన పరమ
 గురుఁడు మాయేగంటి గురుని గనవలె జీవి

॥జీవగుణ॥ 66

SAṆKARADĒVARA KANDA.

OF

SAṆKARADĒVA

Edited by

SRI C. MADHUSUDANA BHAT, VIDVĀN.

The edition of “Śaṅkaradēvara Kanda” is based on a palm-leaf manuscript preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, described under D. No. 662. This work is written in Kanda metre and it contains 121 stanzas, most of them ending in “Prasanna Śaṅkara Līṅā”. The author of this work is Śaṅkaradēva who lived in circa 1620 A.D. according to Karnāṭaka Kavi Carite and hence the title ‘Śaṅkaradēvara Kanda’. Other details regarding the author are not available.

The stanzas are highly devotional and the author has expressed his ideas clearly in simple language which can be understood even by common people. The author has stated in the following two stanzas how a true devotee should dedicate himself to the service of God in thought, word and deed.

ನಿಮ್ಮಂ ಕಂಗಳು ನೋಡಲಿ ।
ನಿಮ್ಮಂ ಪೂಜಿಸಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಗೆ ಸತತಂ ॥
ನಿಮ್ಮಂ ಪಾಡಲಿ ಮನ್ನನ ।
ನಿಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ ।
ನುಡಿಯಂ ಶಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಲೆ ವಾರಿದೆ ನಾಂ ॥
ಕಡಿಸದೆ ನಿಮ್ಮೊಡವೆಯ ಕಾ ।
ಪಿಡು ನಿಮ್ಮೊಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(113)

It is hoped that this small but rare work published for the first time will be read with interest by all the students of Kannada in general and in particular by those who are interested in Śaiva literature.

... ಮುನ್ನುಡಿ.

(ಸಂಪಾದಕ : ವಿದ್ವಾನ್. ಸಿ. ಮಧುಸೂದನ ಭಟ್ಟ.)

ಪ್ರಕೃತ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ 'ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ' ಎಂಬ ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗವು ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪೈಕಿ ಡಿ. ನಂಬ್ರ 662 ನೆಯದಾಗಿರುವುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕವಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ:—

ಶಂಕರದೇವ ಸು. 1620.

ಇವನು ಶಂಕರ ಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಪ್ರಸನ್ನ ಶಂಕರ ಲಿಂಗ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುವ 120 ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಈತನು ವೀರ ಶೈವ ಕವಿ; ಸುಮಾರು 1620 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದುತೋರುತ್ತದೆ.

[ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ ಭಾ. II, ಪು. 361.]

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯವೇನೂ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಂಥವು ಶಿವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಕಂದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಂಡ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಪಂಡಿತಪಾಮರರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗುವಂತಿದೆ. ಭಕ್ತರು ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯು ಸುರಸವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನಿಮ್ಮಂ ಕಂಗಳ ನೋಡಲಿ !

ನಿಮ್ಮಂ ಪೂಜಿಸಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಗೆ ಸತತಂ ||

ನಿಮ್ಮಂ ಪಾಡಲಿ ಮನ್ತ್ರನ !

ನಿಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ !

ನುಡಿಯಂ ಶಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಲಿ ಮಾರಿದೆನಾಂ !

ಕೆಡಿಸದೆ ನಿಮ್ಮೊಡವೆಯ ಕಾ !

ಪಿಡು ನಿಮ್ಮೊಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(113)

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸುಂದರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಈ ಶತಕವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ದಾಸರ ಪದ ಗಳಂತೆ ಸಕಲ ಜನಾದರಣೀಯವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಇದನ್ನು ನಾಚಕರ ಮುಂದಿಡುವೆವು.

ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ

[ಸಂಪಾದಕ—ವಿದ್ವಾನ್ ಸಿ. ಮಧುಸೂದನ ಭಟ್ಟ]

ಕಂ || ಕರಣೆಂಬೆಂ ಕರಣೆಂಬೆಂ |

ಕರಣೆಂಬೆಂ ನಿಜ್ಜ ನಿಜ್ಜ ಕರಣೆನುತಿಹೆನಾಂ ||

ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಶ್ರೀ |

ಜರಣಿತಳಕ್ಕಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(1)

ವಾಗದ್ವೈತಕೆ ಸಿಲುಕದ |

ಯೋಗಕೆ ನಿಲುಕಲದ ನಿರಾಳಮಂ ಕಂಡೆಂ ಚೆ ||

ನ್ನಾಗಿ ಕರಕಮಲದೊಳು ನಾಂ |

ಶ್ರೀಗುರುಕೃಪೆಯಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(2)

ಇದರ್ಪತಿರ್ಪ ನಿಧಾನವ |

ನಿರ್ಧನಿಕಂ ಕಂಡ ತೊದೆ ಗುರುಕಂಕರನಂ ||

ಉರ್ಧ್ವರೇತನ ದಯಾರಸ |

ವರ್ಧನನಂ ಕಂಡೆನೆನ್ನ ಕರನರಸಿಜದೊಳು ||

(3)

ಬಂಗಾರವ ಕಂಡವೊಲಂ |

ಶೃಂಗಾರದ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯಂ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಅಂಗೈಯೊಳು ಕಂಡೆಂ ಶಿವ |

ಲಿಂಗದ ಚೆಲುವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(4)

ಪರುಷದ ಕಣಿಯಂ ಮಂಗಳ |

ತರಕುಭರತ್ನದ ಸುಧಾಂಬುಧಿಯ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಪುರವಿಜಯನ ಕಂಡೆಂ ನಿಜ |

ಕರಕಮಲದೊಳು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(5)

ಚೆಲುವಿನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಂ |

ಬೆಳತಿಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೊಪ್ಪವಂ ಕಂಡವೊಲಂ ||

ಮಲರಿಪ್ರವನೆನ್ನ ನಿಜಕರ |

ತಳದೊಳ್ ಕಂಡೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(6)

ಭಂಗಾರದ ಶೈಲದೊಳ್ ಗ |

ಣಂಗಳ ನಡುವೊವೈ ವೋಲಗಂಗೊಡುವವನಂ ||

ಅಂಗೈಗೆ ಬಹುದು ಸುಕೃತದ |

ಶೃಂಗಾರವಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(7)

ವಾಚಿಕಮಾನಸಕಾಯಿಕೆ ।

ದಾಚರಣೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಭವನೇನ್ನಯ ಕರದೊಳ್ ॥

ಗೋಚರಿಸುವುದಿದು ಸುಕೃತದ ।

ಸೂಚನೆಯಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(8)

ನಾದಕ್ಕಂ ವೇದಕ್ಕಂ ।

ಭೇದಿಸಬಾರದ ಮಹೇಶನೇನ್ನಯ ಕರದೊಳ್ ॥

ಸಾದರದಿ ನೆಲಸುವುದು ಪು ।

ಣೋದಯವಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(9)

ಗಣ್ಯತೀತವೆನಿಪ ಲಾ ।

ವಣ್ಯದ ಲತೆಯೆನಿಪ ಲಿಂಗ ಕರತಳದೊಳ್ ಕಾ ॥

ರುಣ್ಯದಿ ನೆಲಸಿತು ನೋಡ ।

ಪ್ರಣ್ಯದ ಫಲಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ।

(10)

ಭಾಸುರಮಾದಾ ಪ್ರಣ್ಯದ ।

ರಾಸಿಯೊ ಮಿಸಲವಿಲಾಸವೋ ಕರಕಮಲಾ ॥

ವಾಸದೊಳ್ ಲಿಂಗ ನೆಲಸಿತು ।

ಲೇಸಾಯಿತನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(11)

ಸಾಹಂ ಭ್ರಮೆ ಕೋಹಂ ಭ್ರಮೆ ।

ಸೋಹಂ ಭ್ರಮೆಯುಳುದುಡೆನ್ನ ಕರಕಮಳದೊಳ್ ॥

ಮೋಹರಿಪು ನೆಲಸಿದುದರಿ ।

ಆಹಾ ಸುಖವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(12)

ಎನಿತೆನಿತು ಕೋಟಿ ಭವದೊಳ್ ।

ನೆನದೆನು ಗುರುವದವನಲ್ಲ ದಿದ್ದಡೆ ಕಾತ್ಯಾ ॥

ಯಿನಿಪತಿಯೆನ್ನ ಕರಸ್ಥಳ ।

ವನಜಕೆ ಬಹನೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(13)

ಆವಾ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತವೋ ।

ಆವ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವೋ ಕರಾಂಬುರುಹದೊಳ್ ॥

ದೇವರದೇವಂ ನೆಲಸಿದ ।

ಪಾವನನಾದೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(14)

ಮುನ್ನಿನ ಜನ್ಮದೊಳಾಹಾ ।

ಯೆನ್ನಯ ಕರವೇನು ಸುಕೃತವಂ ಮಾಡಿದುದೋ ॥

ಪನ್ನಗಧರನಂ ತಾಳ್ದುದು ।

ಉನ್ನತಸುಖದಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(15)

ಕರದೊಳದೆ ನಿಧಿ ನಿಧಾನಂ ।

ಕರದೊಳದೆ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಮಹದೈಕ್ಯರ್ಯಂ ॥

ಕರದೊಳದೆ ವಾಜ್ಞನಕ್ಕಗೋ ।

ಜರಪರಬೊಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(16)

ಇದು ಚಿಂತಾಮಣಿ ಸುರತರು ।

ವಿದೆ ದಿವಿಜರ ಥೇನುವಿದೆ ಸುಧಾಂಭೋನಿಧಿ ಬಂ ।

ದಿದೆ ಪರಾವದ ಕಣಿ ಹಸ್ತದೊ ।

ಳದಿಯಿದೆಯಾಹಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(17)

ಗೊಲ್ಲರ ಹಳ್ಳಿಯೊಳವನೀ ।

ವಲ್ಲಭ ನಿಂದಂತೆಯೆನ್ನ ಕರಕಮಲದೊಳಂ ॥

ವಲ್ಲವಿತನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ ।

ಯಲ್ಲಾಪ್ರಭುವೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(18)

ರಂಭೆಯನೊಲ್ಲದೆ ಪುರುಷಂ ।

ಸಿಂಬಿಗೆ ಕೂರ್ತಂತೆಯೆನ್ನ ಕರಕಮಲಕ್ಕಂ ॥

ಪೊಂಬೆಟ್ಟವ ಬಿಟ್ಟತಿಭರ ।

ದಿಂ ಬಂದಿಯ (ಲಾ) ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(19)

ಘನರಜತಾದ್ರಿಯನೊಲ್ಲದೆ ।

ವನಜಾನನೆಯುಮೆಯನಗಲಿಯೆನ್ನಯ ಕರದೊಳಾ ॥

ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲಸಿದೆ ।

ನಿನಗಿದು ಸುಖವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(20)

ನೂದದ ವೇದದ ಮೋದವೆ ।

ಓದಿನ ವಾದಿನ ವಾಚ್ಛ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ನಿಧಿಯೇ ॥

ಹೊದಿಸಿದ ಸುಖದ ಮುಖವೆಯೆ ।

ನ್ನಾದಿಯ ಅಜಿವೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(21)

ಹರಿ ಕಾಣದೆಡೆಯ ವಾಣೀ ।

ಶ್ವರ ಕಾಣದೆ ಮುಡಿಯ ತೋರಬೇಕೆಂದೆನಗಂ ॥

ಕರವನರುಹದೊಳು ನೆಲಸಿದೆ ।

ಕರಣಾಂಬುಧಿಯೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(22)

ಮೃಡಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗದೇವನ ।

ಅಡಿಯಂ ಕರಕಮಲದೊಳು ನಯನಕಮಲದೊಳುಂ ॥

ಮಡಗಿಕೊಂಡಿಹಸುಖಮಂ ।

ಪಡೆಯುವೆನ್ನಿ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(23)

ಉರುಗಾಭರಣಂ ಚರಣವ |

ಶಿರದೊಳು ಕರದೊಳು ಕಪೋಲದೊಳು ಕಂಧರದೊಳು ||

ಹರಣದೊಳು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿಹ |

ಭರವಸವೆನೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(24)

ಕಣ್ಣೊಳು ಮನದೊಳು ವಾಮದ |

ಹಣ್ಣಿನ ಹಿರಿಯನ ಪದಾಂಬುಜಾತವನೊಲವಿ ||

ಬಣ್ಣಿಸಿ ಭಾವಿಸಿ ಧರಿಸುತ |

ಧಣ್ಣಿನ ದಣವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(25)

ಮೂದೇವರ ಮುತ್ತಯ್ಯನ |

ಪಾದದ ಮುದ್ರೆಯಂ ಶರೀರದೊಳಂಕಿಸುತಂ ||

ಆದರದಿಂ ಸಾದರದಿಂ |

ನಾ ದಣಿಯುತ್ತಿಹೆ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(26)

ಮದಚ್ಛಾದಂತದ ಚರ್ಮದ |

ಹೊದಿಕೆಯ ಫಣಿಹೆಡೆಯ ತೊಡಿಗೆಯೊಡೆಯನ ಪದಮಂ ||

ಹೃದಯದೊಳು ಮಡಗಿಕೊಂಡಿಪ್ಪು |

ದದನಗಭೀಪ್ಪಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(27)

ಹೆಂಗಳೊಳು ಬಣ್ಣ ಚೂತಫ |

ಲಂಗಳೊಳೆತಿರುಚಿ ಸರಾಗದಿಂ ಬರ್ಪವೊಲಂ ||

ಹಿಂಗದೆಯನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬಿಜ |

ಯಂಗೈವುದು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(28)

ಪದುಮಿನಿಗೆ ಭಾನುವಂಭೋ |

ನಿಧಿಗೆ ಚಕೋರಾಧಿನಾಥ ಬರ್ಪವೊಲೆನ್ನೀ ||

ಹೃದಯಾಬ್ಜಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈ |

ವುದು ಕರಣದೊಳು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(29)

ಚೂತಕವಕ್ಕೆಗೆ ಮುಂಬನಿ |

ನೂತನ ಕೋಗಿಲಿಗೆ ಮದನಸಬ ಬರ್ಪವೋಲ್ ನೀ ||

ಓತೆನ್ನ ಮನಕೆ ಬಂದಡೆ |

ನಾ ತುಟ್ಟನಹೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(30)

ಯೆನ್ನ ಮನವೆಂಬ ಮನೆಯೊಳು |

ನಿನ್ನ ಮಹಾಗಣ ನಿಕಾಯ ಸಹಿತೋಲಗಮಂ ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುತ ನೆಲಸಿರು |

ಚೆನ್ನಭ ಜೆಲುವಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(31)

ಭಯಮಂ ಭಕ್ತಂ ಜೀವನ |
 ಧಯಮಂ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಸೂನ್ಯತವನತ್ತಿಸುಜನಂ ||
 ಬಯಸುವವೋಲ್ ಸತತಂ ನಾಂ |
 ಬಯಸುವೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(32)

ಯೊ ಬಂದನೆ ಯೊ ಬಂದನೆ |
 ಯೊ ಬಂದನೆ ಸೆಜ್ಜೆಯರಮನೆಗೆ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
 ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ |
 ನಾಂ ಬದುಕಿದೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(33)

ಇಂದೆನ್ನ ಕರಸರೋಜಕೆ |
 ಬಂದಪನಗಜಾಧಿನಾಥ ಕಟ್ಟೆರೊ ಗುಡಿಯಂ ||
 ಬಂದಿದಿಗೊಳ್ಳುರೊ [ಛಂದ |
 ದಿಂ]ಪಚ್ಚುಳ್ಳಿಗೊಡಿರೊ ಶಂಕರೇಶ್ವರನಿರೊಳ್ಳೊ ||

(34)

ಗುಡಿಯಂ ಕಟ್ಟೆರೊ ಭೇರಿಯ |
 ಹೊಡೆಯಿರೊ ಕರಸರೋಜಕೊಲಿದು ಬಿಜಯಂ ಗೈದಂ ||
 ಮೃಡಮೂರ್ತಿಯೆಂಬ ಸಂದಣಿ |
 ಸಡಗರವೆನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(35)

ಪುಳಕದ ಗುಡಿಯಂ ಸುಖರಸ |
 ಜಳತೋರಣದಿಂ ಮಹಾಸಂಭ್ರಮಾದಿಗಳಂ ||
 ಸಲಿಭಕ್ತಿ ಕಳಸಕನ್ನಡಿ |
 ಗಳೊಳುದಿಗೊಂಬೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(36)

ಅರರೆ ಮಧು ರಾವು ದೇವುರೆ |
 ಧಿರರೆ ಜಯ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಂ ಜಯ್ಯಯೆನುತಂ ||
 ಕರದೊಳು ಬಿಜಯಂಗೆಯಿಸುವೆ |
 ಪ್ರರಹರ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(37)

ಥೂಪದ ವಾಸನೆಯೊಳು ಹೊಸ |
 ದೀಪದ ಬೆಳಗಿನೊಳು ಸೆಜ್ಜೆಯರಮನೆಯಿಂದಂ ||
 ಭಾವುರೆ ಬಂದಂ ಗಿರಿತನ |
 ಯಾಪತಿ ಮಮಕರತಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(38)

ರಂಭೆಯ ನವ ನರ್ತನದೊಳು |
 ತುಂಬುರ ನಾರದರ ಗೀತದೊಳು ದೇವಗಣಾ ||
 ಡಂಬರದೊಳು ಮಕರಂದದ |
 ಮುಂಬನಿಯೊಳು ಕರತಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರಬಂದಂ ||

(39)

ಸೀಗುರಿಯೊಳು ಚಾಮರದೊಳು |

ಮೇಘದೊಳು ನಿಮಿರ್ದು ಕುಣಿವ ವೈಭವ್ಯದೊಳು |

ರಾಗರಸವೊಗರೆ ಬಂದಂ |

ಜಾಗುರೆ ಮಮಕರತಳ್ಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(40)

ನಂದಿಯ ದೂವಾಳುತಂ |

ಸ್ಕಂದನನಾಲಿಸುತ ಕರಿಮುಖನೆ ಪಾಲಿಸುತಂ ||

ಮಂದಸ್ಥಿತ ಮುಖವಂಜಕ |

ದಿಂದೆನ್ನಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಶಂಕರಬಂದಂ ||

(41)

ಲಾಲಿಸುತಂ ಪಾಲಿಸುತಂ |

ನೋಲಿಸುತಂ ನೋಳ್ವ ನೋಟಕರ ಕರ್ನನಹಾ ||

ಲೀಲೆಯೊಳು ಬಂದನಗಜಾ |

ಲೋಲಂ ಮಮಕರತಳ್ಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(42)

ಯಾಡಬಲದೊಳು ಹರಿಯಾಜರು |

ಘಡಿಸುತ ಬರೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಗಾಂಧರ್ವಗಣಂ ||

ನಡೆದಾಹೊಯೆನೆ ಬಂದಂ |

ಸಡಗರದಿಂ ಮಮಕರತಳ್ಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(43)

ನಂದಿಮಹಾಕಾರರು ಜಯ |

ಯೆಂದೆನೆ ತುಂಬುರನಾರದರು ಮಮತ್ರಾಹಿ ||

ಯೆಂದೆನೆ ಕರಕಮಳಕ್ಕಂ |

ಬಂದಂ ಭಲರೆ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(44)

ಕೈಗೊಡುವ ಮಹಾಪ್ರಮಥರ |

ಮೈಗೊಡುವ ಗಿರೀಂದ್ರತನೂದರಿಯನೀಕ್ಷಿಸುತಂ ||

ರಾಗರಸದೊಳು ಕರಸ್ಥಲ |

ಯೋಗಕೆ ಬಂದಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(45)

ಪರಿವರ್ಣಿಚಂದ್ರನವೊಲು |

ಸುರತರುವಿನವೊಲು ಸುಧಾಸಮುದ್ರದವೊಲು ಭಾ ||

ಸುರಭಂಗಾರಾದ್ರಿಯವೊಲು |

ಕರಪೀಠಕೆ ಬಂದನೆಮ್ಮ ಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(46)

ಸಿರಿಯಂತೆ ಸಿದ್ಧಿಯಂತೀ |

ಶ್ವರಭಕ್ತರರುವಿನಂತೆ ಜಜಯಂ ಗೈದಂ ||

ಕರಕಮಳಕೆ ಹೋಹೋ ಭಾ |

ಪುರೆ ಹರಮದನಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(47)

ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗ |
 ತಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ನೇಮ ನಿತ್ಯಮಾನಂದಾನಂದ ||
 ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಜಪತಪ ತೇಗೆ |
 ಯನ್ನೆಕರಗ್ಗಲಕೆ ಕಂಕರೇಶ್ವರ ಬಂದಂ || (48)

ಅಣಿವಾದಿಯೊಂಟುಸಿದ್ಧಿಯ |
 ನಣಿಗುವ ಶಿವಾರ್ಜಕರ್ಗ ತನ್ನನೆ ಕೊಡತಂ ||
 ಪ್ರಣಯದೊಳೆನ್ನಯ ಕರದೊಳು |
 ಬಣಿತೆಯೊಳೆನೆದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (49)

ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೇತ್ರಕಮಳದಿ |
 ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕರಾಬ್ಬಜಾತದೊಳಂ ಕೆಲಹೊತ್ತು ||
 ನೆಲಸಿ ಹೃದಯಾಬ್ಬದೊಳು ಶಿವ |
 ಕಳುದಂ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (50)

ಯಿಂತವು ವಾಲಗದ ಸಿರಿ |
 ವಂತಂ ವರಮೂರ್ತಿಯೆನ್ನ ನಿಜಕರಕಮಳಾ ||
 ಪ್ರಾಂತದೊಳದೆ ಮಹಾಭಾ |
 ಗ್ಯಂತಳೆದುದಲಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (51)

ಇದು ಚೆಲುವಿನ ಚೆಲುವೋ ತಾ |
 ನಿದು ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಮುದ್ರವೋಯೆನೆ ಕರಪೀ ||
 ಕದೊಳು ತಾನಿರ್ದು ಶಿವಲಿಂ |
 ಗದ ರೂಪನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (52)

ಬೇರೂರಿದ ಬೆಳಗಿದ ಬೀ |
 ಡಾರದೊಳೆಪ್ಪುವ ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ದಿನೇಶಂ ||
 ಗೋರಗೆಯಾಗಿ ಕರಸ್ಥಲ |
 ವಾರಿರುಹದೊಳೆನೆದಮ್ಮ ಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (53)

ಮಿರುಗುವ ನಗೆಮೊಗದಿಂದಂ |
 ಯೆರಗುವ ಗಣನಿಕರದಿಂದ ಕರಸರಸಿಜದೊಳು ||
 ಕರೆಕಂಠಕಂಕರೇಶಂ |
 ಮೆರೆದಂ ಶತಕೋಟಿ ಭಾಸ್ಕರಪ್ರಭೆಯಿಂದಂ || (54)

ಭೃಂಗೀಶ್ವರನಾಡುವ ನಾ |
 ಹೃಂಗಳ ಮಂಗಳ ಸುಖಂಗಳಂ ಕಂಗಳೊಳಂ ||
 ಹಂಗದೆ ನೋಡತಕರಕಮ |
 ಳಂಗಳೊಳೆನೆದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (55)

ನೋಡುತ ಗಣಂಗಳಂ ಮು |

ದ್ವಾಡುತ ಗುಹಗಣಪವೀರರ ಭದ್ರ ಸುಖಮಂ ||

ನೀಡುತ ಹಸ್ತದೊಳೆಸೆದಂ |

ಘೌಢರದೇವಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(56)

ಅತಿಜದುರನೆತಿವಿದಗ್ಧಂ |

ಅತಿಕೋವಿದನೆಯಾದಾರನೆಯತಿಜೆದುರಂ ||

ಅತಿಸುಲಭಂ ಶೈಲಕನ್ಯೆ |

ಪತಿ ಶಂಕರನನ್ನ ಕರಸರೋಜದೊಳೆಸೆದಂ ||

(57)

ಮಂಗಳವದನಂಗಳ ಬೆಳ್ |

ದಿಂಗಳನಣಕಿಸುವ ದಂತಪಂತಿಯ ದರಹಾ ||

ಸಂಗಳ ನಗೆಗಂಗಳ ಶಿವ |

ಲಿಂಗವ ಕಂಡೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(58)

ಪೂಜ್ಯ ಪೂಸಮುತ್ತಿನವೊಲೂ |

ಅಚ್ಚಳಯದಮೃತದಂತೆ ರಾಜಿಪ ಮುಖಮಂ ||

ನಿಚ್ಚನಾಂ ಕಂಡು ಮನದೊಳು |

ಮೆಚ್ಚಿದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(59)

ನಾರಾಯದ ಸಾರಂಭದ |

ಮಾರಾರಿಯ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಮೋಹನಸಿರಿಯಂ ||

ವೋರಂತೀಕ್ಷಿಸಿ ದಲ್ಪಿದೆ |

ಸ್ಥಿರಿಸಲಾರಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(60)

ಕರತಳದೊಳು ಶಿವ ನಿಮ್ಮಯ |

ಸಿರಿಮೋಗಮಂ ನೋಡಿ ಕಂಡು ನೆರೆ ಕಣ್ಣ ಬರಂ ||

ಪರಿಹರಿಸಿತೆನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕೇ |

ಸರಿಯಿನ್ನುಂಟೆ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(61)

ಉಂಡಂತಾದುದು ಸುಖವೆಡಿ |

ಗೊಂಡಂತಾದುದು ಮನಕ್ಕೆ ವಿವ್ಯಾಮೃತಮಂ ||

ಕೊಂಡಂತಾದುದು ನಿಮ್ಮಂ |

ಕಂಡಾ ಹೃದದೊಳ್ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(62)

ಮನತುಂಬಿದ ಸಂತೋಷಂ |

ತನುತುಂಬಿದ ಲಸಿತ ಭಸಿತರಾದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳಂ ||

ತೊನೆಯುತ ತೂಗುತ ಬೀಗುತ |

ಪೆನೆವೆಂ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(63)

ತೊನೆಯುತ ತೂಗುತ ಬೀಗುತ |
ಮುನಿಯುತ ಮುದ್ದಿಸುತ ಘರ್ಜಿಸುತ ಗಳವುತ್ತುಂ ||
ಜನುಗುತ ಜೀವಿಸುತ ಭವನ |
ನೆನೆವುದು ನಿಜ್ಜಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ |

(64)

ದಿವರಾತ್ರಿಯೊಳಂ ಶಿವಶಿವ |
ಶಿವಯಂಬ ನೆನಹನೆನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಡೆ ತಾರಾ ||
ರವಿಕಶಿನಭವುಳ್ಳನಕ್ಕಂ |
ನಿಮಗೆರಗುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(65)

ತನು ನನದ ಸುಖದಿಂದ |
ಮನ ನನದು ಶಿವಾನುಭಾವ ಸುಖಪದದಿಂದ ||
ಜನುಗಿ ಜೀವಿಸುತ ನಿಮ್ಮಂ |
ನೆನವೆನೆದೆಂದೂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(66)

ರನ್ನದವೊಲು ರಾಜಿಸುವ ಸು |
ವರ್ನದವೊಲು ಪೊಳೆವ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖಮಂ ||
ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಮನದಣಿ |
ವನ್ನಕ ನೆನೆವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(67)

ಮೂರ್ತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಂ |
ಕೀರ್ತಿಯ ಕೇಳುತ್ತ ಐದಾರೇಳೆಂಬೊಂ ||
ಭತ್ತನೆಯವಸ್ಥೆಯಿರವೆಗೆ |
ಕೂರ್ತಿಹುದು ಮನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(68)

ಕಂಗಳೊಳೀಕ್ಷಿಸಿ ದಣಿಯದೆ |
ಅಂಗೈಯೊಳು ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಪದವನರುಹಮಂ ||
ಭೃಂಗನವೊಲಪ್ಪಿಯಪ್ಪಿಜ |
ನುಂಗುವೆನೊಲವಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(69)

ಭುಜತುಂಬಿಯಪ್ಪಿ ಲಿಂಗವ |
ಭಜಿಸುತ ಬಾಯ್ತುಂಬಿ ನಯನತುಂಬಿಸಿತಾತಂ ||
ಯಜಮಾನಶಿವಂ ನೋಳ್ವುದು |
ನಿಜಸುಖವೆನೆಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(70)

ಅಂಗೈಯೊಳುರುಳುಹಗಲುಂ |
ಲಿಂಗವ ನೋಡುತ್ತ ಲಿಂಗಮಂ ಹಾಡುತ್ತಾ ||
ಲಿಂಗಿಸುವ ಸುಖಕೊರೆಯ ಸು |
ಖಂಗಳ ಕಾಣೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ||

(71)

ಅಡುತ ಪಾಡುತ ಪೂಜೆಯೆ ।

ಮಾಡುತ ಕೊಂಡಾಡುತ ಭವನಿಮ್ಮಯ ಪದಮಂ ॥

ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯಂ ವಜ್ರದ ।

ಜೋಡಾಯ್ತನಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(72)

ಹಸ್ತದೊಳು ಲಿಂಗದೇವನ ।

ಕುಸ್ತುರಿನುತ ಕೋಟಿಪರಿಯ ಸತ್ಕಾರಗಳಂ ॥

ವಸ್ತು ಕವರ್ಣಕದಿಂದಂ ।

ವಿಸ್ತುರಿನುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(73)

ರಾಜತತ್ವಲದೊಳಂ ಗ್ರಹ ।

ರಾಜನ ಮಂಟಪದೊಳೊಪ್ಪಿ ವೋಲಗಂ ಗೊಡುತಂ ॥

ರಾಜನುವ ಶಿವನ ಕೀರ್ತಿಸಿ ।

ನಾ ಜೀವಿಸುವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(74)

ಹರನಿ ಶಿವನಿ ಭವನಿ ।

ಗುರುವೆ ಸುರತರುವೆಯೆಂದು ಯಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ॥

ಸ್ತುರಿಸುವ ನಾಲಗೆಯೆನಗಂ ।

ದೊರಕುವದೆಂದೊ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(75)

ಲಿಂಗವೆ ಲಿಂಗವೆ ಲಿಂಗವೆ ।

ಲಿಂಗವೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಲಿಂಗನಾಮಗ್ರಹಣಂ ॥

ಹಂಗದೆ ನಾಲಗೆಗಾದಡೆ ।

ಹೊಂಗುವೆ ನಿಜ್ಜಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(76)

ಕಡವರದಾ ಕಣಜವೆ ಪಾ ।

ಲ್ಗಡಲೆ ನವನಿಧಿಯೇ ತವನಿಧಿಯು ಯೆಂದೆನುತಂ ॥

ಬಿಡದೆ ನಾ ಕೀರ್ತಿಸುವೆ ನಿ ।

ಮೃದಿಗಳ ನೊಲವಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(77)

ಅರ್ಬುಡ ಹಸ್ತದೊಳುರ್ಚಿಸಿ ।

ನಿರ್ಬುಡ ನೇತ್ರದೊಳು ನೋಡಿ ಶಿವ ನಿಮ್ಮದಿಯಂ ॥

ಕರ್ಬು ಜಿಂಹೆಯೊಳು ಕೀರ್ತಿಸಿ ।

ಕೊರ್ಬುಪೆನೆಂದೊ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ।

(78)

ಬಂದರ ಹೋದರನರಿಯದೆ ।

ನಿಂದರ ನೆನದವರನರಿಯದಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ॥

ಜಂದಿರಧರ ನಿಮ್ಮನರ್ಚಿವೆ ।

ನೆಂದೊ ನಿಜವಿದು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

79

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಲಿಂಗದೇವನಿ ।

ಅಡಿಮಾಡಿಯೊಳು ಹಲವು ಪರಿಯ ಪುಷ್ಪವನೊಲವಿಂ ।

ದುಡಿಸುತ ಮುಡಿಸುತ ತೊಡಿಸುತ ।

ನೆಡೆನೋಡುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(80)

ಉಬ್ಬಿದರ ಪುಷ್ಪತರುವಿನೊ ।

ಳಬ್ಬರಿಸುವ ಕೋಗಿಲಂತೆ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೊಳು ॥

ಉಬ್ಬಿತ ಕೊಬ್ಬಿತ ಕೀರ್ತಿಸಿ ।

ಹಬ್ಬುವೆ ಪದಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(81)

ಕಯ್ಯಾರೆ ಮುಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ।

ಮೈಯ್ಯಾರೆ ಮಹೇಶ ನಿಷ್ಠಾನಾಲಿಂಗಿಸುತಂ ॥

ಹುಯ್ಯಾಲಿಟ್ಟೊರಲಿ ಪೀರ್ತಿಸಿ ।

ಮುಯ್ಯಾನುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(82)

ಅವಲಂಬಿಸಿಯಾಲಂಗಿಸಿ ।

ತವಜುಂಬಿಸಿ ಲಿಂಗನಿಲಯದೊಳು ಪರವಸಮಂ ॥

ಸವಿಯುತ್ತಮರಸುಖಮಂ ಬಯ ।

ಸುವೆನನವರತಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(83)

ನಂಬಿಸಿ ಜುಂಬಿಸಿ ಪದಯಗ ।

ಮಂ ಬಿಗಿಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹೆವ್ವನಿಟ್ಟಂತೆ ಮನಂ ॥

ತುಂಬಿದ ತೊರೆಯವೋಲಹನುಖ ।

ಮಂ ಬಯಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(84)

ಜುಂಬನರಸದಿಂ ಮೈಮರ ।

ವಂಜಿಕೆಯ ರಸನ ಪದಾಂಬುರುಹಕೇಸರದೊಳೊ ॥

ಹಂಬಲಿಸಿ ಜನುಗುವೆ ಮರಿ ।

ದುಂ ಬಿಯವೊಲ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(85)

ಅರವೆಣ್ಣೆ ನ ಗರುವನ ಸಿರಿ ।

ಚರಣಪಯೋರುಹವರಾಗಮಂ ಬಂಡಾಣಿತಂ ॥

ಹರವರಿಯ ಹರುಷದೊಳು ಮಧು ।

ಕರನಾಗಿವ್ವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(86)

ಶಶಿಕಿರಣವನೊಲದಪ್ಪಿದ ।

ಶಶಿಕಾಂತದ ತೆರದಿ ಕರಗಿ ನೀರಂಗುತ್ತಂ ॥

ವಸದಪ್ಪಿ ಲಿಂಗದೊಳು ಕಂ ।

ಪಿಸಿ ಜೊಂಪಿಸುವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(87)

ಲಲಿ ಗರದು ಭವನಂಘ್ರಿಯ ।

ಮೆಲ್ಲ ನೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಮರದು ಮೆಲ್ಲಣೆಗೊಳುತ್ತಂ ॥

ಹೆಲ್ಲಣೆಯ ಹಿರಿಯ ಸುಖದೊಳು ।

ಪಲ್ಲೆಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (88)

ಕೆಂಗಲಿಸಿ ಕೆಲದು ಲಿಂಗವ ।

ನಂಗದೊಳಮದಪ್ಪಿ ಕುಪ್ಪಿ ಗತಿಗಮಕದೊಳಂ ॥

ರಿಂಗಣ ಗುಣವ ಮಹಾಸುಖ ।

ಕಂಗೈಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (89)

ತೆಗೆದವ್ವುತ ಬಿಗಿದವ್ವುತ ।

ನೆಗದಾಡುತ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನರಿ ಕುಡಿವರಿಯುತ್ತಂ ॥

ಹೊಗಳುತ್ತ ಹೊಮ್ಮುತ್ತ ರಮಿಸುವೆ ।

ನೆಗಲದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (90)

ಆರುತ ಸಾರುತ ಶಿವನೊಳು ।

ಹೋರುತ ಹೊಡಕರಿಸಿ ಹೊಂಗಿ ಹೊರೆಯೇರುತ್ತಂ ॥

ಭೋರನೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ನೆರೆವುದ ।

ಹಾರೈಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (91)

ಉಕ್ಕಿ ಮನವಿಕ್ಕಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ।

ಸಿಕ್ಕಿ ಕರಂ ಸೊಕ್ಕಿ ಸುಖರಸಾಮೃತದುಣಿಸಂ ॥

ಅಕ್ಕಿ ಸಲಾರದೆ ಹೆಳ ।

ವಿಕ್ಕದೆ ಬಿಡಿ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (92)

ಹರವಸದಿಂ ಭರವಸದಿಂ ।

ದಾರವಣಿಸುವ ಸುಖದಳಪ್ರವಾಹದಿ ನಿಮ್ಮಂ ॥

ನೆರವ ನಿಜಭಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯ ।

ಸಿರಿಗಳಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (93)

ಹಮ್ಮಿನ ಹಡಣವ ಹಂಗಿಸಿ ।

ಸುವ್ಮಾನದ ಸುಖದ ಸೋನೆಯೊಳು ನನರುತ್ತಂ ॥

ನಿಮ್ಮೊಳು ನೆರದವಿನೆಂಬ ।

ಉಮ್ಮಳುಕೆ ಘನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (94)

ವುಳಕದ ಜಳಕದಲಂಗಂ ।

ಮುಳುಕೆ ಮನಂ ತುಳುಕೆ ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡುತ್ತಂ ॥

ಇಳುವ ಸುಖಾನಂದಾಶ್ರವ ।

ನೆಳಸುವೆ ಸತತಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥ (95)

ಅಕ್ಕರಿಂ ಮುನಿದು ಮುದ್ದಿಸಿ ।
ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಪದವನದವೆಸಳೆ ಹೊಸಹೊದರೊಳು ॥
ಹೊಕ್ಕವೆನೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ।
ಕಕ್ಕಲಿತೆ ಘನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(96)

ಮದನಮದಹರ ಪುಲಿಚ ।
ಮೌದ ಪುಣ್ಯಾಧಿಕನ ಚರಣದೊಳು ನೆರೆ ನನಗಂ
ಸದನವ ಮಾಡುವೆನೆಂದತಿ ।
ಹದೆಯುತ್ತಿಹೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(97)

ಯಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ದೇವನ ।
ಸಿರಿಚರಣವನುಗಿದು ಬಗೆದು ಹೊಗರೆಳಿಸುತ್ತಂ ॥
ಹೊರೆಯಿಲ್ಲದು ಕೊರಗಿ ಚಿಂತಾ ।
ಫರನಾಗಿಹೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(98)

ಕರಪೀಠದೊಳುಂ ಕಾಮಿಸಿ ।
ನೆರೆದವೆನೆಂದಿರುಳುಹಗಲು ಚಿಂತಿಸಿ ನಿಮ್ಮಂ ॥
ಸ್ತರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನೈನ್ಯ ।
ಸರಿಮಾಡುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(99)

ಮನವೆಂಬ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಿಜ ।
ನೆನಹೆಂಬ ಮರಾಳತೊಳೆತಳ್ಳವೆ ಹಾಸು ॥
ತ್ತನುನಯದಿ ನಿಮ್ಮರಮಿಸುವ ।
ದನಗತಿಕಾವ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(100)

ಕರಚೆಲುವ ಲಿಂಗದೇವನ ।
ಸಿರಿವೊಗದೊಳು ವೊಗವನಿಟ್ಟು ಮುಂಡಾಡುತ್ತಂ ॥
ನೆರವ ನಿಜಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯ ।
ಸಿರಿಗೆಳಸುವೆ ನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(101)

ನೊಗಯಿಸುವ ಎಳನಗೆಯ ನಸು ।
ನಗೆಯ ಮುಗುಳಗೆಯ ಲಿಂಗದೇವನ ಜೆಲುವಂ ॥
ಮಿಗೆ ಕಂಡು ನೋತು ಸುರತಕೆ ।
ನೆಗಳಹುದು ಮನಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(102)

ಕಣ್ಣೆ ರಡೆರ ದೇವತೆಗಳು ।
ಹೆಣ್ಣುಗಳವ ನೋಡಲಾರನನುದಿನ ಮೂರಂ ॥
ಕಣ್ಣಿ ನೆ ಪುರುಷಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ।
ಕಣ್ಣಿ ಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(103)

ಕರಕಮಳವೆಂಬ ಸೆಜ್ಜೆಯಾ ।

ಸಿರಿಮಂಜದ ಹಂಸತೂಳತಳ್ಳವೆ ಮಾಣಿದೊಲವಿಂ ॥

ಪುರುಷಪುಂಗವನ ನೆರವೆಂ ।

ಭರವಸದಿಂದಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(104)

ವಿಸುತ ಕರಪೀಠವೆಂಬರ ।

ಮನೆಯೊಳು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾಸ ಹಚ್ಚದಿಸುತ್ತಂ ॥

ಪಿನಿಯ ಶಿವಲಿಂಗ ದೇವನ ।

ಮನದೊಳು ನೆರವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(105)

ನಲ್ಲಳು ನಲ್ಲನೆ ಸುರತಕೆ ।

ತಲ್ಲಣಿಸುವವೊಲು ಮಹೇಶಕರಪೀಠದೊಳಂ ॥

ನಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ನಾ ನೆರ ।

ದಲ್ಲದೆ ಬಡೆನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(106)

ನಸುನೋಟಂ ಪೂಸಬೇಟಂ ।

ರಸಕೂಟದಿ ನಲ್ಲನೊಡನೆ ನಲ್ಲಳು ನೆರವಂ ॥

ತೊಸದು ಕರಪೀಠದೊಳು ಮೋ ।

ಹು ಮುದ್ದಿಸುವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(107)

ಪ್ರಣಯಕಲಹದೊಳು ಮುನಿಯುತ ।

ಬಣಿತೆಯೊಳಂ ತಿಳಿಯುತಿಕ ಲತಾಂಗಿಯ ವೊಲು ನಾಂ ॥

ಹೆಣಗುವೆ ನಿಮ್ಮಂ ಮತ್ತಂ ।

ಕ್ಷಣದೊಳು ನೆರವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(108)

ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ರಸದಿಂ ।

ಪ್ರಾಣಿಯ ಚುಂಬನದಿ ನಿಮ್ಮಕರಪೀಠದೊಳಂ ॥

ಕಾಡುತ ಬೇಡುತ ಹಾಡುತ ।

ನೋಡುತ ನಲಿವೆಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(109)

ರಸಮಕಂದಮನಪ್ಪಿದ ।

ಹೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಮನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಹರಾಚಂ ॥

ಪಸರಿಸಿತು ನಿಮ್ಮನಾಲಿಂ ।

ಗಿ ಸಿದಾಕ್ಷಣದೊಳು ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(110)

ಲಾವಣ್ಯದ ಲಾಲನೆಯಿಂ ।

ಕೋವಿದಪಾಲನೆಯೊಳೆನ್ನ ಸೋಲಿಸಿ ಕರದೊಳು ॥

ವೋ ವಿರಮಿಸಿದೆ ವಿಧಗ್ಧರ ।

ದೇವನಲಾ ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(111)

ನಿಮ್ಮಂ ಕಂಗಳು ನೋಡಲಿ |
 ನಿಮ್ಮಂ ಪೂಜಿಸಲಿ ಹಸ್ತ ನಾಲಿಗೆ ಸತತಂ ||
 ನಿಮ್ಮಂ ಪಾಡಲಿ ಮನ್ಮಥನ |
 ನೆಮ್ಮಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (112)

ವೊಡಲಂ ಉಸುರಂ ನಡೆಯಂ |
 ನುಡಿಯಂ ಶಿವ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಲಿ ಮಾರಿದೆ ನಾಂ ||
 ಕಡಿಸದೆ ನಿಮ್ಮೊಡವೆಯ ಕಾ |
 ಪಿಡು ನಿಮ್ಮೊಳು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (113)

ನೀನೆ ನಿಧಿ ನೀನೆ ಮಂತ್ರಂ |
 ನೀನರ್ಚನೆ ನೀವೆ ಭಕ್ತಿ ನೀನುಪದೇಶಂ ||
 ನೀನೆ ಜಪತಪವೆನಗಂ |
 ನೀನದನರಿಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (114)

ನೀನಾಡಿಸಿದಂತೆ ನುಡಿಸ |
 ನಾನಾಡುತಿದೊನ್ನೆ ನನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳುಂ ||
 ನಾನಾಡಲಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದ |
 ನೀನದನರಿಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (115)

ಮಾರುತನ ಜೇಷ್ಠಿಯಿಂದಂ |
 ಬೋರುಹವಲ್ಲಾ ಡುವಂತೆ ನಡೆವೆಂ ನುಡಿವೆಂ ||
 ಮಾರಾರಿ ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ |
 ಪೂರೈಸುವನಕಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (116)

ಅರಿಯಂ ಮರವೆಯನೆನ್ನೊಳ |
 ಗರನದೆ ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಮಹಿಮೆಯನೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಂ ||
 ನೆರೆರಕ್ಷಿಸು ನೆರೆರಕ್ಷಿಸು |
 ನೆರೆರಕ್ಷಿಸು ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (117)

ಜಯಜಯಾ ಮದನುಜಯಾ |
 ಜಯಜಯ ಭವವಿರಹಿತ ಜಯ ಭವಾನಿವಲ್ಲಭ ||
 ಜಯ ನಿರ್ಲಯ ಭವಾನಾಮಯ |
 ಜಯಜಯತು ನಮೋ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (118)

ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ಪಾಹಿ ಸಜ್ಜನ |
 ಮೋಹಿ ನತೋಸ್ತೀಹಪಾಹಿಮಾಂ ತ್ರಾಹಿ ಮಹೋ ||
 ತ್ರಾಹಿ ನಿಜಭಕ್ತದೇಹಿಕ |
 ದೇಹಿ ನಮಸ್ತೇ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ || (119)

ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ ।

ಅಭಯಂ ನತಜನಮನೋರಥಪ್ರದಮಭಯಂ ॥

ಅಭಯಕರದಾನಿ ಅಭಯಂ ।

ಅಭಯಂ ಅಭಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(120)

ಶ್ರೀ ಸಾಗರಾಜಕಂಕಣ ।

ದಾನವರಿಪ್ರನಯನಜರಣ ನಿರುಪಮ ಭಕ್ತಿ ॥

ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮಂ ಕೊಡು ।

ನೀನಗೊಲವಿ ಪ್ರಸನ್ನಕಂಕರಲಿಂಗಾ ॥

(121)

॥ ಕಂಕರದೇವರ ಕಂದ ॥

ಶ್ರೀ

TARUSVARUPAM RĀJĀKKANMĀRUTE KATHĀ

Edited by

SRI M. P. MUKUNDAN

(Continued from page 102, of Volume VII, No. 2.)

തരൂസവരൂപം രാജാക്കന്മാരുടെ കഥ

നെടിയിരിപ്പ് സ്വരൂപത്തിന്നു കല്പിച്ച വട്ടപാറയിലും അത്തികൊട്ടിലിലും പുതുഞ്ചിരിയിലും പുത്തൻ ഗ്രാമത്തിലും ചൊക്ക നാഥപുരത്തും അകത്തേത്തറ പെരുഴി ഇടത്തിലും കാവഞ്ചിരിയിൽ പുഴയലിടത്തിലും പാടയും സ്രാമ്പിയും യാട്ടയും കാവു ചേരിക്കല്ലും അടക്കി 36-ാമത് മകരനായറ . 18-ാംനു സാമൂതിരിമുല്ലാട്ടിന്നു കല്ലേയുളങ്ങരേക്കു എഴുന്നള്ളി ഭഗവതിയേയും തൊഴുതു ഭഗവതിക്കു പട്ടംചാർത്തി പഞ്ചസാരപ്പായസം വഴിവാട്ടു കല്പിക്കുമ്പോൾ കുതിരവിലറ വാളയാറിൽ വന്നു എന്ന് കേൾക്കുകൊണ്ടു നാഴികയും താമസിയാതെ കൊടുവായുക്കു എഴുന്നള്ളി രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകത്ത് തിരുവക്കാട്ടുവെച്ചു തൊഴുകയുംചെയ്തു. എന്നതിന്റെറശേഷം കൊല്ലം 937-ാ മതു ക്കിടക്കനായറിൽ വടക്കെ നടയൽ എത്തി തിരുവുള്ളത്തിലേറ്റംവണ്ണ നടക്കു എന്നുറച്ചാറെ നെടിയിരുപ്പുസ്വരൂപം വട്ടപാറയിൽനിന്നു വടക്കഞ്ചേരിയോളം ഇതിലകത്തുള്ള പാടയും സ്രാമ്പികളും ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലും ഉഴിച്ചുനും കൂററിരുതന്നെ വാങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്തു. അതിന്റെറശേഷം രണ്ടു പെരുഴി അച്ചുനാരിൽ ചിലത് നാട്ടിൽ ചൊക്കനാഥപുരത്തുവന്നാറെ നാട്ടിൽനിന്നു ചിലത് കാണാൻ ചെന്നതിൽ കുറാനഞ്ചിരി കൊപ്പിനായരെ ശിക്ഷിക്കയും ചെയ്തു. ചേലക്കരെ ഇരുന്ന എളയച്ചനെടത്തിൽ ഉണ്ണാമലച്ചനും ചെറുകോതം എടത്തിൽ കോമ്പി അച്ചനും കല്ലുരുനിന്നു തിരുവമ്പിന്റെ തിരുവയോളം പാലക്കാട്ടുശ്ശേരിനിന്നു നെടിയിരുപ്പുസ്വരൂപം ഒഴിച്ചുപ്രകാരത്തിന്നു ഒരു കിവസംതന്നെ രണ്ടു നാലു തിരുവടയാളം വരികകൊണ്ടു ചേലക്കരനിന്നു തിരുവിലാമല വഴിക്കു വന്നു മകരെ പുഴകടന്നു കല്ലുക്കുചെന്നു തിരുവമ്പിനെക്കണ്ടു തൊഴുതാറെ കുറാനിശ്ശിരി കൊപ്പിയെ വെട്ടിയതിന്നു തിരുവമ്പിന്നു ഏറിയ തിരുവുള്ളക്കേടു ഭയക്കുകൊണ്ടു ഇനി തിരുമനസ്സി

ഞ്ഞല്ലാതെകണ്ടു് ഒന്നും ചെയ്യയില്ലെന്നു് ഉണ്ണാമലച്ചൻ ഉണർത്തി
 ച്ചാറെ അന്നത്തെ ഭിവസം അവിടെ പാർത്തു് പിററന്നാൾ നൂറണി
 യിൽ വന്നു് കുളിക്കയും പഴയരിയും കഴിഞ്ഞു് കോയമ്പത്തൂരു
 നിന്നു് വന്നിടുള്ള അച്ചന്മാരെ എല്ലാവരെയും ആളയച്ചു് അവിടെ
 വരുത്തി അന്നത്തെ ഭിവസം അവിടെ പാർത്തു് ക്കിടക്കമാസം
 15-ാം തിയ്യതി വ്യാഴാഴ്ച രണ്ടു പെരുഴി അച്ചന്മാരും തമ്പുരാന്റെ
 മഹൻ ഉണ്ണാമലച്ചനുംകൂടി പാലക്കാടുശേരി നഗരത്തിൽ കിഴക്കു
 പുറത്തു് പുറപ്പെട്ടു് കൊടലിൽ തമ്പുരാന്റെ സ്ഥാനത്തിന്നു് ചെന്നി
 രുന്നാറെ രണ്ടു നഗരത്തിലുള്ള ചെറിയാരും ചെട്ടിയാരും ചെട്ടിവരു
 കരും രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകരും അവിടെ വന്നു്
 തമ്പുരാന്റെ സ്ഥാനത്തിന്നു് കാഴ്ചവെച്ചു് കാണുകയുംചെയ്തു.
 അന്നുതന്നെ കോണിക്കലടത്തിൽ കേലു അച്ചനും എളയച്ചനേട
 ത്തിൽ തമ്പുരാന്റെ മരുമകൻ ഉണ്ണാമലച്ചനും കല്ലെക്കുളങ്ങരെ ചെന്നു്
 ഭഗവതിയെ തൊഴുതു് ചൊക്കനാഥപുരത്തുചെന്നു് പാക്കയുംചെയ്തു.
 അതിന്റെശേഷം എളയച്ചനേടത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും കൃഷ്ണ
 രായരും ഏതാനും കുതിരയും വാറോടുംകൂടി കോയമ്പത്തൂരു
 നിന്നു് പുറപ്പെട്ടു് ശേഖരിപുരത്തു് അലിപ്പറമ്പിൽ വൈദ്യപ്പട്ട
 രുടെ മഠത്തിൽ അച്ചനും ആലങ്കോട്ട ചാമിപട്ടരുടെ ക്ഷേത്രത്തിൽ
 കൃഷ്ണരായരും കുതിരയും പാക്കയും ചെയ്തു. അച്ചൻ ശേഖരിപുരത്തെ
 ത്തിയാറെ രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരത്തിലുള്ള ലോകരും കാണാൻ
 ചെന്നാറെ അവരവരുടെ അവസ്ഥപോലെ രൂപായ് വെച്ചു്
 കാണണമെന്നു് കല്പിച്ചിട്ടു് രണ്ടു മലപ്പുറം അയ്യായിരവും പതിനേഴു
 നാട്ടിൽ സമൂഹത്തിലുള്ള ബ്രാഹ്മണരും രൂപായ് വെച്ചു കാണുകയും
 ചെയ്തു. 37-ാമതു ചിങ്ങമാസത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കോയ
 മ്പത്തൂരുനിന്നു് ശേഖരിപുരത്തേക്കു് എത്തിയതിന്റെശേഷം
 മൂമ്പിൽ നാട്ടിൻ രൂപായ് വരിയിട്ടതു്. അതിന്റെശേഷം
 രണ്ടു മലപ്പുറം ലോകരും അയ്യായിരത്തിനേയും ആളയച്ചവരുത്തി
 ഞ്ഞാൽക്കു് ആപത്തുവരികകൊണ്ടു് പരദേശത്തു ചെന്നു് പര
 ദേശിയെക്കണ്ടു് ഏറിയൊരു ദ്രവ്യത്തിന്നു് എഴുതിക്കൊടുത്ത പണം
 ബോധിപ്പിക്കേണ്ടതിന്നു് തങ്ങളും എല്ലാവരുംകൂടി നിരൂപിച്ചു്
 ഉഭയവരിയിട്ടു് പണം എടുത്തുകൊണ്ടു് കൊടുക്കവേണമെന്നു്
 അച്ചൻ കല്പിച്ചാറെ അതാതു ദേശങ്ങളിലുള്ള ഉത്പത്തികളൊക്കെയു
 മെടുത്തു എഴുതിപറക. ഒരു പണവും രണ്ടു പണവും കണ്ടു് വരി

എടുത്തപ്പിന്നെ പലപ്രകാരത്തിലും ദ്രവ്യവും ജനിപ്പിച്ചു പര
ഭേദിക്കു പണമടച്ചു കീഴ്മയ്ക്കുപോലെ നടക്കാമെന്നു എഴുതിവെച്ചു
തിന്നു മങ്ങാടി. . . . എടുത്തിൽ തൂണു ഇടുകയും ഇടപടിക്കൽ ഭഗ
വതിക്കു ആടുവെട്ടുകയും കൊടക്കാവിൽ ഭഗവതിക്കു മച്ചു പണികയും
കല്ലുക്കുളങ്ങര അഗ്രനടത്തുകയും ചെയ്തു. മ . . . അടുത്തേറി
എടുപ്പം പണിചെയ്തു. കൊട്ടയും കൊത്തുവു തീർത്ത ആളും
ആയുധവും ഉണ്ടാക്കി ഉണ്ടയും മരുന്നും തടവു തീർത്തു 37-ാമതു
തുടങ്ങി 40-ാമതോളം അയ്യപ്പപ്പറത്തു എരുമക്കാരൻ വൈശ്യാ
പ്പട്ടരുടെ മഠത്തിൽ പാർത്തു രാജ്യത്തിലുള്ള പ്രജകളെ പലപ്രകാര
ത്തിലും ഭേദിച്ച് ദ്രവ്യവും എടുത്തു പരഭേദിക്കു കൊടുത്തിരുന്ന
തിന്റെശേഷം നവാബു സായ് തങ്ങളോടു പറഞ്ഞ സത്യത്തിൽ
ഏറിയൊരു കുതിരബലത്തോടുകൂടി ശ്രീരംഗപട്ടണത്തിന്നു പുറ
പ്പെട്ടു വടക്കെ വെങ്കളർ വഴിക്കു വന്നു കൊടുവല കടന്നു കോഴി
ക്കോട്ടേക്കു ചെന്നു പാളയം എറങ്ങിയതിന്റെശേഷം നെടിയിരുപ്പു
സ്വരൂപത്തിലുള്ള രാജാക്കന്മാരിൽ താമ്രതിരിപ്പാടു ഒഴികെ എള
ഭൂവാഴും തമ്പുരാക്കന്മാരും തമ്പുരാട്ടിമാരും തെക്കെ വേണാട്ടിരിക്കു
വാങ്ങിപ്പാക്കയും ചെയ്തു. താമ്രതിരിപ്പാട്ടിന്നു നവാബിനെക്കണ്ടു
കോഴിക്കോട്ടു കോവിലകത്തുതന്നെ എഴുന്നള്ളിപ്പാക്കയുംചെയ്തു.
നവാബു കോഴിക്കോട്ടേക്കു എത്തി താമ്രതിരിപ്പാട്ടിന്നായിട്ടു കണ്ടു
വിശേഷത്തിന്നു ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും കോയമ്പത്തൂർ രാജാവിനും
പാലക്കാട്ടുശേരിക്കു പരമാന്യം വന്നാറെ അച്ചനും രാജാവും മറ്റും
വേണ്ടത്തക്കവരും പാലക്കാട്ടുശേരിനിന്നു പുറപ്പെട്ടു കോഴിക്കോ
ട്ടേക്കു എത്തുന്നതിന്റെ തലേ ദിവസം താമ്രതിരിപ്പാട്ടിൽനിന്നു
തീയിൽചാടി മരിക്കയും ചെയ്തു. അച്ചൻചെന്നു നവാബിനെ
ക്കണ്ടു കോഴിക്കോട്ടുനിന്നു പുറപ്പെട്ടു പൊന്നാനവായൽകൂടി മക
രക്കു എത്തിയാറെ നവാബിനെ എതിരേറുകൊണ്ടു ചോരവാൻ
തക്കവണ്ണം ചെറിയ ഉണ്ണാമെച്ചനും രണ്ടു മലപ്പുറത്തു ലോകരുംകൂടി
ചെന്നു എതിരേറു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു എടുവണായറു അഞ്ചാം
തിയ്യതി ചൊക്കനാഥപുരത്തുവന്നു പാളയം എറങ്ങുകയും ചെയ്തു.
പാളയം എറങ്ങിയതിന്റെശേഷം ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനോടു വലിയ
പങ്ങിയച്ചനെടുത്തു എന്ന് നവാബു ചോദിച്ചാറെ ഇട്ടിക്കോമ്പി
അച്ചൻ വലിയപങ്ങി അച്ചൻ ആളെ അയച്ചു വരുത്തി ചൊക്ക
നാഥപുരത്തു വന്നു നവാബിനെക്കണ്ടു മടുപമെയും വാങ്ങിയതിന്റെ

ശേഷം കോഴിക്കോട്ടു രാജാവിനെ പിടിച്ചതന്നാൽ മൂന്നു ചിറ ഇനിക്കു തരാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് തരേണമെന്ന് നവാബു് സായു് പങ്ങിയച്ചനോടു് ചോദിച്ചാറെ നാട്ടിൽനിന്നു ഏതാനും ചില പെണ്ണുപിള്ളയെ പിടിച്ചു മങ്ങാട്ടിരി എടത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി പാപ്പിച്ചു് പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോയ പെണ്ണുപിള്ളയിൽ ചിലരെ നവാബിന്റെ അരികത്തു കൊണ്ടുചെന്നാറെ ഇതു വേണ്ട എന്നു പറഞ്ഞു. ചൊക്കനാഥപുരത്തു നവാബു് എത്തിയ നാലാംദിവസം അസ്സമിച്ചു എളയച്ചന്മെടത്തിൽ ചെറിയ ഉണ്ണാമലച്ചനേയും മുകയിൽ ഗ്രാമത്തിൽ അന്നന്ത പട്ടരേയും പിടിച്ചു ഏതാനും കുതിരയേയും കൂട്ടി ഇടവടി അകത്തുനാടത്തിൽ കണ്ടി അച്ചന്റെ കുളത്തിൽ ചെന്നു വടക്കെത്തരെ

ചൊക്കനാഥപുരത്തു പുന്നതിന്റെശേഷം പുതുക്കോട്ടയിൽനിന്നു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ നീരിൽ ചിക്കയുന്ന് തിങ്ങുളിൽ രണ്ടായിരം പണം കയിലത്തുനം പറഞ്ഞു് കേലുക്കു ചുന്റെ പാവുത്രയും മാറി ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലുംകൂടി നാലുലക്ഷം പണത്തിന്നു് വെള്ളൂരാൻ ശാമിപ്പട്ടങ്ങടെ പേക്കു് കായികാകിതം എഴുതിക്കൊടുത്തു് തൊള്ളായിരത്തി നാലുത്തിമുന്നാമതു് തുലാണായ ററിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ പാവുത്രം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. കേലു അച്ചൻ നാട്ടിൽനിന്നു് വാങ്ങി കല്ലൂർ തിരുവമ്പിന്റെ മഠത്തിൽ പാക്കയും ചെയ്തു. നാലുത്തിമുന്നാമതിൽ പുകിവന്ന ചൊക്കനാഥപുരത്തു് കോട്ട ഒഴിപ്പിച്ചു് മിഥുനവും കർക്കിടകവും രണ്ടുമാസം പറങ്കിതന്നെ ചൊക്കനാഥപുരത്തു് കോട്ടയിൽ പാക്കയും ചെയ്തു. നാട്ടിൽ വരിയിട്ടു് നാലുതിനായിരം പണം പറങ്കിക്കു് കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. 44-ാമതു് കന്നിത്തായററിൽ നവാബിന്റെ കല്പനക്കു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ പാവുത്രം ചെയ്തുകൊടുക്കയും ചെയ്തു. എളയച്ചനിടത്തിൽ തമ്പുരാൻ 45-ാമതു് മകരമാസം 15-ാം തിയ്യതി നാട്ടു നീങ്ങി സ്വഗ്ഗം പൂക്കിട്ടു് വടക്കെ പള്ളിക്കലെടത്തിൽ തമ്പുരാൻ തിരുമുപ്പുകിട്ടി പതിനഞ്ചുകുഴിത്തു് പതിനാറാംപക്കം അരിയിട്ടു വാഴയും കുഴിത്തതിന്റെശേഷം തമ്പുരാനു് നാട്ടുവാഴ്ചയില്ലാതെ കണ്ടു് ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനുതന്നെ പാവുത്രം ചെയ്തുകൊണ്ടും വടക്കെത്തരെ ചെറുഴിയും തമ്പുരാനുംകൂടി കോണിക്കലെടത്തിൽ കേലു അച്ചനെ പട്ടണത്തിങ്കലേക്കു അയച്ചതിന്റെശേഷം ഇട്ടിക്കോമ്പി

അച്ചൻ കല്പിച്ചു അച്ചൻ വെക്കും കടിക്ക [?] ചിലവിന്നും കൊടുത്തു പട്ടണത്തിലേക്കു വഴിയെ അയച്ചു കേലു അച്ചൻ പോയ കായ്ക്കും നവാബ് സമ്മതിയാതെകണ്ടും ആറുമാസക്കാലം അവിടെത്തന്നെ പാപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ആറാം മാസത്തിൽ അമ്മണസായ്പും കേലു അച്ചനും കൂടി പാലക്കാട്ട് ശേരിക്കു എത്തുകയും ചെയ്തു.

ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കല്പിച്ച തമ്പുരാന്റെ വെളിത്തിരി മാസവും മുടക്കിപ്പൂളിക്കലടത്തിൽ തമ്പുരാനു നാടുവാഴ്ചയുമില്ലാതെ ചുങ്കവും ചേരിക്കല്ലും അടക്കി രാജ്യവും രക്ഷിച്ചു ഇരിക്കുമ്പോൾ നവാബ് കല്പിച്ചു പാലക്കാട്ട് ശേരിക്കോട്ടയിൽ ഇരിക്കുന്ന ആളു തമ്മിൽ വെടിവെച്ചു കുറിക്കാരൻ കോട്ടയിൽനിന്നു ഒഴിച്ചു പുതു കോട്ട ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചന്റെ അരിയത്തുവന്നു പാർത്തു കോട്ട കിലെ താൽ സുലപ്പ നായനും കോട്ട [യ] കത്തും അമ്മണ സായ്പ് പുറത്തും പാർത്തു തുലാമാസം 3-ാം തിയ്യതി തുടങ്ങി 9-ാം തിയ്യതിയോളം വെടിയും പടയും ഉണ്ടായാറെ കോണിക്കലെ ടത്തിൽ കേലു അച്ചനും ലോകനും കൂടിച്ചേർന്നു നാട്ടിൽ ലകളു അരുതു എന്നു പറഞ്ഞു ഭണ്ഡിൽ ചിലവിന്നു അറുപതിനായിരം പണം വരിയിട്ടുകൊടുത്തു ഇരിക്കുന്നതിന്റെശേഷം നവാബ് കല്പിച്ച ബലംവന്ന അമ്മണ സായ്പും കുതിരയും മങ്കരക്കു പാളയം വാങ്ങി. കേലു അച്ചനും മങ്കരക്കു വാങ്ങുകയും ചെയ്തു. അമ്മണ സായ്പും കുതിരയും കടന്നു കിഴക്കോട്ടു പോയതിന്നുശേഷം കേലു അച്ചൻ കല്പിച്ച നാട്ടിൽക്കടന്നു വെട്ടിക്കൊല്ലുകയും രാക്കൊളളിവെ ക്കുകയും കണ്ണസൂത്രം അറുക്കുകയും പിടിച്ചുപറിക്കുകയും ചെയ്യാറെ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചൻ കല്പിച്ച കോട്ടക്കാരനെക്കൊണ്ടു തമ്പുരാനെ കോട്ടയിൽ ആക്കുകയും ചെയ്തു.

അതിന്റെശേഷം കേലു അച്ചനും ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും തമ്മിൽ പറഞ്ഞു അഗ്രോന്റും ചേർന്നു കേലു അച്ചൻ മഞ്ഞപ്പുറെ വന്നു ഇരുന്നാറെ രണ്ടു മലപ്പുറത്തു അച്ചായിരത്തിലുള്ള ലോകനും തന്ത്രപ്പട നായനും കാഞ്ഞമേൽ പടനായനും കൂടി നമുക്കു നമ്മുടെ തമ്പുരാക്കന്മാരു നമ്മെ വെട്ടിക്കൊല്ലുകയും കുത്തിപ്പൊളിക്കുകയും രാക്കൊളളിവെക്കുകയും കണ്ണ കുത്തുകയും കണ്ണസൂത്രം പറിക്കുകയും പൊറുതി അല്ല എന്നു കല്ലെക്കുളങ്ങരെ വടക്കെ നടയൽകൂടി നിലയോല എഴുതിവെച്ചു സത്യവുംചെയ്തു ബലവാനെച്ചെന്നുകണ്ടു രാജാക്ക

മാരും എഴുതിക്കൊടുത്ത പണത്തിൽ ഇരുപതിനായിരം പണം വിട്ടതിയും വരുത്തി പറക്കും ഒരു പണം കണ്ടുള്ള വരിയും എടുത്തു രാജാക്കന്മാരെക്കൊണ്ടും ഉഭയവരി എടുപ്പിച്ചു ലോകത്തന്നെ കോട്ടക്കാരുടെ പണമടക്കയും ചെയ്തു.

കൊല്ലം - 2 മതു മുതൽ തുടങ്ങി - 22

തോളം രാജ്യത്തിൽ കഴിഞ്ഞ അവസ്ഥയും സ്വരൂപത്തിൽ കഴിഞ്ഞ അവസ്ഥയും ഏകദേശം കണ്ടു എഴുതിയ വരി - 1 മതു മകരവ്യാഴം കുറുത്തായറ്റു 2-ാംനു മക്കരെനിന്നും കോണിക്കലടത്തിൽ കേലു അച്ചൻ കല്പിച്ചു ഉണ്ണിക്ക മത്തചാലിയും [?] ആളുകളും കൂടി വെളുതാൻ ശാമിപ്പട്ടൻ പുതുഗ്രാമത്തിൽ ഇരിക്കുന്നേടത്തവരു ശാമിപ്പട്ടരുടെ മഠത്തിൽ കടന്നു കണ്ണൂരൂരും പഠിച്ചു കാതും കഴുത്തും അറുത്തു അയാളുടെ മുതലും എപ്പോൾപ്പെട്ടതും കവർന്നു മക്കളെ മൂവ്വരേയും പിടിച്ചു മക്കരെക്കൊണ്ടുവന്നതിന്റെശേഷം താഴ്വരിപ്പാടിന്നും കല്പിച്ചു കേലു അച്ചൻ കാവചാക്ഷകയും ചെയ്തു. ശാമിപ്പട്ടരുടെ മക്കളെ പിടിക്കുകാരണം ആയിട്ടു എളയച്ചുനടത്തിൽ ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും വീരയൻ കുറിക്കാത്തകൂടി പുളിക്കലടത്തിൽ തമ്പുരാനെ ചൊക്കനാഥപുരത്തു കോട്ടയിൽ ആക്കി 47-ാം മതു മുതൽ 49-ാം മതു വൃശ്ചികത്തായറോളം തമ്പുരാനെ കോട്ടയിൽ ആക്കി ഇരുത്തിപ്പാപ്പിച്ചതിന്റെശേഷം നവാബിന്റെ പരമാണ്ഡം വന്നിട്ടു തമ്പുരാൻ ചൊക്കനാഥപുരത്തു കോട്ടയിൽനിന്നും മങ്ങാട്ടശ്ശേരി എടത്തിലേക്കു അടിവരിത്തിച്ചു ഇരുനൂറ്റിലുള്ളവരെക്കൊണ്ടു പന്തിരായിരം പണത്തിന്നു പടി എഴുതിവാങ്ങി അവരെത്തന്നെ കാവലും ആക്കി പാപ്പിക്കയും ചെയ്തു. 48-ാംമതു കാക്കത്തായററിൽ കോണിക്കലടത്തിലെ അച്ചുമാരും നാട്ടിന്നും പോകുമ്പോഴായിട്ടു എടത്തിലെ പെണ്ണപിള്ളയെ കാവശ്ശേരി കൂട്ടാലെ ആക്കി 49-ാംമതു മകരത്തായറ്റു 3-ാം തിയ്യതിയോളത്തിന്നു പാക്കാരുടെ കാവലും വെപ്പിച്ചു ലോകത്തന്നെ അവർക്കു ചിലവിന്നു എടത്തിലെ മുതലുതന്നെ കൊടുപ്പിച്ചു പാർപ്പിച്ചതിന്റെശേഷം മകരം 3-ാം തിയ്യതി വ്യാഴാഴ്ച കാ (ല) [വ] ശ്ശേരിയിൽനിന്നും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ആലങ്കുളങ്ങരെ അഗ്രത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ചോറ്റ കൊടുപ്പിച്ചു ചൊക്കനാഥപുരത്തു കോട്ടപ്പടിക്ക് കൊണ്ടുപോയി കോട്ടയിലാക്കി പാർപ്പിച്ചാൻ തുടങ്ങുന്നേരം രണ്ടായിരത്തിലുള്ള ലോകരിൽ ചിലരുചെന്നു കണ്ടു കോട്ടകിലയ താറെ പറഞ്ഞു ബോധി

പിച്ച് പെണ്ണപിള്ളയെ മങ്ങാട്ടിരിപ്പുടത്തിൽ തമ്പുരാൻ അടീവ
 തത്തി ഇരിക്കുന്നേടത്തുതന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി പാർപ്പിക്കുകയും
 ചെയ്തു. 950-ാ മതിൽ മകരത്തായറ്റ് 5-ാം തിയ്യതി കോട്ടക്കിലെ
 താൽ ലോകത്ത് പാലക്കാട്ടുശേരിനിന്ന് പുറപ്പെട്ടു പട്ടിക്കാട്ടു
 ചൊരത്തിൽ സാമ്പിക്കൽചെന്ന് പാർത്തു പുതുക്കാട്ട് ഇരിന്ന്
 ഇട്ടിക്കോമ്പി അച്ചനും പെരുമ്പടപ്പു സ്വരൂപത്തിങ്കൽ ചില കായ്
 കാരന്മാരുകൂടി സംസാരത്തിനായി വന്നേടത്തു ഇട്ടിക്കോമ്പി
 അച്ചനെ പിടിച്ച് കോട്ടക്കില താൽക്കെ പക്കൽ പെരുമ്പടപ്പു സ്വരൂ
 പത്തിങ്കൽനിന്ന് വന്നിട്ടുള്ള കായ്ക്കാരന്മാരും അച്ചനെ പിടിച്ച്
 കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. മകരം 6-ാം തിയ്യതി അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു
 7-ാം തിയ്യതി ചൊക്കനാഥപുരത്തു കോട്ടയിൽകൊണ്ടുവന്ന് സൂക്ഷി
 കയും ചെയ്തു.

അതിന്റെശേഷം രണ്ടു പെരുപ്പി അച്ചന്മാരും നാലു ആളും
 ഇരുനൂറ്റാറിൽനിന്ന് ചിലരും അരമന കല്ലറക്കു വലിയ മേലേട
 ത്തിൽ ഇട്ടിപ്പങ്ങി അച്ചനും വാക്കാരന്മാരും എളയച്ചനിടത്തിലെ
 പെണ്ണപിള്ളയിരിക്കും തെക്കു പുതുക്കാട്ടുചെന്ന് പെണ്ണപിള്ള
 യും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു അകത്തേത്തററെ കണ്ണിവിട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്ന്
 പാർപ്പിച്ചേടത്തു അന്നുതന്നെ കോട്ടയിൽനിന്ന് ആളു വന്ന്
 പെണ്ണപിള്ളയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ചൊക്കനാഥപുരത്തു കോട്ട
 യിൽ പാർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. 50-ാമതു മുതൽ 55-ാമതു കന്നി
 തായറ്റ് 2-ാം തിയ്യതി വരെക്കു അച്ചനും പെണ്ണ പിള്ളയും ചൊക്ക
 നാഥപുരത്തു കോട്ടയിൽ പാർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതിന്റെ ശേഷം ശ്രീരംഗപട്ടണത്തിൽനിന്ന് നവാബ്
 കല്പിച്ചു കന്നി 1-ാം തിയ്യതി പരമാനും വന്ന് അച്ചൻ അരമനെ
 നിന്ന് മുന്നൂറുപണം ചിലവിന്നും കൊടുത്തു പട്ടണത്തിലേക്കു കൂട്ടി
 കൊണ്ടുപോകയും ചെയ്തു.

ധീരാബീസതു വന്ദ്യ : എന്ന കലിക്ക് കൊല്ലം 93-ാമതു മേട
 മാസം 18-ാം തിയ്യതി ചൊവ്വാഴ്ച പരമേശി കൃഷ്ണരായരുപടയും
 വന്ന് കേരളം നാട് ആക്രമിച്ചാൻ വെളപ്പനാട്ടിലേക്കു വന്നതിന്റെ
 ശേഷം രജറായരെ നീക്കംചെയ്യേണ്ടതിന്ന് നാലു സ്വരൂപ
 ന്നേയും അറിയിച്ചുവരുത്തി കൂടിനിർത്തിച്ചു വെളപ്പനാട്ടു വിട്ടു

പോയാൽ ആക്കം പൊറ്റിയിായി വരികയില്ലെന്നു വിചാരിച്ച നാലു
 സ്വരൂപത്തിങ്കൽനിന്നും കൂടിപ്പറപ്പെട്ട് കൃഷ്ണരായരോട് യുദ്ധം
 ചെയ്ത് രായരെ നിക്കുകയും ചെയ്തു. പിന്നെയും ഒന്നരണ്ടു പ്രാവ
 ശ്യാം രാമയന്നും ദേവപ്പയന്നും പടയംകൂടി കേരളം നാട് ആക്രമി
 ച്ചാൻ വരികയും മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ അവരെ

POONA PETT KAIFYAT

Edited by

SRI K. THULAJARAM KSHIRASAGAR.

श्री:

पुणें पेट कैफियत.

(Continued from page 110 of Volume VII, No. 2.)

त्यांच्या मस्तकी उदक प्रोक्षीला. तेणे कडुन अगदी नेत्रें दिसुन चांगलें पाहुन लागलें व याची करामत सर्व जमीयेतचे लाकोनी पाहुन बहुत आनंद भरत होऊन निरोपं अवलीया पासोन घेऊन आपले एजमाना पासीं सिंगडास जाऊन लागलें. तिकडे हे वर्तमान सर्व विदित्य जालें. यावर आणाजी बहुत संतोश होऊन तजवीज केलाकीं आपली कन्या तीजला हात पायें काही अंग नाही. मासाचा गोळा ऐसें आहे. तिजला अवलीयां पासीं पाठवावें. हात पाये मुख हे सर्व अंग जाहाल्यास अवलीयाचे सनमान निठ करीन व त्याजला राहावयास्त जागा नेमुन देईन-यास काहीं त्याज पासुन खोठ जाहाल्यास जिवानीसी सोडणार नाही. ऐसे शपत करोन आपली कन्या सुमार तेवीस वरुषाची होती तीजला पालखीतं घाळुन समागमे इदवारी लोक पाहुन अवलीया पासी रवाण केला. त्या काली सिंगडाहुन लोक पालखी सुधा पाठहुन दारवल जालें इकडे वर्तमान अवलीयास समजलें. नंतर पालखीतुन मासाचा गोळा काहाडुन पुढे अवलीयाचें टेविलें. त्यावर आपली कीताब पढुन मासाचा गोळावर अवलीयानें हात फिरवीला. तेव्हा सर्व अंग सांगं होऊन बारा वरुषाची कौमारी होऊन राहिली. वाचा फुटल्या म्हणीजें बोलुन लागलीं. ते सर्वास वर्तमान समजलें. यावरी कितेक सिकों पासी जाऊन वर्तमान वास्तव्य सांगितला. यावरी सिकों याजला आती संतुष्टी प्राप्ती होऊन ती कन्या आपली

नव्हें, म्हणुन अवलीयास नजर कळीं आहें. आणि स्वीकरावी म्हणला. यावर अवलीयानी संतुष्ट होऊन तीस आपल्या मांडीवर बैसुन घेऊन शरवत पाजीविला. तदिपासोन अणाजी सिकें याजला अवलीयाची करामती वरदान होऊन अंजन बंद जाला व सन्मान अनेक रीतीने करून लागला. ऐसी काहीं एक दिवस जाहल्या नंतर मुठा नदिच्या कडक्यास पुणेंसर माहादेवाचे देवालय असें. तेथे जाऊन आपल्या वास करावें या प्रकारें अमचे गुरुं यांचे प्रसाद दिलीहुन जाला. सबब अम्ही येथे येवुन पावलों. एते लोका पासीं व देवुळकर पुज्यारी व मालीयांचे समक्षे अवलीयाणें हे अक्षर मुखांतुन काहाडुन लागला. सर्वेच काहीं एक वेळ ब्रम्हण पुज्यारी येथं राहणेस योग्य नाहीं ऐसें जाणोन तेथुन निघुन आठ कोस जमीनेवर जऊन राहीला. नंतर अवलीया यानी निसंग माहादेवाचा देवाल्यांत जाऊन उभे राहीला. तेव्हां माहादेवा सोमोर एऊन फकीरास सन्मान करुन म्हणुन लागलाकीं इतकें दिवस हे स्थल अमुचे होत, ते आज पासुन तुमचे ऐसे सांगोन तेव्हाच अद्रश्य जाला. तो फकीर फिरुन पाहाता माहादेवाचे लिंग दितेना. जागा खाली पडली. तो माहादेव आपला जागा सोडून तेथुन दक्षणेस आठ ८ कोसावर पुर नामक ग्रामी पर्वत आहे. तेथे जाऊन वास केला. तो अध्याप तैसेच गडावर आहे. इकडे अवलीया यानी तो जागा चांगला आहेसें समजुन बसला. आणि त्रीण काष्ठ संपादुना परण गडी आधीक वाहडुन लागला. देवालय माहादेवाचें परणें करुन होता. तेथुन आधीक जागा वाहडवीला. हे सर्व वर्तमान सिकीनी समजल्यावर त्यानी व त्याज पासी राहाणार लोक व सिकीयानी एक मइना म्हणीजें एक साळंखी पोषीत होता. ते साळखी समक्ष सांगुन लागली जें इतुके दिवस पर्यंत सिकीन व आज पासुन तुरुकान ऐसा जाहाला ऐसे सांगुन संवंच मृत्यु पावली. यावर सिकीयाणी आवलीया सकल सग्राम पुणें प्रांतातील ज्यागीर, दिधला व जागा नीट चांगले बांधुन दिदला. ऐसें काहि येक दिवस गुजारल्यावर आणाजी राव सिकीयानी सिव्हगडावर आसुन

मृत्युपावला यांवर सिकीयानी अवलियास कळस ग्राम पुणे प्रांतांतील ज्यागीर दिदला. वं जागाहि नीट चांगलें बांधुन दिधला. ऐस काहीं एक दिवस गुजरल्यावर आणाजी राव सिकीयानी सिवगडावर आसुन मृत्यु पावला. तो शके ११७९ अकरासैं पंचाहत्तर. याजवर त्यांचा लेंक जैसिंग सिकी याजला वरुषें ३० तीसची असें. तो सदरहु गडावरी हुकुमत करीत होता. इकडे अवलीयानी सिकीची कन्यास अपला पुतणा सैद इसामुदीन यास लग्न केला. त्याचें सिलसिलें व पुरुषानें अध्याप पुणेंत सदरहु देवळांतच मसीद आहे. तैसे काहीं काल लोटलेंवर शके १२१२ बारासैं बारा ांत जैसिंग सिकीयाची कारकिर्दींत बाराआइ यानी चाकण्णाच किल्ल्याचे बंदोबस्त करोन आपण तेथे राहुन सदरहु सिकीयास कमजोर करोन पुणेंत अमल केला. तेव्हा पुणें १, कुभारी १, कासारी १ एकुन तीने गावाकडुन एक गाव केला. पुणेखर, केदार नारायण हे दोनी देवताचे पुजा धर्माधिकारी ब्रम्हण राजरुषी करीत असें. तो स्थळ येवनानी दरगा केला. सब सदरहु देवळाचें पुजे चांगवामौजे कलस १. व येरंडवान १ माना जाले म्हणीजें जप्ती करुन दरगास ज्यारी केले. सदर दोन गावा पैकीं कलस गाव एक ज्यारी केली व येवनानी म्हणुन लागले कीं तुम्ही मुसलमान जाहाल्यास गाव खावुन पुजा करणें. त्यावरून धर्माधिकारी याचें वंशांताले पुरुष येवन होऊन दरग्याचे पुजा करुन गाव खावुन लागला. त्याचीं वंशीचे हाली मुज्यावर दरगांत आहेत. त्यानी सदरहु सांगितले ते तपशील. १ कोट नवीन तयार केला. त्यांत बोळा महादेव निर्माण करुन त्याच्या पुजा धर्माधिकारी करीत होता. व कोट भोंताले वस्ती दरगा व मोहीत राव देशमुख व देशपांडे त्या उपरी उदमी रुगवेदी ब्रम्हणाचे घरे धर्माधिकारी यांचे घर वगैरे होते.

१. फकीर पैगदर याचें कंदरी जालें तपशील.

नारायण देवाचे जागेवर सेख इसामुद्दिन यांचे कंदरी असे. पुणेश्वर माहादेव केदार माहादेव त्याचे स्थळी सेख सिकंदराचे दरगा जाला असे. जुना दाखल नंदी व देवळाची अकरा कुंभार ऐसी जवळी आहे. गारपीर गांवात बाहेर पुर्वेस जाला असे. बाबासुरीख गावच्या दक्षणेस परिमना गाव असे. मुला मुठा नदी संगमी कंदर जाले आहे तीस बीबी म्हणतात. सैदानी ही म्हणतात. एकुन सात कंदारा. कुलकर्णी चे काम पुणे, कुंभारी व कसारी हे तीनी गांवी चालत होतात. गावां एक गांव जाला म्हणजे तेथील माणुस कुलकर्णी भाराईत होतात. त्यास तबसील. लालगे १. डारले १. व बावडकर १. ऐकुन तीन. माहार तीनीस तपसील. चेव्हणे १. जावले १. व बुरके १. एकुन तीन. नाहावी म्हणीजे हज्याम. याची तपसील. खडके हजाम १. अडाव हजाम १ व. जागर हजाम. एकुन तीने कलम. येथे गोलक सेठ व्यवहारी माहाजन यांचे घरे होते. येणे प्रमाण पुण्यातील वस्ती अमल दारा आहे. यांची असतां आणि सीकेंयांची कमजोर होऊन राहिला. सवब त्यांचे शक सरला. आलिकडे सिकेंचे वंशस्त यणी काही यराक्रम केला नडिहत भुत्राघे नाव निशी तपशील. जैसीग याचे चिरंजीव कानोजी सीले जाहला होता. ऐसी काहि दिवसावर बाशाईच दिवसांत जैसीग मृत्यु पावला. तो गेल्यावर त्याचे चिरंजीव कानोजी नोकर होवुन राहिला. पन्नास वरुश पावेतो वांचुन सेवटास अवसान काली सिंह गडाहुन वेगळा होवुन मुसे खारो मावला पासी सीरकावडी हा गांव असे तो तेथे मृत्यु पावला.

यांचे चिरंजीव कुवस्जी सिकें. च्याळीस वरुषे पावेतो वांचुन सिंहगडास तीनी कोसावर नैरुत्य भागी अगलमा गाव असे तेथे मृत्यु पावला. यांचे चिरंजीव दाजी सिकें विस वरुषे पावेतो वांचुन सिंहगडास नैरुक्त भायी चौथा कोसावर कांचवा येथे मृत्यु पावला.

येणेप्रमाणे सिकाचे वंशस्ते जाहलें. परंतु जैसिंग सिका तावेतोच अमल चालीला. तेव्हाच पाशाई अलें. जबरदस्तीन अरबीचे शिपाई पुणेचे वस्ती रुवाधीन केले. नंतर काहि दिवसरवर अमल जागा जागा करून लागलें. शके १४०० चौदासैं यांत श्रीपंपांतीर विद्यानगर उर्फ विजयनगर येथ राजा कृष्णराये याणी दौलताबाद नगर पावेतो मुलुक कब्जी करून जागा जागा आपले अमल बसवून पाळेगारी व मावसगीरीयां पासून पैकें वसूल होऊन विजयनगर अनेगोंदी येथें राज्यास पावत होती सर्व हुकुमत पंपातीर करांची होती परंतु इतर कोणी मुसलमान व पाळेगारी लोक पैरी करीत नव्हतें. देशेस्त तैलंगण व माहाराष्ट्र लोक कृष्णातीर व इतर नजदीक प्रदेशें मुलुकांची अमल विजयनगर करांचीच असैं असतां मराठे राज्यानी तजवीज केलीं कीं उत्तर प्रांत महाराष्ट्र वगैरेस अपणाकडून तेथील अमलकरणेंस अमीर मातबर लोकास वेंचून काहडून रवाणा करावी. ऐसे तजवीज करीत असून राज्य सुखाने करीत होते. येणेप्रमाणें असतां अनेगोंदी राजा कडून येथील व विज्यापुर वगैरें प्रांतें सुध्य मुलुकाची बंदोबतीस्तव पांच जण अमीर त्याज पासी चाकर होतें. त्यास या मुलुकांत येकं येकं जागा नेमुन अपाल्या पासून बंदोबस्तीस पाठवीलें. सदरहु अमीर सरदार याणि तेथुन रुख सतरा राज्यां पासून या मुलुकांत पाठवून विज्यापुर व बिदर व दौलताबाद व राड प्रतें ऐसे ठिकाणिची बंदोबस्ती करून बंडलोकास जेर करून खंडण्या घेवून आपलें एजमान यास कितेंक पैके पाठवून व कितेंक आपले फौजाचें स्वर्चासि टेवून घेवून खजीना जवळ बळगावीत होतें. ऐसे कितेंक दिवस मुलुकाची अवदानी करून राहिलें. काहीं दिवस गेल्यावर आपलें राज्यास मान संमान करणेंचे सोडून दिलेहे. मुलुकांतील पैकें पाठविनासैं जालें आपणच जोर करून फौजाचे भरणी करून राहिलें. तेव्हां या मुलुकांत पंजे पातशाहा म्हणीजे पांच ठिकाणि राहिले होते. सबब दखानी पातशा म्हणुनघेतलें परंतु हिंदुस्थाना कडील नाहित. दक्षणेच अमीर आहेत. त्या काळी विजापुसास यंथील अमीर

आहेत. ते समयीं या प्रांतिंत हिंदु राज्याची पराक्रम विशेष नाहि. मुख्य अनेगोंदी करांची होते असें किंतेक दिवस गुजरल्या तागती अहमदनगर येथील वाली अहमद निजामशाहा बंदरी असता अहमदगरा समीप उत्तरेस भृगु रुषीचे अश्रम व त्या समीप सीणा नदी येती. तेथे रुषी काही दिवस तप करोन आपले हस्तानें माहादेवास प्रतीष्टा करुन गुप्त झाले. त्याकाली रुषीच अश्रम व माहादेवाचे देवालय जाला तो अध्याप साबुत आहे. व माहादेवाचे कंठातुन उदक निघत ओह त्यासमीप रुषीनी गुप्त जाहले स्थलास ठेकडी म्हणतात व अश्रमी लाहाण येक गाव जाला. त्यास भीमार म्हणतात तो गाव प्राचीन नंतर आलीकडे येवन मुसलमान यांची प्रबल्येता जाहाल्यावरी शहर व विलातीया करणेस प्रारंभ करणे जाला. त्याचे शहर तयार जाला. तो सन ९०८ गौसे आठ हिजरी विलायता तयार करणेस प्रारंभ जाहाला. तो ९०८ गौसे आठ हिजरी त्या प्रकारे जाहला नंतर बंदरी अहमद निजामशाहा मृत्यु पावला. त्याचे लेंक बाराहान निजामशाहा जाला. यानी किल्लेचे कामगिरी करविले. मग त्याचे लेंक हसन निजामशाहर याणे फौज बंदी जास्ती कराने कानडे अनेगोंदी रामराजासी दोषे बीज्यापुरच्या वाली सुध्दा येक होवुन लाढाई करुन सदरहु राजाचे डोई आपल्या वस्तीचप मांग म्हणीजे माहार याजा हतुन कापुन अणिला. तोफा वगैरे तयार करुन अहमदनगरासमीप ठेविलें. तो जागा अध्याप कायम आहे. सिनी तोफा पैकीं येक तोफा तीच नांव मुलुक मैदान आहे. ती बीज्यापुरांत आहे. त्यावर फारसीने लिहिलि आहे. अद्याप मजबुत आहे परंतु तो तोफा नकारी जाहाली नाही येथोर प्रसंग बाहारी जाला. नंतर या प्रांतीत पुणेस दाहा पंदरा कोसाचे अतेने महाराटे लोक जीरायत वगैरे करुन काळ हरण करीत होते. त्या पैकी प्रथम या मुलुकांत मराहाटे भोंसले नांव पावणेस कारणकीं पहिले हिंदुस्थान प्रांती उदेपुर येथील राजा क्षेत्रीय जातीचा होता. त्याचे नांव राणा यानें सदरहु जागी राजेधानीं करुन राज्येभार करीत असतां ऐसे काहिं दिवस जाहाल्यावर राणा

यानें अनेक आपले स्वजातीचे स्त्रीस लग्न केला त्या पैकी काहि दाधें स्त्रीयांस दोध पुत्र जाहालें. आठ दाहा वरुषाचे उमर असतां येक्या दिवसीं राणा उशःकालास मुख प्रछाळन करणेस दिवास खाण्याचें कांठी येक्या चौकीवर वसला. तेव्हा अनेक तत्त्व इमारती बदल चहु मुलुकाहुन आणाने दिवानखान्या समोर झारणा केलें होतें. त्याकाळी घोघे पुत्र सुतारणीचे पोटीचें राणासमक्षे उभे राहुन तत्त्वातावर नजर करुन वडील मुल राणासी म्हणुन लागलाकीं “राणाजी हे तत्त्वचागले मजबुत इमारतीचे नव्हे.” एवढें उक्षेरे मुलानें उच्चार करीतांच राणा उत्तर केलाकीं. शेवट जातीची मर्यादा काहि चुकली नाहि. येथार्त बहिरंग दिवुन आलीं. कमसल यैसै राणानें समजुन मागांती दोधे मुलास व मुलाचे आईस या त्रीवर्गास आपल्या माहालांतुन काहडुन प्रथेक एक स्थळ नेमुन त्यांचे पोटाचे बंदोबस्ती करुन ठेविलें होतें. ऐसे कित्तेक दिवस गुजारल्यान ती दोधे भांवास एकास एक चित्त शुधी नाहिसे होवुन वडील पुत्र आपल्या बाप राणा याज पासुन निरोप घेवुन देशण प्रांती विराड देश्या जीलेस पोहंचुन राहिलें धाकुठा देशीच राहिला इकडे बहुत दिवस राहुन शरीर समादि विराड या जिल्हेंत करुन राहिला. यास उपनाम भोसलें म्हणतात. यास निमित्त काय म्हणीजें आसल क्षत्रोयाचें पोढो जाहाल्यास भोसलें नाव नाहि कमसल करीतानावयैसा जाला. यास मुल क्षेत्रायापासुन आहें. यास साक्षी म्हणिजे दाखल फारसी किताबी खजाना, अमीरापांत उदयपुर राणा यांची जिमर लिहितो. त्यांत या प्रमाणें तपसील जाणुन आणि भोसलें यांचे कारण सुधां सविस्तारें कडुन लिहिला आहें. सदरहु विराड जिल्यांत राहुन काळहरण करीत होता. नंतर तेथुन निघुन प्रतीष्ठान गंगा गोदावरी तीर उर्फ पाठणा या मुलुकांत पोहंचुन तेथे काहि दिवस असुन गुजारन करुन होता. ऐसै एक दोनी पिडी जाहाल्या वर्गी तेथुन पुणें प्रांती येवन न मुसलमान यांचें अमल असतां पावस तालुकेस पोहंचुन जिरायेत वर्गैरे करुन सरकारास

मुसलमान याजकडून कमलदार आहे त्यास जिरायीतेची हिसा कौला प्रमाणे बामोजीबा देवुन आपण खुसीकडोन असतां मागे सदरहु तालुकेंत एक दोनी खेडयाची मावलगी घेवुन जाहले म्हणीजे प्रथम या मुळकांत प्रभल मराठे पैकीं जाला. व लौकीक व मुर्दुमी संपादिला. त्याची तपशलि. बाबाजी भोंसले पहिल्या मौजे हिंणणी. बिराड व देवुल गाव वगैरे तालुकें पावस प्रांत पुणें येथील पाटीलुगी करुन होते. नंतर त्याचा चिरंजीव दोधे वडील लोकाजी भोंसलें धाकुटे विठोजी भोंसलें पाटीलकीं करुन होता लग्न जाली. नंतर लुखजी जाधव रायांचें दौलतबादी निजाम शाहा यांचें मानसबदार होता. चाकरीस होता. तेथें काहि दिवस असुव मग त्या विठोजी यास पुत्र आठ जाहालें. ते तपसीलवार.

खेलोजी भोंसले १. मेदाजी भोंसले १. आणि काहि साहा भवंड असें.

येकुन आठ पुत्र जालें. त्यांत खेलोजी भोंसलें यांच नाव खेला कारणें ठेविले होतें. कपट फार असें. तयास्तव अवरंगजेब पातशाहा यानी दिलीस तत्वा पुढें हला करुन मारीलें मालोजीस पुत्र नव्हते. यास्तव त्याचे स्त्रीनें अहमदनगरचे पिरास नवस केला. जे पुत्र जाला तर तुझे नाव ठेवीन.

(To be continued)

TADHKIRAT-AL-ANSĀB

Edited by

SYED HAMZA HUSAIN, MUNSHI-E-FAZIL.

Continued from page 130 of Volume VII, No. 2.

ازیں بی بی ۳ پسر و یک دختر هست دختر در قضانہ سندیلہ
کتخدا است و پسران فاکتخدا اند شیخ محمد نجیب ابن ملا
ابوالواعظ کہ در قضانہ سندیلہ کتخدا بودند ازیشان یک دختر
متولد شد آنرا در برادری نانہالی او کتخدا کردند اولاد دختر شیخ
محمد نجیب حالا ہم باقی است قاضی عبدالماجد ابن قاضی
صدور کہ عالم و قاضی متدین بودند و بسیار فضایل و کمالات می
داشتند اول در برادری نانہالی خود در کاکوری کتخدا شدند ازیں
بی بی مولوی عبدالواحد و یک دختر متولد شدند دختر را با
شیخ اولیا کہ نبیرہ حضرت بہاؤالدین ذکریا ملتانی و نواسہ
حضرت مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی بودند کتخدا کردند ازیشان
یک پسر کہ محمد فرید نام بود و یک دختر متولد شد دختر
را در سادات کرمانی خیر آبادی کتخدا کردند ازیں دختر اولاد
صاحب الفسبیں باقی نیست شیخ محمد فرید در فتح پور با ہمیشیرہ
شیخ ابوالویس عرف شیخ ادباری کہ از فرزندان حضرت مخدوم
شیخ حسام الدین صدیقی خلیفہ حضرت مخدوم شیخ سارنگ
بودند کتخدا شدند ازیشان شیخ احمد متولد شدند شیخ احمد با
دختر شیخ مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق ابن قاضی عبدالماجد
ہرکامی مسطور کہ نواسی فرزندان حضرت مخدوم سید اشرف
جہانگیر بود کتخدا شدند ازیں بی بی دو دختر متولد شدند یک
را با رفیع الدین محمد خاں قاضی زادہ کوپامو برادر خالقی
خیر الدین خاں بہادر ابن حافظ عبدالحکیم شہید کتخدا کردند ازیں
دختر شیخ احمد مذکور ہیچ اولاد باقی نیست و دختر خود را با حافظ
غلام احمد برادر کلاں این عاصی کتخدا کردند ازیشان دو پسر و یک
دختر هست تفصیل آن در ذکر حافظ غلام احمد تحریر خواهد یافت

بعد وفات اهلیم اول قاضی عبدالماجد در فرزندان حضرت غوث الاعظم
مخدوم سید اشرف جهانگیر در جائس کتخدا شدند قصه نسبت قاضی
عبدالماجد در فرزندان حضرت مخدوم سید اشرف جهانگیر این است
که زندگی سید کمال نبیره حضرت زندگی سید مبارک معلی که نبیره
سید عبدالرزاق همشیره زاده حضرت مخدوم بودند حضرت مخدوم معبر
بودند سلطنت سمنان را ترک نموده راه خدا گرفتند سید عبدالرزاق
همشیره زاده اعیانی را که نبیره حضرت غوث الصمدانی محبوب سبحانی
حضرت غوث الاعظم بودند پسر خوانده و خلیفه و جانشین خود فرموده
بودند و فرمودند که هر کس که این را فرزند من نکوید و این را و
فرزندانی او را ایذا رساند در دنیا و آخرت خراب شود حجت این
معنی در لطایف الشرح مذکور است حضرت زندگی سید کمال
سالک مجذوب بودند کسی را در شرافت و نجابت مقابل خود
نمی شمردند دو دختر و یک پسر از بی بی برادری خود می
داشتند از باعث پیدانشدن نسبت خاطر خواه ایشان یک دختر
ناکتخدا ماند زندگی سید کمال در جمیع قضات صوبه اوده و
اله آباد مریدان خود را برائے تحقیق نسب و نسبت شرفا و نجبا
فرستاده تحقیق نسب و نسبت می نمودند اتفاقاً مریدان
حضرت زندگی سید کمال وارد هرکام شدند فضایل و کمال قاضی
عبدالماجد دیده نسب و نسبت ایشان از بدائون تا هرکام خوب
تحقیق نموده بخدمت حضرت معلی ظاهر ساختند حضرت زندگی
سید کمال مرقوم فضایل و کمالات نسب و نسبت قاضی عبدالماجد
دریافته دختر خود را با قاضی عبدالماجد کتخدا کردند فرزندان
حضرت زندگی سید کمال را دو حالت بود کسیکه در حالت
سلوک پیدا شد حالا در میان آنها اصلاً جذب نیست و اهلیم قاضی
عبدالماجد در حالت جذب پیدا شده بودند در فرزندان پسری
یا دختر ایشان یک صاحب جذب می ماند و بد دعای فرزندان
ایشان که به به اختیاری می کند تیر به هدف است بارها به
تجربه آمده قاضی عبدالماجد را از بی بی بی پسر یک قاضی

محمد اسحق دوم محمد ابراهیم سیوم محمد یعقوب چهارم محمد
 مبین پنجم عبادالله و دو دختر یکے بی بی فاطمه دوم بی بی دولری
 متولد شدند بی بی فاطمه را با مولوی الهداد ابن مولوی الله بخش ابن
 شیخ عبدالهی قنوجی گویاموی کتخدا کردند تفصیل فرزندان ایشان
 در ذکر مولوی الهداد مذکور خواهد شد و بی بی دولری را با
 شیخ ابوسعید ابن ملا ابوالواعظ که بالا مذکور یافتہ کتخدا کردند
 از بی بی دولری هیچ اولاد نشد - قاضی محمد اسحق در کاکوری
 در برادری نانهالی کتخدا شدند ایشان را اولاد بسیار شد لیکن دو
 پسر یکے شیخ مصلح الدین و دویم محمد مسیح و سه ۳ دختر باقی
 مانده بودند دختر کلان را با حافظ شیخ محمد صالح والد
 ماجد والدہ این عاصی و دویمی را با شیخ محمد سعید ابن مولوی
 الهداد در گویامو و سیومی را با شیخ زین العابدین مخدوم زاده
 خیرآبادی که از فرزندان قطب العالم حضرت مخدوم شیخ سعد
 قدس الله سرہ العزیز بودند کتخدا کردند ازین دختر قاضی محمد
 اسحق هیچ اولاد باقی نیست - حضرت مخدوم شیخ سعد مجرب
 بودند برادرزادہ اعیانی خود را پسر خواندہ خلیفہ جانشین خود
 کردند حالا درین مخدوم زاده سوائے شیخ محمد عمر برادرزادہ
 شیخ زین العابدین و دو پسر و یک دختر شیخ محمد عمرو یک
 دختر شیخ زین العابدین که در فرزندان شاه مجتبی قلندر لاهر
 پوری کتخدا شدہ و صاحب اولاد است دیگرے صحیح النسبین باقی
 نیست حضرت قطب العالم مخدوم شیخ سعد قدس الله سرہ العزیز
 قدوائی ساکن قصبہ اُدنام بودند حضرت قاضی قدوہ بنی اسرائیل در
 اولاد یہود ابن حضرت یعقوب علیہ السلام اند حضرت قاضی قدوہ
 شاہزادہ روم بودند - دران وقت ضابطہ روم آن بود کہ اگر دو
 برادر شاہزادہ می بودند برادر کلان سلطان می شد و برادر خورد
 قاضی میگردد - چونکہ نوبت قضا موافق ضابطہ بر حضرت قاضی
 قدوہ رسید ایشان ترک قضا نمودہ راہ خدا اختیار کردند عارف
 با الله شدند و قتیکہ وارد ہندوستان گردیدند بادشاہ ہندوستان بسیار

اعزاز و احترام کرده پنجاه و دو موضع مع زمینداری در سواد لکنو
نیاز حضرت معلی اللہ نمودہ حضرت موصوف آمدہ در نواح لکنو
دران دیہات سکونت ورزیدند و در شرفائے معتبرین آن جواریم
نسبت شدند حالا در شرفائے معتبرین صوبہ اودھ نسبت
قدوائیان ہست ہزار ہا اند در شرافت و نجابت مثل خود دیگرے
را نمی شمارند و بسیار اشجع الناس و صاحب غیرت اند حضرت مخدوم
شیخ سعد و حضرت قاضی شہاب پر کلمہ خلیفہ حضرت بدیع الدین
شاہ مدار و قاضی عبدالکریم کہ حالا کرامت ایشان جاریست ہر کہ
خشت چپوترہ مزار ایشان یعنی قاضی عبدالکریم آوردہ در خانہ
خود می دارد آسیب در خانہ او دخل نمی کند و حضرت مخدوم
اخی جمشید خلیفہ مخدوم جہانیاں جہاں گشت و حضرت
شاہ عبدالرزاق و شیخنا مولانا محبوب ربانی قطب العالم صفی ثانی
حاجی الحرمین غوث الدہر پیر دستگیر حضرت شاہ قدرة اللہ
قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم از فرزندان قاضی قدوہ اند - حضرت پیر
دستگیر غوث الدہر معہرہ بودند مجاہدات و ریاضات شاقہ و کرامات
و خرق عادات و ہر آمدن حاجات آنچہ کہ از حضرت پیر دستگیر
غوث الدہر بظہور آمدہ بعد حضرت مخدوم شاہ صفی از اولیائے
اودھ و آلہ آباد مسموع نشدہ سیفے کبیر یعنی حرز یمانی و دیگر
اواراد و انکار و اشغال موافق اواراد حضرت غوث الصمدانی و پیران
چشت و شیخ الشیوخ شیخ شہاب الدین سہروردی و حضرت
مخدوم جہانیاں جہاں گشت و حضرت مخدوم شاہ صفی بدرجہ
کمال رسانیدہ بودند حالا اسم پاک حضرت پیر و دستگیر غوث
الدہر سیف بران سیفے جلالی است شیخنا یکاد کان نبیاً لربہ و لو
کانت النبوة من بعد جائزاً ہزار ہا از علما و شرفا و عمدہ ہائے آن
جوار و مردم بنگالہ و اکبر آباد و شاہ جہاں آباد و پنجاب داخل
بیعت ارادت حضرت پیر دستگیر شدند این عاصی پر معاصی
مع عیال و اطفال بود کلمہ شہادت بافضل الاعمال داخل غلامی

حضرت پیر دستگیر غوث الدهر است - خلفائے حضرت پیر دستگیر بسیار اند بیشتر خلفا علماء اند *

قصہ غوث الدهر حضرت پیر دستگیر این است کہ حضرت پیر دستگیر از مدتی غوث الدهر شدہ بودند لیکن از زبان مبارک خود گاہے نفرمودہ اخفا نمودہ بودند اتفاقاً برائے عرس حضرت مخدوم شیخ سعد قدس اللہ سرہ العزیز بخیر آباد تشریف آوردند و قتیکہ بروضہ مبارک حضرت مخدوم رسیدند آواز از مزار مبارک حضرت مخدوم آمد السلام علیکم یا غوث الدهر - بسیار مردمان کہ در آنجا حاضر بودند شنیدند - فضایل و کمالات حضرت پیر دستگیر را جدے نیست کہ باحاطہ تحریر و تقریر در آید خارج از طاقت بشریست خلفائے حضرت پیر دستگیر در احوالات حضرت پیر دستگیر کتب ہا نوشتہ اند شیخ مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق ابن قاضی عبدالماجد ہرکامی در فرزندان حضرت ہندگی سید کمال معلی اللہ در برادی نانہالی والد خود در جایس کتخدا شدند - از ایشان دو پسر یکے امام الدین و دیگرے خدا بخش و دو دختر متولد شدند دختر کلان را با شیخ احمد ابن شیخ محمد فرید ابن شیخ اولیا خیرآبادی کہ ذکر ایشان و اولاد ایشان بالا تحریر یافتہ کتخدا کردند و دیگرے را با نور محمد خان قاضی زادہ گوپامو برادر خالائی نواب منیرالدین خان بہادر مرحوم کتخدا کردند ازین دختر شیخ مصلح الدین یکے دختر ہست کہ با اخلاص خان ابن محمد اکرام چودہری قاضی زادہ گوپامو کتخدا است و از دختر مصلح الدین کہ با شیخ احمد مسطور کتخدا بودند دو دختر متولد شدند یکے را با رفیع الدین محمد خان قاضی زادہ گوپامو برادر خالائی خیرالدین خان بہادر ابن حافظ عبدالہکیم شہید و دیگرے را با حافظ غلام احمد برادر کلان این عاصی کتخدا کردند از دختر کلان شیخ احمد کہ با رفیع الدین محمد خان کتخدا بود ہیچ اولاد باقی نماند - و شیخ امام الدین ابن شیخ مصلح الدین ابن قاضی محمد اسحق موصوف لاوڈ ازین جہاں

رفتند و شیخ خدا بخش ابن شیخ مصلح الدین مسطور با دختر
شیخ محمد نواز ابن شیخ محمد ابرار ابن قاضی عبدالماجد
کتخدا شدند از ایشان دو پسر یک مولوی غلام نبی با دختر
محمد فیاض ابن محمد نواز مذکور کتخدا اند و غلام مصطفی ناکتخدا
است شیخ محمد مسیح ابن قاضی محمد اسحق با دختر مولوی
عبدالواجد ابن قاضی عبدالماجد کتخدا بودند حالت جذب بر
ایشان بسیار غالب بود لاولد ازین جهاں رفتند محمد ابرار ابن
قاضی عبدالماجد را یک پسر که محمد نواز بود در قانون گویان
لاہر پور با نواسی قدمائیان کتخدا شده بودند از ایشان دو پسر یک
محمد فیاض و دیگرے شاه عالم و یک دختر هست دختر را با
شیخ خدا بخش ابن شیخ مصلح الدین مرقوم کتخدا کردند چنانکہ
مذکور یافت و محمد فیاض با دختر سید نصیر الدین برادر خورد
شاه بدر عالم صاحب سجادہ مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی کہ با
ہمشیر زادی دانشمند خان کتخدا اند ایشان را دو دختر هستند
یک مولوی غلام نبی مسطور کتخدا است و دیگرے ناکتخدا است
و شاه عالم در برادری نانہال خود در لاہر پور کتخدا اند شیخ
محمد یعقوب ابن قاضی عبدالماجد در قضیانہ سندیلہ کتخدا بودند
لاولد رفتند شیخ محمد مبین ابن قاضی عبدالماجد را دو دختر
بودند یکے را با شیخ محمد جعفر مامون کلاں این عاصی کتخدا
کردند ازین بی بی محمد عصام متولد شدند و دیگر برادر فرزندان
مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی کتخدا کردند ازیشان نور الہدی متولد
شدند نور الہدا لاولد اند شیخ عبد اللہ ابن قاضی عبدالماجد کہ با
دختر دویمی ملا ابوالواعظ ابن قاضی صدور کتخدا بودند ایشان را
ازین بی بی چہار پسر یکے مولوی الہداد و دہیم عبدالرسول سیرم
شیخ حامد چہارم محمد ماہ و یک دختر بود دختر را در قضانہ
سندیلہ کتخدا کردند ازین دختر شیخ عبد اللہ دو پسر یکے مولوی
دین محمد و دیگرے بہاء الدین بودند مولوی دین محمد با ہمشیرہ
محمد عالم در برادری خود کتخدا بودند ازین بی بی بیچ اولاد
نشد و شیخ بہاء الدین در برادری خود کتخدا بودند ایشان را یک

پسر مولوی عبدالرحمن نام است مولوی عبدالرحمن با دختر صدر جهان ابن مداری چودھری سندیلہ کتخدا اند، مولوی الہداد و عبدالرسول پسران شیخ عباد اللہ ابن قاضی عبدالماجد ناکتخدا مانده ازین عالم رفتند و شیخ محمد حامد ابن شیخ عباد اللہ مسطور در محلہ پرنوہ گویامو کتخدا شدند از ایشان دو پسر یکے بدر عالم و دیگرے نظر عالم و دو دختر متولد شدند یکے با شیخ محمد وجیہہ ابن شیخ عبدالعزیز ابن ملا ابوالواعظ کہ بالا مذکور یافتہ کتخدا کردند و دیگر را در قضاات گویامو با شیخ غلام احمد ابن شیخ غلام محمد نواسہ حاجی محمد اشرف قنوجی کتخدا کردند زکی الدین پسر ایشان ناکتخدا در کرناٹک است و اولاد دختری ایشان باقی نیست شیخ بدر عالم ابن شیخ محمد حامد مرقوم در خیر آباد بادختر خال مولوی عبدالرحیم خیر آبادی کتخدا بودند از ایشان دو پسر یکے ظفر عالم و دیگرے مخدوم عالم ناکتخدا است و نظر عالم ابن شیخ حامد ناکتخدا مانده ازین عالم رفتند و شیخ محمد ماہ ابن شیخ عباد اللہ ابن قاضی عبدالماجد ناکتخدا مانده ازین جهان رفتند مولوی عبدالواجد ابن قاضی عبدالماجد جد والدہ این عاصی کہ بادختر کلان ابوالواعظ کتخدا بودند از ایشان حافظ محمد صالح والد والدہ این عاصی و سہ ۳ دختر متولد شدند یکت دختر را در سادات نیشاپوری در اودھ در فرزندان سید ماہرو کہ توصیف و تصحیح نسب ایشان حضرت مخدوم سید اشرف جہانگیر بسیار نوشتہ اند کتخدا کردند از ایشان شاہ ابراہیم متولد شدند شاہ ابراہیم را دو پسر یکے میراسد علی دیگر میرحسن علی هستند عم شاہ ابراہیم باعمہ شاہ احمد زمان صاحب در ردولی کتخدا بودند و دختر دویمی را با حضرت شاہ محمد ماہ ابن مولوی الہداد قنوجی در گویامو کتخدا کردند از ایشان سہ ۳ دختر متولد شدند تفصیل آن در ذکر حضرت شاہ محمد ماہ مذکور خواہد یافت و دختر سیومی مولوی واحد را با شیخ محمد مسیح ابن قاضی محمد اسحق ابن قاضی عبدالماجد کتخدا کردند ایشان ازین عالم لاوادم رفتند حافظ شیخ محمد صالح

ابن مولوي عبدالواحد ابن قاضي عبدالماجد که حافظ و عالم بودند و با فقرا بسيار صحبت مي داشتند چنانچه کتابي در احوال فقرا که با ايشان در هندوستان و دکن ملاقات کرده بودند تصنيف کرده اند بادرختر قاضي محمد اسحق ابن قاضي عبدالماجد کتخدا بودند از ايشان سه ۳ پسر يک شيخ محمد جعفر دويم شيخ محمد علي ميموم شيخ محمد ارشد و سه ۳ دختر متولد شدند دختر کلان را با ملا معزالدين مفتي در گوپامو کتخدا کردند اين خاله اين عاصي لاولد از اين جهان رفتند و دختر دويمي را باشيخ عبدالواسع ابن شيخ محمد حيات ابن شيخ عبدالرحيم ابن شيخ عبدالقادر ابن شيخ نعمت الله ابن شيخ عبدالحي قنوجي گوپاموي کتخدا کردند ذکر اولاد ايشان در احوال شيخ عبدالواسع مسطور خواهد شد و ميموم والده ماجده اين عاصي تفصيل فرزندان والده ماجده بالا مذکور گرديد شيخ محمد جعفر ابن حافظ شيخ محمد صالح اول با دختر شيخ محمد مبين ابن قاضي عبدالماجد کتخدا شدند از اين بي بي شيخ محمد عصام متولد شدند شيخ محمد عصام بادرختر دويمي شيخ عبدالواسع قنوجي مرقوم کتخدا کردند از اين عالم لاولد رفتند شيخ محمد جعفر مامون کلان اين عاصي بعد وفات والده محمد عصام با همشيره خالائي مولوي عظيم الدين خان لارپوري در قانون گويان لارپور که در جوار خيرآباد بسيار اعتبار شرافت و نهجابت مي دارند کتخدائي کردند از اين بي بي يک پسر که محمد مهدي نام است متولد شدند محمد مهدي بادرختر شيخ محمد ارشد عم خورد کتخدا اند ايشان را دو پسر يک عبدالواحد و ديگر محمد لقمانستند شيخ محمد علي ابن حافظ شيخ محمد صالح با دختر شيخ عبدالعزيز ابن ملان ابوالواعظ کتخدا شدند لاولد از اين عالم فتند شيخ محمد ارشد ابن حافظ شيخ محمد صالح اول دختر مولوي عبدالواحد مفتي الکنهو که شيخ عثماني از فرزندان اعظم ثاني بودند کتخدا شدند از اين بي بي يک پسر که احمد حسين نام بود و يک دختر متولد شد دختر را با غلام امام ابن قاضي حفظ المک ابن شيخ

ابوسعید ابن ملان ابوالواعظ کتخدا کردند از ایشان یک دختر هست که با پسر قاضی محمد ضمیر ابن نجم الواعظ خان ابن شیخ ابوسعید مذکور کتخدا است مفتیان لکهنو بسیار اعتبار شرافت در آن جوار و دیار می دارند چنانچه نسبت های ایشان با بهنوریان لکهنو و با قدوائیان و فرزندان قطب العالم حضرت مخدوم شاه صفی قدس الله سره العزیز در صفی پور با مردم قضیانه و حقانی و مخدوم زاد های سندیل و با مخدوم زاد های کاکوری و باقضات هرکام است شیخ محمد ارشد مامون خورد این عاصی بعد وفات والده احمد حسین بادختر دویم سید شکرالله که از فرزندان مخدوم سید الهدیہ خیر آبادی بودند کتخدائی کردند ازین بی بی دو پسر یک مولوی محمد صالح و دیگر مولوی فضل امام و دو دختر متولد شدند یک دختر را با محمد مهدی برادر زاده خود کتخدا کردند چنانچه بالا مذکور شده و دیگرے را با سید نعمت الله پسر سید غلام احمد عرف سید مدن که نواسه سید شکرالله و از فرزندان مخدوم سید الهدیہ است کتخدا کردند سید شکرالله در فرزندان مخدوم سید علاوالدین سندیلوی صاحب ولایت سندیل کتخدا بودند سید شکرالله را ۳ دختر شدند یک اہلیہ سید غلام احمد عرف سید مدن مذکور دویم اہلیہ شیخ محمد ارشد مامون خورد این عاصی میوم با پسر شیخ محمد عمر برادر زاده شیخ زین العابدین مخدوم زادها فرزند مخدوم حضرت شیخ سعد قدس الله مره العزیز کتخدا بود لاوادی ازین جہاں رفت شیخ احمد حسین ابن شیخ محمد ارشد مسطور بادختر شیخ محمد و جمیع الدین شیخ عبدالعزیز ابن ملان ابوالواعظ کہ نواسی قضات سندیلہ است کتخدا شد از ایشان ۳ پسر یک فضل احمد دویم غلام نجف میوم غلام حضرت و یک دختر متولد شد دختر را با فلاح الدین پسر افضل الدین محمد خان برادر دلاں این عاصی کتخدا کردند ۳ پسر ناکتخدا اند و مولوی محمد صالح و فضل امام ناکتخدا اند فرزندان قاضی عمادالدین بدائنی فاروقی جد مادری این عاصی را بلاواسطہ نسبت پسری و دختری با فرزندان مخدوم شیخ سعدی

ساکن کاکوری و نسبت پسری با فرزندان حضرت سید عبدالرزاق، که ندبیره حضرت غوث الاعظم و ہمیشہ زانہ حضرت غوث العالم مخدوم سید اشرف جہانگیر بودند و با صدیقیان اودھ صدر پور و فاروقیان و قانون گویان لاهر پور و قضانہ سندیلہ و فرزندان حضرت بہاء الدین ذکریا ملتانی و فرزندان مخدوم شیخ الہدیہ خیر آبادی رضوی شنورانی فرزندان مخدوم سید علاء الدین سندیلوی و فرزندان مخدوم شاہ حسام الدین فتح پوری و نسبت دختری با فرزندان سید ماہرو اودھی نیشاپوری و باقضات و مفتیان گویامو و نسبت دختری پیشتر و نسبت پسری یک با تاجو جیان گویامو و نسبت پسری با مردم محلہ پرنوہ گویامو و بجنوریان لکھنؤ و با فرزندان اعظم ثانی مفتیان لکھنؤ و یک نسبت دختری با فرزندان مخدوم شیخ سعد خیر آبادی ہست و بواسطہ نسبت ہائے مسطورہ با شرفائے معتبرین جوار و دیار قضات صوبہ اودھ نسبت ہست شیخ عبدالسبحان شہید برادر کلاں ابن عاصی با دختر نواب محمد منیر الدین خان بہادر کہ نواسی محمد سعید ابن مولوی الہداد لند کتخدا شدند از ایشان یک پسر ذکی الدین محمد خان نام است ہستند خان مذکور اول با دختر شیخ عبدالرحمن عم خود کتخدا شدند این بی بی ازین عالم لاولد رفت بعد ازین با دختر مفتی محمد امان ابن شیخ ابو سعید مفتی ابن شیخ علیم اللہ ابن شیخ عبداللہ ابن شیخ عیسیٰ ابن شیخ آدم مفتی صدیقی کہ از فرزندان شیخ الشیوخ شیخ شہاب الدین سہروردی اند کتخدا شدند ازین بی بی دو پسر یکے نعیم الدین و دیگر معظم الحق ہست شیخ آدم مفتی مذکور با دختر حضرت مخدوم الہدیہ خیر آبادی کہ بی بی جمیلہ نام بود کتخدا بودند از شیخ عیسیٰ مفتی متولد شدند شیخ عیسیٰ با دختر بندگی جعفر ابن قطب الاقطاب حضرت بندگی نظام الدین امیہٹوری کتخدا شدند حضرت بندگی شیخ عثمانی اند شیخ عیسیٰ مرقوم را از دختر بندگی جعفر سہ ۳ پسر یکے جد ملان معزالدین دوم شیخ عبید اللہ میوم ملان و جیہ الدین ثانی و دو دختر متولد شدند یک دختر را با مولوی اللہ بخش ابن شیخ عبدالہی قنوجی

و دیگرے را در محلہ خطیبان گویامو کتخدا کردند، جد ملان
معزالدین ملان وجیہ الدین ثانی در امیٹھی بہ نانہال خود کتخدا
شدند و مفتی عبداللہ در قضاۃ اہرام با دختر قاضی صدور
کتخدا شدند از ایشان دو پسر یکے شیخ عیسی عرف شیخ میان دویم
مفتی علیم اللہ و یک دختر متولد شد دختر را با شیخ عبدالرحیم
ابن شیخ عبدالقادر ابن شیخ نعمت اللہ ابن شیخ عبداللہ قنوجی
کتخدا کردند و در اولاد شیخ میان کسے صحیح النسبین باقی نماندہ
مفتی علیم اللہ در امیٹھی در فرزندان حضرت بزدگی کتخدا شدند
از ایشان دو پسر یکے مفتی ابوسعید دویم شیخ محمد غوث و سہ ۳
دختر متولد شدند یک دختر را با شیخ محمد مراد ابن مولوی
الہداد قنوجی کتخدا کردند دویم را در فرزندان حضرت مخدوم
سید الہدیہ خیر آبادی و میومی را در فرزندان حضرت بزدگی کتخدا
کردند ازین ہر سہ ۳ اولاد ہست از شیخ محمد غوث اولاد صحیح
النسبین نیست و مفتی ابوسعید در فرزندان حضرت مخدوم
سید الہدیہ خیر آبادی کتخدا بودند از ایشان دو پسر یکے مفتی محمد
امان دویم شیخ عبدالغنی و دو دختر متولد شدند اول دختر کلاں را
با حافظ سید محمد شعیب کہ از فرزندان مخدوم سید الہدیہ اند
کتخدا کردند ازین بی بی یک پسر کہ حافظ محمد اسمعیل نام است
متولد شدند این بی بی ازین جہاں رفت - بعد وفات والدہ حافظ محمد
اسمعیل دختر خورد را با حافظ محمد شعیب مذکور کتخدا کردند از ایشان
پنج پسر یکے حافظ محمد صالح دویم حافظ محمد وجہ سیم محمد زکریا
چہارم محمد عیسی پنجم مولوی حافظ محمد موسی و یک دختر
متولد شدند حافظ محمد اسمعیل با دختر مولوی احمد اللہ ابن حاجی
صیف الدین کتخدا اند و حافظ محمد صالح مرحوم با دختر مولوی
عبدالرحیم خیر آبادی کتخدا بودند و محمد وجہ با دختر سید نظام
الدین عم زادہ مولوی محمد اسحق و شاہ ہدا عارف با اللہ و سید
محمد زکریا با دختر مولوی عبدالصمد عم زادہ مولوی عبدالرحیم مذکور
کہ از دختر نواسی خالہ نواب صاحب قبلہ شہید رحمۃ اللہ علیہ
است کتخدا اند و سید عیسی با دختر کلاں مفتی محمد امان مسطور

کتبخدا بودند ازین عالم لا ولد رفتید و مولوی محمد موسی با دختر
سید محمد حنیف ابن سید حفیظ الله ابن سید حیات الله برادر
اعیانی حاجی صفت الله کتبخدا اند و دختر با سید محمد مهدی
ابن سید حکمت الله ابن سید حیات الله مذکور که نواسه برادر اعیانی
مفتی محمد امان مرقوم است کتبخدا است *

فرزندان مخدوم سید نظام الدین عرف سید الهدیه خیر آبادی
بسیار اعتبار نجابت و شرافت می دارند و در فرزندان حضرت
مخدوم معلی الله بسیار اولیاء و علماء و فضلا و حفاظ پیدا شدند و
حالا بر علماء و فضلا و حفاظ درمیان ایشان هستند شیخنا و مولانا
حضرت شاه یسین بلگرامی که عارف با الله و قطب زمانه بودند
بسیار کرامات و خرق عادات از ذات پاک ایشان بظهور آمده و
مرشد حضرت پیر دستگیر غوث الدار بودند نبیره حضرت شاه
رکن الدین برادر زاده اعیانی مخدوم سید الهدیه و صاحب ولایت
بلگرام هستند فرزندان مخدوم معلی الیه را با فرزندان حضرت بندگان
نظام الدین امیثهوی و از صدر پور و لاهور و فتح پور و از قنوجیان
و مفتیان و قضات و جعفریان گویا نسبت با است شیخ عبدالغنی ابن
ابوسعید مفتی در فرزندان مخدوم سید علاء الدین سندیلوی کتبخدا
بودند از ایشان یک دختر است که با سید حکمت الله برادر زاده
حاجی صفت الله خیر آبادی کتبخدا است مفتی محمد امان اول
با دختر ملان معزالدین مفتی که نواسی فرزندان حضرت بندگان بود
کتبخدا شدند ازین بی بی یک پسر که مفتی محمد ولی نام بود و
سه دختر متولد شدند یک دختر را با سید عیسی ابن حافظ
محمد شعیب که بالا مذکور شده کتبخدا کردند ازین عالم لا ولد رفت
و دختر دریمی را بازکی الدین محمد خان برادر زاده ابن عاصی و
دختر سیوم را با مفتاح الحق ابن مصباح الله خان ابن شیخ محمد
روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوہابی قنوجی کتبخدا کردند
ازین مرد و اولاد است مفتی محمد ولی با دختر شیخ نجیب الدین
ابن ملان معزالدین مسطور که این نیز نواسی فرزندان حضرت بندگان
است کتبخدا شدند از ایشان چهار پسر یک مفتی محمد یحیی و دیگر

محمد اسماعیل و سیوم محمد اسحق چهارم محمد یعقوب متولد شدند
 مفتی محمد یحیی با دختر مولوی حاجی احمد الله مفتی که نواسه
 ملان معزالدین اند و با دختر کلان شیخ نجیب الدین ابن ملان
 معزالدین کتخدا هستند کتخدا شدند و سه پسر مفتی محمد ولی
 ناکتخدا اند در محله مفتیان گویامو سوائے فرزندان مفتی محمد
 امان مذکور و مولوی حاجی احمد الله مفتی دیگر صحیح النسبین
 قابل هم نسبتی باقی نمانده فرزندان شیخ آدم صدیقی مفتی گویامو
 را بلا واسطه نسبت پسری و دختری با فرزندان حضرت مخدوم سید
 الهدیه خیر آبادی و با فرزندان حضرت بندگان نظام الدین امیثهوی
 و نسبت پسری با قضاات هرکام و قانون گویان لاهر پور و فرزندان
 مخدوم سید علاء الدین سندیلوی و نسبت دختری با قنوجیان
 گویامو و سادات قصبه مذکور هست و یک نسبت دختری با رئیس
 خطیبان گویامو در زمانه قاضی شده بود بواسطه نسبت های مذکوره
 با شرفائے معتبرین قصبات و جوار و دیار صوبه اوده نسبت های
 است آنچه که مردم قصبات و جوار و دیار صوبه اوده نسبت های
 است آنچه که مردم قصبات گویامو در حق مفتیان قصبه مذکور
 و مفتیان قصبه مسطور در حق قضاات قصبه مرقوم میگویند
 همه از راه عناد و حسد و نقص و نفاق که فیما بین اینها از وقت
 سکونت گویامو تا الان است هست زیرا که نسبتهای فریقین در
 معتبرین شرفائے محله جات گویامو و در شرفائے معتبرین جوار و
 دیار صوبه اوده که از وقت سکونت گویامو تا الحال است دلالت
 بر قول این عاصی میکند پس گفته فریقین در حق یکدیگر معتبر
 و صحیح نیست وزکی الدین محمد خان موصوف که با دختر افغان
 ساکن باونی نکاح کردند از آن یک دختر و چهار پسر هستند یکی
 محمد علی دویم احمد علی سیوم نور علی چهارم حمایت علی همه
 ناکتخدا اند شیخ عبدالرحمن برادر کلان با دختر کلان شیخ عبدالواحد
 ابن شیخ محمد مراد ابن مولوی الہداد که عابده و زاهده صاحب
 اوراد و وظائف اند کتخدا شدند از ایشان یک دختر متولد شده که
 بزکی الدین محمد خان کتخدا بودند لاوادی ازین جہاں رفت حاجی

حافظ غلام احمد برادر کلاں این عاصی عارف بالله و صاحب جذب و سیف زبان و در سخاوت و رحم دلی عظیم المثال بودند حالت کشف بر ایشان بسیار غالب بود آنچه که ایشان می گفتند آنچنان بظهور می آید چنانچه اکثر عالم تجربه کرده با دختر خوزد شیخ احمد خیر آبادی که بالا مذکور یافته کتبخدا شدند از ایشان دو پسر یک حاجی الحرمین مولوی غلام محمد محدث و دیگر قطب الدین احمد و یک دختر متولد شد دختر را با برهان الدین ابن شیخ احسان الله ابن شیخ محمد وارث ابن شیخ محمد سعید ابن مولوی الہداد کتبخدا کردند مولوی غلام محمد محدث خلیفہ و مرید حضرت غوث الدہر پیر دستگیر شاہ قدرت الله قدس الله سرہ العزیز هستند و شہرہ علم و فضل ایشان از روم تا بہ ہند است و حالا در بیت الخلیل در ملک شام درس حدیث می کنند با دختر افضل الدین محمد خان عم خود کتبخدا شدند این بی بی ازین عالم لاوہ رفت و قطب الدین احمد با دختر حاجی فضل الله ابن شیخ شکر الله ابن شیخ عبدالواسع کتبخدا است از ان یک پسر کہ قدرت محمد نام است افضل الدین محمد خان برادر کلاں این عاصی با دختر کلاں شیخ محمد روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوہابی کتبخدا اند ازین بی بی دو پسر یک مولوی شاہ صلاح الدین دویم فلاح الدین و یک دختر متولد شدند دختر را با مولوی غلام محمد محدث کتبخدا کردند ازین عالم لاوہ رفت مولوی شاہ صلاح الدین کہ در صلاح و تقوی و علم فقہ و اخلاق و دیگر علوم دینی فرید العصر عظیم المثال اند بسیار فضایل و کمالات ظاہری و باطنی می دارند بیعت ارادت بجناب حضرت غوث الدہر پیر دستگیر حضرت شاہ قدرت الله قدس الله سرہ العزیز و خلافت از جناب مرشدنا و مولانا حضرت شاہ غلام میر عرف پیر میان خلف قطب زمانہ حضرت شاہ یسین بلگرامی قدس الله سرہ العزیز مولوی شاہ صلاح الدین ہست مولوی محمد اعظم سندیلوی کہ جامع کمالات ظاہری و باطنی و از مشاہیر علما و ہند بودند

اکثر می فرمودند که حق تعالی تمامی سیات مرا در یک پله میزان
خواهند انداخت و مولوی غلام محمد محدث و مولوی شاه صلاح
الدین شاگردان مرا در پله دیگر خواهند انداخت یقین است که
پله حسنات من راجع خواهد آمد بعد کلمه شهادت بهتر ازین
بر دو شاگردان پیچ حسنه نمیدارم و ازین دنیا همین حاصل کردم
و دیگر علما و مشایخین جوار و دیار صوبه اوده مقتدای خود می
دانند مولوی شاه صلاح الدین با دختر کلاں ضیاء الله خان ابن شیخ
محمد روشن موصوف کتخداند و فلاح الدین با دختر شیخ احمد
حسین ابن شیخ محمد ارشد مامون خورده این عاصی کتخدا است
افضل الدین محمد خان برادر کلاں این عاصی در ملک کرناٹک چند
جا کتخدائی کردند یکی با دختر شیخ محمد فاضل که عالم ساکن
بیجاپور بودند و در عهد سعادت الله خان نوایت مع قبایل آمده
سکونت ملک کرناٹک اختیار نموده بودند کتخدائی کردند این بی بی
لاوادی رفت بعد ازین دختر دومی شیخ مذکور کتخدائی کردند
ازین بی بی یک پسر که محمد قادر خان نام است و دو دختر
متولد شدند دختر کلاں را با شیخ غلام حسن ندیره شیخ برخوردار
بجنوری لکهنوی که از اقربای نواب ابوالکرام خان بجنوری
لکهنوی اند کتخدا کردند و یک دختر و محمد قادر خان نا کتخدا
است و با دختر سید ابراهیم ابن میر دیوان ابن سید یعقوب
ساکن برهان پور که اهلیم ایشان دختر سید داؤد ابن سید چمن
ابن سید برهان ساکنی اجمیر است و در عهد سعادت الله خان
نوایت مذکور آمده سکونت کرناٹک کردند کتخدائی کردند ازین
بی بی یک پسر که محمد ابراهیم خان نام است و یک دختر
متولد شد پسر و دختر هر دو نا کتخداست و بعد وفات والده محمد
قادر خان با دختر سید امان الله ابن سید نور الله ابن سید
برهان الدین ابن سید عبدالواحد هندوستانی ساکن مهل مراد آباد که در
ملک دکن بخانه شیخ صحیح النسب است ساکن پالکنده کتخدائی
کرده بودند نوکر نواب شهید متعین ماهره بردند کتخدائی کردند

ازین بی بی یکتا پسر که محمد رضا نام است متولد شد این
 بی بی ازین عالم رحلت کرد و با دختر دریا خان افغان کتختائی کردند
 ازین یکتا پسر که محمد محی الدین نام دارد و دو دختر متولد
 شدند دختر کلان را با سید حسین علی ابن سید بهریر علی ابن
 سید علی که نبیره سید احمد که معروف به مخادیم اند در محله
 سادات گویامو کتختا کردند و یکتا دختر و پسر ناکتختا است عاصی
 پر معاصی غلام مصطفی مخاطب بمصطفی علی والا جایی ابن خیر الدین
 خان ابن شیخ خیر الله ابن شیخ عبدالوالی قنوجی بیعت ارادت
 بعناب اقدس حضرت غوث الدار پیر دستگیر حضرت شاه قدره الله
 قدس سره العزیز می دارد و با دختر دویم حکیم علی خان ابن
 قاضی مبارک ابن قاضی محمد دایم ابن قاضی عبدالهی ابن قاضی
 عبدالحمیم ابن قاضی مبارک ثانی ابن قاضی شهاب الدین ابن قاضی
 علاء الدین ابن قاضی حاتم ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجه محمد
 مبارک اولیا خلیفه و مرید حضرت سلطان نظام الدین اولیا بودند
 ابن خواجه کریم الدین ابن خواجه قرین الدین ابن خواجه یقین ابن
 خواجه صدر الدین ابن خواجه کمال الدین ابن ابراهیم ثانی العاشقین
 خواجه جلال الدین ابن خواجه ابراهیم ابن خواجه ناصح الدین که
 نواسه حضرت امام علی موسی کاظم رضی الله عنه بودند ابن سلطان
 برهان العارفین تارک التخت و ادبهم حضرت سلطان ابراهیم ابن سلطان
 ادیم ابن سلطان سلیمان ابن سلطان منصور بلخی ابن شیخ ابوالمجاهد
 ابن حضرت ابوالقاسم ابن خواجه حضرت ابوالحسن ابن حضرت
 عبدالله ابن عادل الاصحاب و اکمل الاحباب زین المنبر و المهراب
 امیر المومنین عمر ابن الخطاب رضی الله عنه که آن بی بی مذکوره
 نواسی قاضی عبدالغنی ابن قاضی محمد دایم ابن قاضی عبدالهی
 ابن قاضی عبدالحمیم ابن قاضی محمد مبارک ثانی است در
 محله قضاات گویامو کتختا است ازین بی بی دو پسر یکم مولوی
 غلام احمد مجتبی دویم غلام سعد و دو دختر می دارد دختر
 کلان را با حسام الحق عرف غلام مینا پسر ضیاء الله خان ابن شیخ

محمد روشن ابن شیخ محمد امان ابن شیخ عبدالوہابی کتخدا کردند و مواری غلام احمد مخبر و غلام سعد وجه خور ناکتخداست قاضی شہاب الدین ابن قاضی علاء الدین ابن قاضی حاتم ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجہ محمد مبارک اولیاء جد تمامی مردمان محلہ قضات گویامو عالم مدرس و خلیفہ حضرت مخدوم شیخ سعد قاضی گویامو بودند با دختر قاضی مان ساکن قصبہ بونہ کتخدا بودند از ایشان سہ ۳ پسر یکے قاضی محمد مبارک ثانی دویم قاضی احمد عرف میان مداسیوم ۳ عبدالحمید متولد شدند ملان قاضی شہاب الدین ابن شیخ محمد حسین ابن شیخ عبدالسلام و شیخ عباس جد چودہریان گویامو و دوست یار خان کلاں و قاضی محمد اشرف از اولاد قاضی احمد مذکور اند و بہاء الدین نواسہ حقانیان سندیلہ ابن نھم الدین و شیخ غلام محمد نواسہ حاجی محمد اشرف قنوجی از اولاد شیخ عبدالحمید مسطور اند قاضی محمد مبارک ثانی کہ عالم مدرس و خلیفہ حضرت بزدگی و قاضی گویامو اند اول در کاکوری با دختر مخدوم شیخ سعدی ساکن کاکوری کہ ذکر ایشان در ذکر قاضی اسمعیل ہرکامی ہداونی بالا تھریر یافتہ کتخدا بودند ازین بی دو پسر یکے قاضی عبدالعلیم دویم شیخ عبدالعزیز متولد شدند بعد وفات این بی بی قاضی مبارک ثانی با دختر شیخ مبارک کہ رئیس محلہ پرنوہ برادر کلاں شیخ خیراللہ کہ جد مادری جدنا حضرت شیخ عبداللہی ابن شیخ عبدالقادر قنوجی کہ بالا مسطور شدہ کتخدائی کردند ازین بی بی سہ ۳ پسر یکے قاضی مصطفی عرف قاضی امرا دویم قاضی خیراللہ کہ پسر ایشان با دختر شیخ عبداللہی کتخدا بود سیوم شیخ عبدالحمید متولد شدند شیخ عبدالعزیز در قدوارہ کتخدا بودند شیخ محمد رفیع جد مادری حکیم علی خان و ولی محمد خان بہادر و نبی یار خان و شیخ غوث محمد والد شیخ نور محمد و شیخ اولیاء ابن ثناللہ از اولاد شیخ عبدالعزیز اند و شیخ خیراللہ شہید و عبدالستار و محمد فاخر و محمد یار از اولاد قاضی امرا ہستند و مستعد خان و نور محمد

خان و شیخ غلام محمد عرف شیخ پنجهی جد مادری خیرالدین خان بهادر ابن حافظ عبدالحکیم شهید عم کلاں این عاصی و شیخ کمال الدین جد شفیع الدین محمد خان از اولاد قاضی خیرالله اند قاضی عبدالحمید ازین عالم لاو له رفتند قاضی عبدالحکیم عالم مدرس و قاضی گوپامو بودند در قصبه نلهور سرکار قنوج در شیخ زاد ہائے فاروقی کہ بسیار اعتبار شرافت و نجابت دران زمان دران جوار می داشتند کتخدا بودند از ایشان سه ۳ پسر یکے قاضی عبدالہی دوم قاضی عبدالغفار کہ عالم مدرس و قاضی بودند میوم شیخ اللہ بخش متولد شدند عبدالغفار لاو له ازین عالم رحلت نمودند قاضی محمد امین و قاضی عبدالکریم از اولاد شیخ اللہ بخش مذکور اند قاضی عبدالہی کہ عالم مدرس و قاضی گوپامو بودند با دختر مخدوم شیخ عبداللہ نبیرہ مخدوم سید الہدیہ خیر آبادی کتخدا بودند از ایشان سه ۳ پسر یکے قاضی دایم دوم قاضی علیم الدین میوم قاضی جیون فیاض متولد شدند قاضی علیم الدین لاو له رفتند قاضی جیون فیاض را یک دختر بود با شیخ راجو راجگیری قدوائی کہ از فرزندان حضرت مخدوم اخي جمشید بودند کتخدا کردند از ایشان یک دختر متولد شد این دختر را با شیخ محمد ضیا عرف شیخ جیون ابن شیخ کمال الدین راجگیری برادر اعیانی شیخ راجو مذکور کہ ہر دو برادر ملقب بر راجو و کمار بودند کتخدا کردند از ایشان سه ۳ دختر یکے والدہ نواب محمد منیرالدین خان بہادر قنوجی دوم جدہ شفیع الدین محمد خان میوم والدہ نور محمد خان متولد شدند قاضی محمد دایم در محلہ خود با دختر شیخ امان اللہ عرف شیخ مان نبیرہ قاضی امرا کہ دیوان شہشہ (۹) بودند کتخدا شدند ازین بی بی دو دختر متولد شدند ہر دو دختر را در محلہ خود کتخدا کردند بعد وفات اولیہ اول قاضی مذکور در قدوارہ با دختر شیخ محمد شریف قدوائی کہ ہمیشہ زادی مید یسین نیشاپوری بہرائی بود کتخدائی کردند ازین بی بی چہار پسر یکے قاضی محمد مبارک دوم قاضی

عبدالغنی سیوم شیخ غلام حسین چهارم شیخ خیرالله متولد شدند
 شیخ غلام حسین و شیخ خیرالله ناکتخدا ازین عالم رفتند قاضی
 عبدالغنی عالم متبحر مدرس و قاضی گویامو بودند مولوی محمد زمان و
 مولوی محمد اکرم شاگردان ایشان بودند این عاصی در خدمت این مر
 دو بزرگان تحصیل علوم نموده بسیار شاگردان قاضی عبدالغنی مدرس
 بودند قاضی موصوف در محله خود کتخدا بودند از ایشان یک پسر
 که مولوی غلام شافعی نام دارند و دو دختر متولد شدند دختر
 کلان را با حکیم علی خان برادر زاده خود کتخدا کردند و دیگری
 را بارفیع الدین محمد خان در محله خود کتخدا کردند ازین دختر
 قاضی عبدالغنی یک پسر که حسام الدین نام است هست شاه
 غلام شافعی با دختر شیخ محمد وجیه مرکمی که بالا مذکور
 شده کتخدا کردند ازین یک دختر هست و این بی بی ازین عالم رفت
 قاضی محمد مبارک که عالم متبحر و مشتهر صاحب تصانیف که
 الحال تصانیف ایشان در مدارس تمامی ملک هندوستان جاریست
 و بسیار فضایل و کمال می داشتند چنانچه مردمان شاه جهان آباد
 ایشان را امام اعظم ثانی میگفتند اول با دختر کلان شیخ محمد رفیع
 که نواسه دختر حضرت شیخ عبدالهی قنوجی بودند در محله
 خود کتخدا شدند ازین بی بی دو دختر متولد شدند دختر کلان را
 با شیخ اولیا همشیره زاده خود کتخدا کردند از ایشان یک پسر
 که محمد محسن نام است و یک دختر متولد شد دختر را بعد
 وفات دختر قاضی عبدالغنی با رفیع الدین محمد خان مذکور
 کتخدا کردند ازین دختر اولاد دختری هست و از محمد محسن که در قنواره
 کتخدا اند هیچ اولاد نیست و دختر دیگر را با شیخ دوست کام ابن شیخ
 محمد حلیم ابن شیخ عباس که مخاطب باخلاص خان بودند کتخدا
 کردند ازین دختر محمد مبارک موصوف و شیخ محمد عیسی متولد
 شدند شیخ محمد عیسی با دختر محمد ابرار خان بهادر ابن محمد
 اکرام چودهری در برادر جدی خود کتخدا شدند از ایشان یک دختر
 هست بعد وفات اهلیم اول قاضی محمد مبارک معلی الله با دختر

خورد شیخ محمد رفیع مسطور کتخدائی کردند ازین بی بی سه ۳ پسر
 یک حکیم علی خان دویم قاضی کبیر میوم قاضی محمد امیر محمد و
 یک دختر متولد شدند این دختر بانبی یار خان عرف محمد قریش
 برادر زاده شیخ محمد رفیع مذکوره کتخدا کردند ازین دختر قاضی
 موصوف اولاد نیست حکیم علی خان عالم مدرس اند بسیار
 تلامذه ایشان در هند و دکن هستند با دختر قاضی عبدالغنی کتخدا
 شدند چنانچه بالا مذکور یافته ازین بی بی مولوی محمد مستقیم
 با دختر قاضی محمد کبیر عم کلاں خود کتخدا شدند این بی بی
 ازین عالم لاولد رفت دختر کلاں حکیم علی خان با غلام
 مکی ابن شیخ محمد حسین ابن شیخ غلام معین الدین ابن
 ملاں قاضی شهاب الدین کتخدا شده ازین جهاں رفت یک
 پسر ازان هست دختر خورد خان موصوف باین عاصی کتخداست
 قاضی محمد کبیر ابن قاضی محمد مبارک در قدواره کتخدا بودند
 ایشان را یک دختر بود که بمولوی محمد مستقیم مذکوره کتخدا
 شده لاولد ازین عالم رفت و قاضی محمد امیر عالم صاحب تصانیف
 و قاضی گوپامو اند اول با دختر شاه بدر عالم صاحب سجاده مخدوم
 سید الہدیہ خیر آبادی کتخدا شدند یک پسر که محمد موقنین
 نام داشت و یک دختر متولد شد این بی بی ازین عالم رفت
 بعد ازین بانواسی حضرت شاه عبدالرزاق در قدواره کتخدائی کردند
 ازین بی بی یک پسر که محمد اکرم نام است و یک دختر
 هست مردو ناکتخدا هستند از جناب اقدس پیر دستگیر غوث الدہر
 چنان معلوم شده کہ حضرت شاه عبدالرزاق از طرف نسبت
 پدری سید اند و از طرف نسبت مادری قدوائی در نانہال پرورش
 یافتند در برادری نانہالی خود کتخدا شدند و در قدواره سکونت
 فرمودند مشہور بقدوائی شدند فرزندان قاضی شہاب ابن قاضی
 علاء الدین ابن قاضی کبیر ابن قاضی خواجہ مبارک اولیاء ادہمی
 بلخی را در قصدہ گوپامو بلا واسطہ نسبت پسری بارتیس محلہ پرنوہ
 و نسبت دختری بامادات و نسبت پسری و دختری باتنوجیان و نسبت

پسری با جعفریان و در بیرونجات با فرزندان مخدوم شیخ سعدی ساکن
 کاکوری و باقدوائیان، قدواره و با فرزندان مخدوم اخي جمشید قدوائی
 و با فرزندان مخدوم سیدالهدیه خیر آبادی و با فرزندان شاه مجتبی
 قلندر لاهر پوری و سادات کرمانی خیر آباد و باقضات هرکام و باقضائه
 و حقانیان سندیلہ و با مخدوم زاده امیثی و با فرزندان مخدوم
 شاه حسام الدین صدیقی فتح پوری خلیفہ حضرت مخدوم شیخ
 سارنگ و قضاات با الگرام است و بواسطہ این نسبت ہائے مذکورہ
 باشرفائے معتبرین قضاات جوار و دیار صوبہ اودھ نسبت ہا است
 حافظ عبدالہکیم شہید غم کلان این عامی کہ صالح و اشجع الناس
 بودند قصہ ہائے شجاعت ایشان معروف و مشہور است بادختر شیخ
 غلام محمد عرف شیخ پنہی قاضی زادہ و ہمشیرہ شیخ زادہ محمد
 رفیع کہ بالا تھریر یافتہ در محلہ قضاات گویامو کتخدا بودند ازایشان
 خیرالدین خان بہادر عرف شیخ غلام پیر متولد شدند خیرالدین
 خان بہادر اول با ہمشیرہ خورد نواب بدرالاسلام خان بہادر
 کتخدا شدند ازین بی بی یک دختر متولد شدہ کہ با عبدالہی
 خان عرف غلام مہی الدین ابن عبدالہی خان ابن شیخ عبدالواسع
 کتخدا گردید *

باقی آیندہ *

SELECT OPINIONS

1. "The Bulletin of the Government Oriental Manuscripts Library maintains its usual variety of subject matter in different languages edited by scholars and researchers connected with the Library and Madras University. . . . It is gratifying to note that the Bulletin has come to stay as a valuable research publication.

"INDIAN EXPRESS,"

9th October 1949.

2. "The Government of Madras deserve the congratulations of the scholarly public for starting this Bulletin"

"THE HINDU,"

28th November 1948.

3. "It will be a very suitable medium for bringing to the notice of the scholars the vast treasures of gems your Library possesses. This is a most laudable undertaking and I wish it every success."

M. M. DR. P. V. KANE, M.A., LL.M., D.LITT.,

Vice-Chancellor, Bombay University.

4. "It is indeed a good idea to start this Bulletin with the object of making the contents of those manuscripts available outside."

S. K. DE, M.A., D.LITT. (Lond.),

*Professor and Head of the Department of Sanskrit,
University of Dacca (Retired).*

5. "I am very pleased with the new start. This is, indeed, the best way of rendering useful the large number of smaller manuscripts."

PROF. DR. F. O. SCHRADER,

Kiel, Germany.

6. "It is a commendable attempt and I wish you success in your endeavour."

P LAKSHMIKANTHAM,

*Reader and Head of the Department of Telugu,
Andhra University,
Waltair.*

7. "I congratulate you and other organizers for the publication of this very useful Bulletin. Your Library is a unique one in the whole country. Your Bulletin can gradually publish the contents of the whole collection."

P. K. ACHARYA, I.E.S., M.A. (Calcutta),

PH.D. (Leyden), D.LITT. (London),

*Head of the Department of Sanskrit and
Ex-Dean of the Faculty of Arts,
University of Allahabad.*

8. "It has a great future."

ULLUR S. PARAMESVARA AYYAR,

Trivandrum.

BULLETIN OF THE GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS

AN APPEAL

The Government Oriental Manuscripts Library, Madras, is unique in point of variety and vastness of collections covering a very wide field of Indian Literature in Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahratti, Arabic, Persian and Urdu. The date of several of the manuscripts go back to many hundreds of years. From an academic point of view these collections contain some very interesting specimens of Literary, Scientific, Historical and Artistic importance. A large number of them have not yet been printed and some of them are available only in this Library. With a view to placing these manuscripts in the hands of the public in a printed form, the Government of Madras were pleased to sanction the starting of a BULLETIN under the auspices of the Government Oriental Manuscripts Library. In the first instance, it is proposed to issue two numbers in a year and the first number of Volume VIII has just now been issued. It contains a critical edition of original works in Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahratti and Persian. The annual subscription is only Rs. 4 inland and 8 shillings foreign. Scholars, Patrons of Culture, Universities, Public Libraries and Educational Institutions are requested to enrol themselves as subscribers for this Bulletin and thus encourage the cause of Oriental Studies and Culture.

TRIPPLICANE,
MADRAS-5.

T. CHANDRASEKHARAN,
Curator,
Government Oriental Manuscripts Library.

RARE BOOKS FOR SALE.

The following publications of the Government Oriental Manuscripts Library, Triplicane, Madras-5. will be sold for the amount noted against each which is only *half the original price* :—

	RS.	A.	P.
1. Brahmasiddhi of Maṇḍana Miśra with the commentary of Śaṅkha-pāṇi—an advanced work on Advaita Philosophy	3	14	0
2. Rāmānujacampū with commentary	1	8	0
3. Vyākaraṇa Mahābhāṣya of Patañjali with the commentary of Kaiyaṭa and the super commentary of Annambhaṭṭa, Volume I	10	6	0
Do. Do. Volume II	4	8	0
4. Back volumes of the Multilingual Half-Yearly Bulletin containing in print rare manuscripts in Sanskrit, Marathi, Islamic and other South Indian Languages (each volume)	2	0	0
5. The Descriptive and Triennial Catalogues of the Manuscripts in the Library Published on or before 1950 are also available for sale at half rate.			

Sales tax, packing and postage extra. The amount should be sent *in advance*.

Please apply to the Curator.